

ประสบการณ์ความไม่แน่นอนในอดีต
และความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของกลุ่มเกษตรกรไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง หมวดวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

The Uncertainty Experience and Risk Preference of Thai Farmers.

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Political Economy
Area of Concentration of Political Economy
FACULTY OF ECONOMICS
Chulalongkorn University
Academic Year 2020
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ประสบการณ์ความไม่แน่นอนในอดีตและความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของกลุ่มเกษตรกรไทย
โดย	น.ส.นภัสสร วิวัฒน์กุลกิจ
สาขาวิชา	เศรษฐศาสตร์การเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี ชัยวัฒน์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิเดช พงศ์กิจวรสิน)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.โสทธิธร มัลลิกะมาส)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี ชัยวัฒน์)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรชิต จิรสิทธิ์ธรรม)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิสิทธิ์ มหาสุวีระชัย)	

นภััสสร วิวัฒน์กุลกิจ : ประสบการณ์ความไม่แน่นอนในอดีตและความสามารถในการ
ยอมรับความเสี่ยงของกลุ่มเกษตรกรไทย. (The Uncertainty Experience and Risk
Preference of Thai Farmers.) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.ธานี ชัยวัฒน์

งานชิ้นนี้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเผชิญความไม่แน่นอนของราคา
สินค้าเกษตรกับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงด้านรายได้ของเกษตรกรไทย ในการศึกษา
ครั้งนี้ได้แบ่งการศึกษาสินค้าเกษตร 3 ประเภท ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด และมันสำปะหลัง เนื่องจาก
เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย และเป็นสินค้าเกษตรที่อยู่ภายใต้นโยบายความช่วยเหลือทาง
การเกษตรจากทางภาครัฐ โดยจะทำการศึกษา 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลราคาสินค้าเกษตร
(ราคา ณ ไร่นา) และปริมาณน้ำฝนรายปี 21 ปีย้อนหลัง เพื่อศึกษาประสบการณ์ความไม่แน่นอน
ของเกษตรกรในด้านราคาและภูมิอากาศ 2) การทดลอง The Bomb Task เพื่อประเมินระดับ
ความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง 3) การทำแบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 112
คน ในพื้นที่จังหวัดเลย เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสถานะความมั่นคงทางการเงินและบุคลิกภาพส่วนบุคคล
ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรไทยมีประสบการณ์การเผชิญความไม่แน่นอนด้านราคาอยู่
ตลอดเวลา โดยมีความสัมพันธ์กับความไม่แน่นอนด้านภูมิอากาศ ประกอบกับการใช้นโยบาย
ช่วยเหลือทางการเกษตรจากภาครัฐ โดยประสบการณ์ความไม่แน่นอนเหล่านี้ส่งผลต่อสถานะความ
มั่นคงทางการเงินของเกษตรกร ซึ่งผลจากการจำลองสถานการณ์การตัดสินใจในสถานการณ์ความ
เสี่ยง โดยวิธี The Bomb Task พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70 จัดอยู่ในกลุ่มผู้หลีกเลี่ยงความ
เสี่ยง โดยจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผ่านการใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติด้วย
สมการถดถอยพหุ (Multiple Regression) ซึ่งทั้งประสบการณ์ความไม่แน่นอนที่เกษตรกรได้พบ
เจอมาในด้านราคาสินค้าเกษตร สถานะความมั่นคงทางการเงิน รวมไปถึงบุคลิกลักษณะส่วนบุคคล
ล้วนมีผลต่อความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกร โดยเฉพาะปัจจัยด้านสถานะ
ความมั่นคงทางการเงินเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระดับความสามารถในการยอมรับ
ความเสี่ยงของเกษตรกร

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6185277329 : MAJOR POLITICAL ECONOMY

KEYWORD: Risk Uncertainty Experience Risk Preference.

Napatsorn Wiwattanakulkit : The Uncertainty Experience and Risk Preference of Thai Farmers.. Advisor: Asst. Prof. Dr. THANEE CHAIWAT

This research paper examines the relationship between the experience of volatile pricing for farming produce and the acceptability of risk to income faced by Thai farmers. The paper studies three types of farming produce, rice, corn and cassava, as they are key farming products that contribute to the Thai economy. This study is done in three parts, consisting of 1) Data on prices of farming produce (farm prices) and annual rainfall over the past 21 years, to examine and study the experience of uncertainty in farming with regards to both price and wealth conditions; 2) Testing of 'the bomb task' to evaluate the capacity in accepting risk, and 3) Performing questionnaires to collect data from a sample of 112 people in Loei province, so as to study the factors financial security and personal sentiment. The results of this study found that Thai farmers experience uncertainty in price at all times, and is correlated with uncertainty of weather conditions as well as government policies. This experience of uncertainty has impacted the financial stability of farmers. The results of the Bomb Task found that 70 per cent are in the risk evasion group, and that Risk Preference is correlated with price volatility and personality sentiment. From the studying of the econometrics model by Multiple Regression. The experience uncertainty that farmers found that financial stability be the special factor that effected to the change of level of former's risk acceptance.

Field of Study: Political Economy

Student's Signature

Academic Year: 2020

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งจะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้หากขาดการสนับสนุนทุนสำหรับการศึกษาในครั้งนี้

อีกหนึ่งการสนับสนุนที่สำคัญ คือผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี ชัยวัฒน์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ที่เป็นจุดเริ่มต้นของหัวข้องานวิจัยในครั้งนี้ และให้การสนับสนุนในทุกด้านมาโดยตลอดระยะเวลาในการทำการศึกษา ทั้งให้คำแนะนำชี้แนะให้เกิดความเข้าใจ และเป็นกำลังใจสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์.ดร.โสทธิธร มลลิกะมาส ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรชิต จิรสิทธิ์ธรรม และรองศาสตราจารย์.ดร. ภูมิสิทธิ์ มหาสุวีระชัย ที่ให้การสนับสนุนในการข้ดเกล้าวิทยานิพนธ์ให้เกิดความครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้สอน และมอบความรู้ ในภาควิชา เศรษฐศาสตร์การเมืองให้แก่ผู้วิจัย

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังเกิดขึ้นจากความช่วยเหลือ จากครอบครัวที่ให้การสนับสนุน เพื่อนๆช่วยแนะนำให้คำปรึกษา ประสานงานลงพื้นที่เก็บข้อมูลในการศึกษา อีกทั้งยังเป็นกำลังใจในการเรียนปริญญาโท และในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นประสบการณ์ที่น่าประทับใจ ทั้งยังเป็นความสำเร็จหนึ่งที่เกิดขึ้นกับผู้วิจัย และสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ครอบครัวของผู้วิจัยอีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

นภัสสร วิวัฒน์กุลกิจ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	9
สารบัญตาราง.....	11
บทที่ 1.....	12
บทนำ.....	12
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	12
1.2 วัตถุประสงค์	15
1.3 ขอบเขตการศึกษา	15
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
1.5 นิยามศัพท์.....	16
บทที่ 2.....	17
แนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
2.1 แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
2.1.1) ปัจจัยด้านประสบการณ์ความไม่แน่นอนที่ส่งผลต่อระดับการยอมรับความเสี่ยง ประกอบด้วยประสบการณ์ความไม่แน่นอนที่เคยพบเจอ ประสบการณ์ด้านสภาพ ภูมิอากาศ และ ประสบการณ์ด้านราคา	17
2.1.2) ปัจจัยด้านความรู้ด้านการเงินและสถานะทางการเงินที่ส่งผลต่อระดับการยอมรับความเสี่ยง.....	22
2.1.3) ปัจจัยด้านคุณลักษณะและบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อระดับการยอมรับความเสี่ยง	23

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	30
2.2.1 ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economic).....	30
2.2.2 ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics)	31
2.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา	32
บทที่ 3.....	34
วิธีการศึกษา.....	34
3.1 การออกแบบการเก็บข้อมูล	34
3.2 การออกแบบการทดลอง.....	35
3.3 ออกแบบแบบสอบถาม	37
3.4 ข้อมูลประสบการณ์การเผชิญความไม่แน่นอนที่ส่งผลต่อระดับการยอมรับความเสี่ยง.....	40
3.4.1 ข้อมูลราคาสินค้าเกษตร (ราคาขาย ณ ไร่นา).....	40
3.4.2 ข้อมูลปริมาณน้ำฝน.....	44
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	45
บทที่ 4.....	47
ผลการศึกษา.....	47
4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	47
4.2 ผลจากการทำแบบสอบถาม.....	50
4.2.1 แบบสอบถามทางการเงิน.....	50
4.2.2 บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ	51
4.3 ผลการทดลอง The Bomb task.....	52
4.4 ข้อมูลประสบการณ์การเผชิญความไม่แน่นอนที่ส่งผลต่อระดับการยอมรับความเสี่ยง.....	54
4.5 ผลการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผ่านการใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติด้วยสมการถดถอยพหุ (Multiple Regression).....	59
4.5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ (Ya).....	60

4.5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ (Yb).....	62
4.5.3 ตรวจสอบค่าความทนทาน (Robustness check)	63
บทที่ 5.....	65
สรุปผลการศึกษา.....	65
5.1 สรุปผลการศึกษา	65
5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	67
5.3 ข้อจำกัดทางการศึกษา.....	68
ภาคผนวก ก : แบบสอบถาม.....	69
ภาคผนวก ข : การลงพื้นที่เก็บข้อมูล	75
บรรณานุกรม.....	2
ประวัติผู้เขียน.....	6

สารบัญรูปลูกภาพ

ภาพ	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงดัชนีรายได้ ราคา และ ผลผลิตทางการเกษตร	13
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	33
ภาพที่ 3 กราฟเปรียบเทียบราคาขาย ณ ไร่นา และช่วงระดับความผันผวนของสินค้าเกษตร ประเภทข้าวในพื้นที่จังหวัดเลย.....	41
ภาพที่ 4 กราฟเปรียบเทียบราคาขาย ณ ไร่นา และช่วงระดับความผันผวนของสินค้าเกษตร ประเภทมันสำปะหลังในพื้นที่จังหวัดเลย.....	42
ภาพที่ 5 กราฟเปรียบเทียบราคาขาย ณ ไร่นารายปี และช่วงระดับความผันผวนของสินค้าเกษตรประเภทข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่จังหวัดเลย	43
ภาพที่ 6 กราฟเปรียบเทียบปริมาณน้ำฝนรายปีและช่วงระดับความผันผวนในพื้นที่จังหวัดเลย	44
ภาพที่ 7 แสดงให้เห็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามจำนวนสินค้าเกษตรที่เพาะปลูก.....	47
ภาพที่ 8 แสดงให้เห็นถึงสัดส่วนกลุ่มความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง ในรูปแบบสถานการณ์ที่แตกต่างกัน.....	53
ภาพที่ 9 แสดงให้เห็นถึงราคาเฉลี่ยตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 1 ชนิด	54
ภาพที่ 10 แสดงให้เห็นถึงราคาเฉลี่ยตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 2 ชนิด	55
ภาพที่ 11 แสดงให้เห็นถึงราคาเฉลี่ยตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 3 ชนิด	55
ภาพที่ 12 แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนราคาสินค้าเกษตรตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 1 ชนิด	55
ภาพที่ 13 แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนราคาสินค้าเกษตรตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 2 ชนิด	56
ภาพที่ 14 แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนราคาสินค้าเกษตรตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 3 ชนิด	56

ภาพที่ 15 แสดงให้เห็นถึงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่ม เกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 1 ชนิด.....	57
ภาพที่ 16 แสดงให้เห็นถึงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่ม เกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 2 ชนิด.....	57
ภาพที่ 17 แสดงให้เห็นถึงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่ม เกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 3 ชนิด.....	58
ภาพที่ 18 แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 1 ชนิด	58
ภาพที่ 19 แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 2 ชนิด	59
ภาพที่ 20 แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 3 ชนิด.....	58

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1 ระดับคะแนนของกลุ่มผู้มีบุคลิกภาพแบบห้วนไหว	24
ตารางที่ 2 ระดับคะแนนของกลุ่มผู้มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว	25
ตารางที่ 3 ระดับคะแนนของกลุ่มผู้มีบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์	26
ตารางที่ 4 ระดับคะแนนของกลุ่มผู้มีบุคลิกภาพแบบประณีประนอม	27
ตารางที่ 5 ระดับคะแนนของกลุ่มผู้มีบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก	29
ตารางที่ 6 สรุประดับคะแนนของบุคลิกลักษณะ 5 องค์ประกอบ	29
ตารางที่ 7 จำนวนพื้นที่เพาะปลูกรายปี (ไร่) ของสินค้าเกษตร 3 ชนิด (ข้าวนาปี มันสำปะหลัง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)	35
ตารางที่ 8 ตารางแสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จากการทำแบบสอบถาม	49
ตารางที่ 9 ตารางแสดงข้อมูลด้านรายได้ และข้อมูลด้านอื่นๆ ของกลุ่มตัวอย่างจากการทำแบบสอบถาม	49
ตารางที่ 10 ตารางแสดงข้อมูลจากการทำแบบสอบถามทางการเงิน และระดับความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง	51
ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ยของบุคลิกภาพของเกษตรกรแต่ละกลุ่ม	52
ตารางที่ 12 คำอธิบายของบุคลิกภาพของเกษตรกรแต่ละคลัสเตอร์	52
ตารางที่ 13 ผลการประมาณค่าระหว่างตัวแปรในสถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ (Ya)	60
ตารางที่ 14 ผลการประมาณค่าระหว่างตัวแปรในสถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ (Yb)..	62
ตารางที่ 15 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างการทดลอง The Bomb Task และปัจจัยด้วยแบบจำลองสมการถดถอยพหุ (Multiple Regression) และ ผลการตรวจสอบค่าความทนทาน (Robustness check).....	64

บทที่ 1

บทนำ

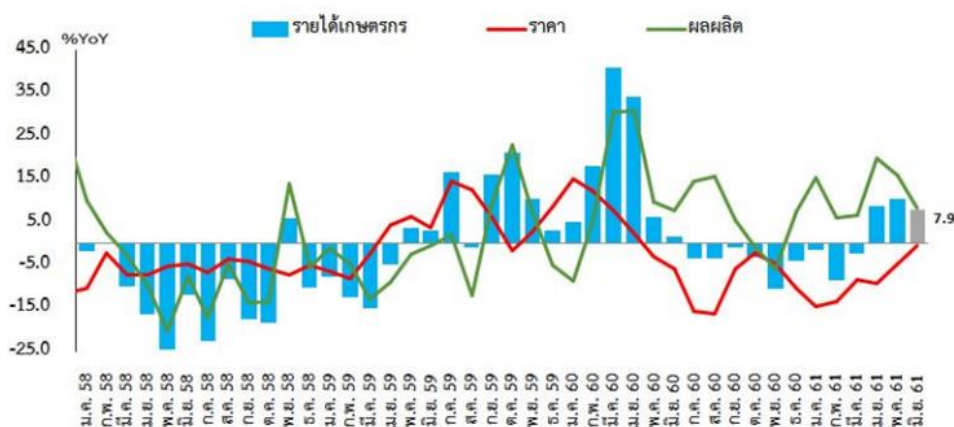
1.1 ที่มาและความสำคัญ

สถานการณ์ความไม่แน่นอน (Uncertainty Situation) เป็นสถานการณ์ที่ทุกคนต้องเผชิญอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งแต่ละบุคคลอาจพบเจอปัจจัยที่นำไปสู่สถานการณ์ความไม่แน่นอนที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และบริบทแวดล้อมต่างๆ โดยความไม่แน่นอนที่แต่ละบุคคลเคยได้พบเจอมาจะถูกสะสมเป็นประสบการณ์ เกิดเป็นทัศนคติ การรับรู้ความเสี่ยง ระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง รวมถึงพฤติกรรมการตัดสินใจต่อสถานการณ์เสี่ยงที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล (Poorvilyer, M. B., Stefan Hirsch, Manuela Meraner and Robert Finger, 2019) อ้างอิงจากการศึกษาของเรื่อง Long-Term Consequences of Growing Up in a Recession on Risk Preferences (Shigeoka Hitoshi, 2019) ได้ทำการศึกษากลุ่มแรงงานที่มีประสบการณ์เผชิญวิกฤติทางเศรษฐกิจในช่วงวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่าประสบการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจที่พบเจอในช่วงวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการยอมรับความเสี่ยงในวัยผู้ใหญ่ โดยกลุ่มตัวอย่างที่พบกับวิกฤติเศรษฐกิจในช่วงวัยรุ่นจะมีความกลัวที่จะเผชิญหน้ากับความเสี่ยงมากกว่า

ในงานการศึกษานี้จึงนำเอาแนวความคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ความไม่แน่นอนในอดีตและระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงมาใช้ในการศึกษากลุ่มเกษตรกรไทย เนื่องด้วยอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีสัดส่วนในภาคแรงงานไทยถึงร้อยละ 30.9 ซึ่งมากเป็นอันดับหนึ่งและสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยถึงร้อยละ 10 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (โสภรต์ศรี จันทรัตน์, บุญธิดา เสงี่ยมเนตร และ วิษณุ อรรถวานิช, 2018) แต่ในอาชีพเกษตรกรต้องพบเจอกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนอยู่ตลอดเวลา ด้วยลักษณะของการทำงานที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ควบคุมได้ยาก ซึ่งนำไปสู่สถานการณ์เสี่ยงหลายด้านในการประกอบอาชีพเกษตรกร โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้กับผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร มีทั้งความเสี่ยงจากการผลิต ด้วยความไม่แน่นอนของจำนวนและปริมาณของผลผลิตที่ไม่สามารถคาดเดาได้ล่วงหน้าจากปัจจัยด้านภูมิอากาศ ความเสี่ยงจากราคาที่มีความผันผวนไปตามฤดูกาล นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงด้านตลาด เช่น พฤติกรรมการบริโภค และความสามารถในการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค อีกทั้งปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น นโยบายจากทางภาครัฐ ที่เกษตรกรต้องพบเจอและปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

สถานการณ์ความเสี่ยงที่เกษตรกรต้องพบเจอนั้นส่งผลกระทบต่อความไม่แน่นอนในชีวิตของเกษตรกรอย่างมาก โดยเฉพาะด้านรายได้ เมื่อพิจารณาจากดัชนีราคาสินค้าเกษตร ในภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าปริมาณผลผลิตและราคาสินค้าเกษตรมีความสัมพันธ์กับรายได้ของเกษตรกร ภายในช่วง

ระหว่างปีพ.ศ. 2558-2561 หรือเป็นระยะเวลา 4 ปี เกษตรกรไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนอยู่ตลอดเวลา และส่งผลโดยตรงกับรายได้ของเกษตรกรที่มีความผันผวนอย่างมาก แต่ในขณะด้านรายจ่ายของเกษตรกรไทยเป็นรายจ่ายคงที่ ส่วนมากจะมาจากรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทางการเกษตร อาทิ เรื่องที่ดิน การจัดเก็บผลิตผล ภาระต้นทุนในการจัดการผลกระทบจากภัยธรรมชาติ อีกทั้งยังมีค่าใช้จ่ายในครอบครัว โดยเฉพาะสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นผู้สูงอายุ (ดนูวัศ สาศริก และ ปันนิตา จันทรสุกร, ม.ป.ป) ซึ่งเมื่อเกษตรกรไม่สามารถบริหารจัดการกับสถานการณ์ด้านรายได้ได้นั้นจะนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ นอกเหนือจากภาคการเกษตร เช่น ปัญหาหนี้สิน ปัญหาความยากจน (คณะนวัตกรรมจัดการเกษตร สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์. ม.ป.ป.) จากข้อมูลสำมะโนเกษตร เกษตรกรไทยส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับปัญหาความยากจน ซึ่งพบว่าเกือบร้อยละ 40 ของครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้ต่อคนต่ำกว่าเส้นความยากจนของประเทศ และ ยังพบว่าเกษตรกรไทยมีหนี้ภาคครัวเรือนที่สูงถึง 1.3 เท่าของรายได้ (โสสมรศรีมี จันทรรัตน์, บุญธิดา เสี่ยงมนตร และ วิษณุ อรรถวานิช, 2018)

ภาพที่ 1 แสดงดัชนีรายได้ ราคา และ ผลผลิตทางการเกษตร

ที่มา: ศูนย์ปฏิบัติการเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

อย่างไรก็ตามประสบการณ์ที่เกษตรกรมีต่อสถานการณ์มีความแตกต่างกันไปในเกษตรกรแต่ละบุคคล เนื่องด้วยอาชีพเกษตรกรมีความหลากหลายภายในกลุ่มอาชีพ ทั้งประเภทผลผลิตทางการเกษตรที่ทำการเพาะปลูก รวมไปถึงบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ นำไปสู่การรับรู้ความเสี่ยง ทศนคติที่มีต่อความเสี่ยง และระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงที่ต่างกันออกไป อ้างอิงจากการศึกษาในเรื่อง Long-Term Consequences of Growing Up in a Recession on Risk Preferences (Shigeoka, Hitoshi, 2019) ที่ทำการศึกษากลุ่มแรงงานที่มีประสบการณ์เผชิญวิกฤติทางเศรษฐกิจในช่วงวัยรุ่น โดยเลือกศึกษาในพื้นที่เขตปกครองของประเทศ

ญี่ปุ่น จากการศึกษาพบว่ากลุ่มแรงงานมีความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงที่ต่างกัน สืบเนื่องมาจากแต่ละพื้นที่เขตปกครองมีอัตราการพบเจอวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในระดับที่ไม่เท่ากัน ส่งผลต่อระดับการรับรู้ และประสบการณ์ต่อวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่แตกต่างไปในแต่ละพื้นที่ อีกทั้งยังมีแนวทางการปรับตัวรับมือกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไปด้วย (วรวิรุ้ แสงอาวุธ, นรชิต จิรสิทธิ์ธรรม, ศิริประภา บำรุงกิจ และ พรชพร เครือแวงมล, 2562) โดยพบว่าเมื่อบุคคลเผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอนต่างๆ จะประเมินระดับความเสี่ยงของเหตุการณ์เหล่านั้นด้วยมุมมองจิตวิสัย (subjective risk) ซึ่งในเหตุการณ์เดียวกันอาจถูกประเมินความเสี่ยงในมุมมองที่ไม่เหมือนกัน นำไปสู่การตัดสินใจที่มีต่อความเสี่ยง การฟื้นตัวจากวิกฤติ และการปรับตัวต่อสถานการณ์เสี่ยงที่ต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่าในปัจจุบันด้านลักษณะบุคลิกส่วนบุคคลที่เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่สร้างความหลากหลายให้กลุ่มเกษตรกร ทั้งความสัมพันธ์ของสถานะเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคลอื่นๆ ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านี้มีความสัมพันธ์ต่อระดับการยอมรับความเสี่ยงรวมไปถึงทัศนคติต่อความเสี่ยงของแต่ละบุคคลด้วย (Joob hartog, Ada Ferrer – i-carbonell and Nicole Jonker ,2002)

การศึกษาชิ้นนี้จะศึกษาระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกร ผ่านการทดลองในการจำลองสถานการณ์ด้วยการเล่นเกมส์ หรือ The Bomb task โดยจะใช้การตัดสินใจในเกมส์เพื่อจำแนกระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ (Poorvi Iyer, M. B., Stefan Hirsch, Manuela Meraner and Robert Finger, 2019)

- กลุ่มผู้ชื่นชอบความเสี่ยง (Risk Loving) กลุ่มคนที่มีระดับการยอมรับความเสี่ยงในระดับสูง
- กลุ่มเป็นกลางต่อความเสี่ยง (Risk Neutral) กลุ่มคนที่มีระดับการยอมรับความเสี่ยงในระดับปกติ
- กลุ่มหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Aversion) กลุ่มคนที่มีระดับการยอมรับความเสี่ยงต่ำ (Holt, C. A, 2019)

โดยเมื่อได้ผลการทดลองจะนำมาศึกษาประกอบกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ความไม่แน่นอนที่เกษตรกรพบเจอ ได้แก่ ราคาสินค้าเกษตร (ราคา ณ ไร่นา) ปริมาณน้ำฝนรายปี สถานะความมั่นคงทางการเงิน และ บุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อศึกษาถึงรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเผชิญความไม่แน่นอนของราคาสินค้าเกษตรกับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงด้านรายได้ของเกษตรกรไทย เมื่อสามารถประเมินระดับการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกรได้ก็จะคาดเดาถึงพฤติกรรมตัดสินใจของเกษตรกรได้ เช่น ปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตรในแต่ละปี

ทิศทางการดำเนินนโยบายทางการเกษตร รวมถึงการสร้างแนวทางการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพให้แก่เกษตรกร เป็นต้น

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของประสบการณ์การเผชิญความไม่แน่นอนของราคาสินค้าเกษตรกับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงด้านรายได้ของเกษตรกร

1.3 ขอบเขตการศึกษา

- 1) **กลุ่มประชากร** กลุ่มเกษตรกร ผู้เพาะปลูกสินค้าเกษตร 3 ชนิด ได้แก่ ข้าวเปลือก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง เนื่องจากเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย และเป็นสินค้าเกษตรที่อยู่ภายใต้โครงการประกันราคาสินค้าเกษตร ตั้งแต่มีการประกาศใช้นโยบายอย่างเป็นทางการ โดยจะเก็บข้อมูลในพื้นที่จังหวัดเลย
- 2) **ด้านเวลา** ใช้ประสบการณ์ในการทำการเกษตรเป็นขอบเขตในการศึกษา โดยทำการศึกษาดังแต่ปัจจุบันย้อนหลังไป 21 ปี (พ.ศ 2543-2564)
- 3) **ด้านข้อมูล** ขอบเขตของข้อมูลที่ทำการศึกษา ได้แก่
 - 3.1 ประสบการณ์ความไม่แน่นอนที่ได้เผชิญมาในอดีต แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่
 - ความไม่แน่นอนจากภูมิอากาศ ศึกษาผ่านปริมาณน้ำฝนในแต่ละปี เนื่องจากปริมาณน้ำฝนเป็นปัจจัยสำคัญกระทบต่อจำนวนปริมาณผลผลิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ที่ไม่แน่นอนของเกษตรกร
 - ราคาสินค้าเกษตร ศึกษาผ่านราคาขาย ณ ไร่นา ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความผันผวนของราคา และรายรายได้ของเกษตรกร รวมไปถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง บริบทของสังคมทั้งภายในประเทศในช่วงเวลาต่างๆ รวมถึงปัจจัยด้านนโยบายการอุดหนุนจากภาครัฐ
 - 3.2 ความรู้ทางการเงิน และสถานะทางการเงินของเกษตรกร ศึกษาผ่านแบบสอบถามสถานะความมั่นคงทางการเงิน
 - 3.3 ลักษณะบุคลิกส่วนบุคคล ศึกษาผ่านแบบสอบถามลักษณะบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) สามารถพิจารณาถึงระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง (Risk Preference) ของกลุ่มเกษตรกร อันจะนำไปสู่ความเข้าใจถึงพฤติกรรมการผลิต และการบริหารความเสี่ยงของเกษตรกรอย่างลึกซึ้ง

1.5 นิยามศัพท์

1) ความเสี่ยง หมายถึง การกระทำ หรือเหตุการณ์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ ซึ่งอาจนำมาสู่ผลกระทบทั้งด้านที่เป็นประโยชน์และด้านเสียประโยชน์ต่อวัตถุประสงค์ เป้าหมาย หรือแผนการต่างๆที่ได้วางไว้

2) ความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง (Risk Preference) หมายถึง ตัวชี้วัดถึงการยอมรับความเสี่ยง รวมถึงทัศนคติ ความพึงพอใจที่มีต่อความเสี่ยงของแต่ละบุคคล โดยแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มผู้ชื่นชอบความเสี่ยง (Risk Loving) กลุ่มคนที่มีระดับการยอมรับความเสี่ยงในระดับสูง หากมีสถานการณ์เสี่ยง จะยอมเสี่ยงมากเพื่อโอกาสที่จะได้รับผลประโยชน์ที่มากขึ้น
- กลุ่มเป็นกลางต่อความเสี่ยง (Risk Neutral) กลุ่มคนที่มีระดับการยอมรับความเสี่ยงในระดับปกติ หากมีสถานการณ์เสี่ยง จะยอมเสี่ยงเพียงแค่ว่าระดับที่ตนเองไม่เสียผลประโยชน์
- กลุ่มหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Aversion) กลุ่มคนที่มีระดับการยอมรับความเสี่ยงต่ำ จะพยายามหลีกเลี่ยงสถานการณ์ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นและรักษาผลประโยชน์ของตนเองเอาไว้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเผชิญความไม่แน่นอนด้านราคาที่ผ่านมา กับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงด้านรายได้ในปัจจุบัน ดังนั้นข้อมูลที่นำมาศึกษาจึงเป็น ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ความไม่แน่นอน รวมถึงบุคลิกลักษณะส่วนบุคคล โดยในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบการศึกษา ดังนี้

2.1 แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเผชิญความไม่แน่นอนด้านราคาที่ผ่านมา กับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงด้านรายได้ในปัจจุบัน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

- 1) ปัจจัยด้านประสบการณ์ความไม่แน่นอนที่ส่งผลต่อระดับการยอมรับความเสี่ยง
- 2) ปัจจัยด้านความรู้ด้านการเงินและสถานะทางการเงินที่ส่งผลต่อระดับการยอมรับความเสี่ยง
- 3) ปัจจัยด้านคุณลักษณะและบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อระดับการยอมรับความเสี่ยง

2.1.1) ปัจจัยด้านประสบการณ์ความไม่แน่นอนที่ส่งผลต่อระดับการยอมรับความเสี่ยง

ประกอบด้วยประสบการณ์ความไม่แน่นอนที่เคยพบเจอ ประสบการณ์ด้านสภาพภูมิอากาศ และ ประสบการณ์ด้านราคา

1) ปัจจัยด้านประสบการณ์ความไม่แน่นอนที่ได้เผชิญมาในอดีต

ประสบการณ์ความไม่แน่นอนและความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงนั้นมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน จากการศึกษาของ Hittoshi Shigeoka (2019) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ของการพบเจอ ประสบการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อระดับการยอมรับความเสี่ยงในวัยทำงาน โดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งในงานชิ้นนี้ได้ตั้งตัวแปรต้น คือวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และ ตัวแปรตาม คือการยอมรับความเสี่ยง ซึ่งได้ตั้งขอบเขตการศึกษากลุ่มตัวอย่างในช่วงอายุ 18-21ปี ผลการศึกษาพบว่าประสบการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจที่พบเจอในช่วงวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการยอมรับความเสี่ยงในวัยผู้ใหญ่ กลุ่มตัวอย่างที่พบกับวิกฤติเศรษฐกิจในช่วงวัยรุ่นจะมีความกลัวที่จะเผชิญหน้ากับความเสี่ยงมากกว่า มักเลือกทำงานที่มีความมั่นคงทางรายได้ และมีส่วนน้อยที่จะสามารถก้าวขึ้นมาเป็นเจ้าของกิจการส่วนตัวได้นอกจากนี้ในงานของ Hittoshi Shigeoka (2019) ยัง

พบว่าในแต่ละพื้นที่เขตปกครองนั้นมีอัตราการพบเจอวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลถึงการยอมรับความเสี่ยงที่แตกต่างกันด้วย

แต่อย่างไรก็ตามประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้พบเจอมานั้นมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ซึ่งส่งผลต่อการยอมรับความเสี่ยง โดยความแตกต่างนั้นมาจากหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิ ภูมิลำเนา ช่วงเวลา ปัจจัยส่วนบุคคล รวมถึงประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีตด้านอื่นๆ ดังนั้นการทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่หลากหลายจะทำให้สามารถเข้าใจถึงระบบเศรษฐกิจ (Economic Psychology) ได้ดีมากขึ้น เพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ที่ผ่านมา และความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง ซึ่งพบว่าประสบการณ์ที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์กับระดับในการยอมรับความเสี่ยงที่แตกต่างกัน อีกทั้ง การหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญกับความเสี่ยงมีความสัมพันธ์ต่อรายได้ที่ไม่แน่นอนในอนาคต เนื่องจาก ประสบการณ์ในการรับรู้ถึงสถานการณ์เสี่ยง และผลลัพธ์ของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล (Peter Ayton, Gennaro Bernile, Alessandro Bucciol, and Luca Zarrilli, 2020)

2) ปัจจัยด้านประสบการณ์ความไม่แน่นอนด้านสภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศเป็นสถานการณ์ความไม่แน่นอนอย่างหนึ่งที่เกษตรกรทุกคนต้องเผชิญอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งยังส่งผลโดยตรงต่อผลผลิต และรายได้ของเกษตรกร จากรายงานประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกฉบับที่ 4 ปี ค.ศ.2007 พบว่าเกิดปรากฏการณ์ Climate change ที่ทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้น นำไปสู่สภาวะแห้งแล้ง และความผิดปกติของสภาพภูมิอากาศอาจนำไปสู่การเกิดปัญหาความมั่นคงทางอาหาร รวมถึงปัญหาทางด้านเศรษฐกิจได้ (นิโรจน์ สินณรงค์, 2560)

ความไม่แน่นอนของสภาพภูมิอากาศเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนในการกำหนดระดับการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกร [Jianjun Jin](#), [Wenyu Wang](#) and [Xiaomin Wang](#) (2016) ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของระดับการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกรเขตการปกครองท้องถิ่นของประเทศจีนกับการเข้าร่วมซื้อประกันราคาสินค้าเกษตรจากรัฐบาล เนื่องด้วยเกษตรกรในประเทศจีนได้รับผลกระทบจากภูมิอากาศที่แปรปรวนอย่างมากในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา ปัจจัยสำคัญที่งานชิ้นนี้ทำการศึกษา คือสภาพภูมิอากาศ โดยทำการศึกษาในเขตการปกครอง Yongqiao ในจังหวัด Anhui ซึ่งเป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่ของประเทศจีน และยังเป็นพื้นที่แรกที่มีการจำหน่ายประกันสินค้าเกษตรโดยเอกชน ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมากกว่าครึ่ง หรือร้อยละ 53 มีการซื้อประกันราคาสินค้า โดยมีเหตุผล 3 ประการ คือเชื่อว่ามีโอกาสที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ และก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิต ประการสุดท้ายเป็นเรื่องความน่าเชื่อถือของโครงการ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ซื้อประกันราคาสินค้า เพราะมองว่าโอกาสที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศน้อย ซึ่งหากเกิดขึ้น

จริงก็สามารถยอมรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้ ประกอบกับโครงการประกันมีข้อมูลที่ไม่เพียงพออีกทั้งมีราคาสูง โดยจากการศึกษาถึงระดับการยอมรับความเสี่ยงจากการทดลอง MPL risk experiment พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มผู้หลีกเลี่ยงความเสี่ยง ซึ่งเมื่อหาความสัมพันธ์ (CRR) ระหว่างผู้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงกับการซื้อประกันราคาสินค้าเกษตรแล้วมีค่าเป็นบวก หรือกล่าวได้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการการศึกษาเรื่อง งานเศรษฐศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ: จากแนวคิด เครื่องมือการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะด้านการเกษตร (นิโรจน์ สินณรงค์, 2560) โดยงานชิ้นนี้ทำการศึกษาเพื่อทบทวนกรอบความคิด สำหรับการวิเคราะห์ถึงผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อการผลิตทางการเกษตร และกรอบนโยบายทางการเกษตร โดยศึกษาผ่านข้อมูลอุณหภูมิ และปริมาณน้ำฝนในฤดูการเพาะปลูก เนื่องจากทั้งสองปัจจัยมีอิทธิพลต่อปริมาณของผลผลิตในแต่ละปี งานชิ้นนี้ได้้นำเครื่องมือเศรษฐมิติมาใช้เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับผลผลิตทางการเกษตร โดยวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีต่อผลผลิตข้าวใน 73 จังหวัด ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1989-2009 พบว่าการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูการเพาะปลูกมีผลกระทบเชิงลบต่อผลผลิตในทุกภาค และการเพิ่มขึ้นของปริมาณน้ำฝนส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่กลับส่งผลในเชิงลบกับภาคกลางและภาคใต้ กล่าวได้ว่าประสบการณ์ รวมถึงมุมมองต่อสถานการณ์ความไม่แน่นอนด้านภูมิอากาศแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่การเพาะปลูก ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้ได้เสนอให้มีการดำเนินนโยบายสาธารณะเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ โดยเริ่มแรกต้องสร้างความตระหนักรู้ให้กับเกษตรกรถึงความไม่แน่นอนของรายได้ คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ อันจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ประกอบกับการใช้เครื่องมือเชิงนโยบายทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรเกิดการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อเป็นการช่วยลดผลกระทบจาก Climate Change (นิโรจน์ สินณรงค์, 2560)

เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาเรื่อง “ความเปราะบางและปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของเกษตรกรต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดขอนแก่น” ได้ศึกษาถึงการปรับตัวของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดขอนแก่น ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติ โดยทำการประเมินความเสี่ยงเชิงจิตวิสัย (subjective risk) ของเกษตรกรที่มีต่อสภาพอากาศ และยังนำเอาแนวคิดการฟื้นตัวจากภาวะวิกฤติ (Resilience) มาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาด้วยเพื่อศึกษาถึงโอกาสในการปรับตัวของเกษตรกร เพราะในแต่ละพื้นที่มีระดับการเข้าถึงของภาวะวิกฤติที่ต่างกัน รวมถึงมีระดับการฟื้นตัวที่ต่างกันไปด้วย ซึ่งการจะฟื้นตัวจะเกิดขึ้นได้ช้าหรือเร็วก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยเฉพาะตัวของแต่ละพื้นที่ในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤติ อาทิ การปรับตัวของคน

ในชุมชน พบว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์การเผชิญความเสี่ยง และมีประสบการณ์การปรับตัว จะมีแนวทางในการตัดสินใจรวมถึงพฤติกรรมการจัดการต่อความเสี่ยง และหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้ดีกว่า โดยเกษตรกรจะมีการปรับตัวเพื่อรับมือหรือฟื้นตัวจาก วิกฤติด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การขุดบ่อกักเก็บน้ำ การเปลี่ยนวิธีการเพาะปลูก รวมถึงการหาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ ทั้งนี้การปรับตัวของเกษตรกรภายใต้ความแปรปรวนสภาพภูมิอากาศเป็นกระบวนการอันเป็นผลจาก การรับรู้ ความเสี่ยง มีลักษณะเชื่อมโยงกันและมีอิทธิพลให้เกษตรกรปรับตัวแตกต่างกัน (วรวิรุทธิ์ แสงอาวุธ, นรชิต จิรสิทธิ์ธรรม, ศิรประภา บำรุงกิจ และ พรชพร เครือแวงมล, 2562)

3) ปัจจัยด้านประสบการณ์ความไม่แน่นอนด้านราคาสินค้า และนโยบายอุดหนุนสินค้าเกษตร

ปัจจัยความไม่แน่นอนด้านราคาเป็นอีกสถานการณ์ความไม่แน่นอนหนึ่งที่เกษตรกรต้องพบเจอและส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร โดย Achille Barnabé Assouto, Denis Acclassato Houensou, [Gervasio Semedoc](#) (2020) ได้ทำการศึกษาถึงผลกระทบจากความเสี่ยงด้านราคาในเกษตรกรว่ามีผลกระทบต่อตัดสินใจ รวมไปถึงทิศทางในการคาดหวังของเกษตรกร ซึ่งพบว่า การตัดสินใจของเกษตรกรมีความสัมพันธ์การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของผลผลิตการเกษตร โดยผลการศึกษาครั้งนี้ นิยามว่ามนุษย์ทุกคนเป็นผู้หลีกเลี่ยงความเสี่ยง คือยอมได้รับรายได้ที่น้อยแต่มีความแน่นอนสูงเพียงแต่ระดับการยอมรับความเสี่ยงของแต่ละบุคคลนั้นก็ขึ้นอยู่กับสถานะทางการเงินของตนเองและครัวเรือนด้วย ดังนั้นด้วยความเสี่ยงด้านราคาทีเกษตรกรต้องเผชิญส่งผลกระทบต่อความไม่แน่นอนของรายได้ของเกษตรกร จะกระทบต่อปริมาณ Supply ในตลาดด้วย โดยเกษตรกรรายย่อยมักจะผลิตผลผลิตในจำนวนน้อยเพื่อได้รับผลตอบแทนที่แน่นอนมากกว่าการผลิตมากแต่ต้องแบกรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น แต่ในกลุ่มที่สามารถยอมรับความเสี่ยงได้มากกว่าจะมีการตอบสนองต่อความเสี่ยงที่ต่างออกไปคือจะผลิตผลผลิตให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับความไม่แน่นอน ทั้งยังเป็นการเพิ่มรายได้ที่มั่นคงมากขึ้น

ในขณะที่เกษตรกรมีรายได้ที่ไม่แน่นอนแต่รายจ่ายกลับมีลักษณะคงที่ พบว่ามีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรไทยใน ส่วนปริมาณผลผลิตของเกษตรกรนั้นมีผลให้รายได้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องของการเพิ่มผลิตผลทางการเกษตรของเกษตรกรที่เมื่อเกษตรกรมีผลผลิตมากขึ้นก็จะส่งผลให้รายได้มากขึ้น นอกจากนี้จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มากมีความสัมพันธ์กับรายได้ที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกร โดยมีเหตุผลมาจากแรงกดดันจากครอบครัวที่ต้องดูแล (ธนวิศ สาศริก, 2561)

เมื่อพิจารณาถึงรายจ่ายในภาคการเกษตรของเกษตรกรไทยจะพบว่า มีปัจจัย 4 ประการที่ส่งผลกระทบต่อรายจ่ายผันแปรของเกษตรกรไทย ดังนี้

ปัจจัยแรก คือปริมาณที่ดิน โดยการศึกษาครั้งนี้พบว่า การที่เกษตรกรมีที่ดินเพิ่มขึ้นจะทำให้ค่าใช้จ่ายผันแปรลดลง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดในทางเศรษฐศาสตร์ที่เกษตรกรหรือผู้ผลิตจะลดต้นทุนได้ หากลงทุนในปริมาณที่มากเพราะต้นทุนต่อหน่วยจะลดลง

ปัจจัยที่สอง คือการเพิ่มของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งจะส่งผลให้ต้นทุนผันแปรของเกษตรกรเพิ่มขึ้น ซึ่งต้องรับภาระในการดูแลสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในวัยสูงอายุ

ปัจจัยที่สาม คือผลกระทบจากภัยแล้ง และน้ำท่วม เห็นได้ชัดเจนว่าส่งผลให้รายจ่ายผันแปรของเกษตรกรเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรต้องแบกรับภาระต้นทุนในการจัดการที่เพิ่มขึ้นเพื่อรับมือหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ปัจจัยที่สุดท้าย คือการที่เกษตรกรเช่าที่ดินในการทำการเกษตรที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้รายจ่ายคงที่เพิ่มซึ่งก็เป็นประเด็นที่นับเป็นภาระของเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และหากปริมาณผลผลิตเพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลให้รายจ่ายคงที่เพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากการบริหารจัดการผลผลิต อาทิ การเก็บ รักษา ผลผลิต เป็นต้น (ธนุวัศ สาคริก และ ปันนดา จันทร์สุกร, ม.ป.ป.)

ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อราคาสินค้าเกษตร คือนโยบายการให้ความช่วยเหลือจากรัฐ พบว่ารัฐบาลในหลายประเทศมีการใช้มาตรการอุดหนุนภาคเกษตรเพื่อพยุงรายได้เกษตรกร เนื่องด้วยเป็นกลุ่มอาชีพที่มีความเปราะบางมากกว่าภาคเศรษฐกิจอื่นๆ โดยมักจะดำเนินการอุดหนุนสินค้าเกษตรผ่านมาตรการช่วยเหลือทางอ้อม เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจ อาทิ การบิดเบือนกลไกตลาด (จิรวัดน์ ชนะ และดวงทิพย์ ศิริกาญจนารักษ์, 2015) ซึ่งพบว่าสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ต่อรูปแบบการดำเนินนโยบายอุดหนุนของรัฐบาล กล่าวคือในขณะที่เศรษฐกิจเติบโตรัฐบาลมีแนวโน้มที่จะลดการควบคุมภาคการเกษตร ในทางตรงกันข้ามในช่วงภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว รัฐบาลมีแนวโน้มที่จะเพิ่มการควบคุมภาคการเกษตรด้วยการขึ้นภาษีและควบคุมราคา สำหรับประเทศไทยมีการแข่งขันตลาดสินค้าเกษตรอย่างต่อเนื่องผ่านรูปแบบต่างๆ อาทิ การควบคุมเพดานราคาสินค้าเกษตร (Price Floor) เพื่อควบคุมราคาสินค้าเกษตรในตลาดภายในประเทศ หรือ นโยบายการแทรกแซงตลาดสินค้าเกษตรแนวนโยบายเช่นนี้มักเกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา โดยมีจุดประสงค์เพื่ออุดหนุนผู้บริโภค และอุตสาหกรรมภายในประเทศ ซึ่งอาจกระทบต่อรายได้ที่ลดลงของเกษตรกร (ธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์, 2013) นอกจากนี้รัฐบาลไทยยังมีการใช้มาตรการช่วยเหลือเพื่อเป็นการจูงใจ หรือเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเกษตรกรอีกด้วย (ยิ่งลักษณ์ กาญจนฤกษ์, Uzma Aslam, 2559).

2.1.2) ปัจจัยด้านความรู้ด้านการเงินและสถานะทางการเงินที่ส่งผลต่อระดับการยอมรับความเสี่ยง

สถานะความมั่นคงทางการเงินรวมถึงความรู้ทางการเงินมีความสัมพันธ์กับระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง Joob hartog, Ada Ferrer –i-carbonell and Nicole Jonker (2002) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล อันรวมถึงภูมิหลังและสถานะทางสังคมส่วนบุคคล กับการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่แตกต่างกัน ในงานชิ้นนี้พยายามหาตัวแปรที่เกี่ยวข้องผ่านการใช้ทฤษฎีอรรถประโยชน์ ซึ่งพบว่าลักษณะส่วนบุคคล กับการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงมีความสัมพันธ์กัน โดยในแต่ละปัจจัยมีระดับความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน อาทิ ความมั่งคั่งมีผลต่อการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง โดยเมื่อมีความมั่งคั่งมากจะทำให้ความสามารถในการรับความเสี่ยงมากขึ้น เช่นเดียวกันกับสถานะทางการเงินของครอบครัว หากพื้นฐานของครอบครัวมีสถานะทางการเงินที่ดี จะทำให้ความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงมากขึ้น และในอนาคตสามารถเติบโตเป็นเจ้าของกิจการที่ประสบความสำเร็จมากกว่า

ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดสถานะความมั่นคงทางการเงินที่ดีขึ้น จากการศึกษา ความรู้ทางการเงินของประชาชนจังหวัดปทุมธานี ที่ทำการศึกษาระดับความรู้ทางการเงินในกลุ่มเกษตรกร โดยทำการเก็บข้อมูลผ่านการใช้แบบสอบถามความรู้ทางการเงิน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้ทางการเงินได้อย่างถูกต้องในเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องการคำนวณดอกเบี้ยทบต้นเกษตรกร ส่วนด้านพฤติกรรมทางการเงินเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรับผิดชอบทางการเงิน ไม่มีเงินออม และเกษตรกรยังเลือกที่จะกู้ยืมเงินเมื่อมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ด้วยทัศนคติทางการเงินของเกษตรกรส่วนใหญ่ที่มีความสุขกับการใช้เงินมากกว่าการออม จากการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร พบว่าความแตกต่างด้านการศึกษา รายได้ รายจ่าย ที่อยู่อาศัย การเข้าร่วมโครงการให้ความรู้ทางการเงิน การได้รับข้อมูลทางการเงิน และการได้รับคำปรึกษาปัญหาทางการเงินของเกษตรกรที่แตกต่างกัน มีผลทำให้ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงินของเกษตรกรมีความแตกต่างกัน (วิกรานต์ เผือกมงคล, 2560) เป็นในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยที่มีผลต่อการจัดการการเงินส่วนบุคคลของข้าราชการ ตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร ที่พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการการเงินส่วนบุคคล โดยเฉพาะสมรรถนะในด้านระดับความรู้ด้านการจัดการการเงิน วินัยทางการเงิน และความตระหนักด้านจริยธรรมทางการเงิน (สมนึก เอื้อจิระพงษ์ และ พันธุ์ปรารถน เก้าเอี้ยน, 2558)

2.1.3) ปัจจัยด้านคุณลักษณะและบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อระดับการยอมรับความเสี่ยง

จากงานของ J. Richard Eiser (2001) พบว่าการพิจารณาความเสี่ยงหรือความปลอดภัยมีอิทธิพลมาจาก ประสบการณ์แต่ละบุคคล ซึ่งสื่อถึงความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับทราบเกี่ยวกับเหตุการณ์ความเสี่ยงต่าง ๆ รวมทั้งประสบการณ์ตรงที่ได้ประสบกับความเสี่ยงต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Nelson & Quick (1997) ที่ได้เสนอแนวคิดว่าทัศนคติคือการเรียนรู้โดยทัศนคติมีอิทธิพลมาจาก ประสบการณ์โดยตรง และจากการเรียนรู้ทางสังคม เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานของ ดวงฤดี กิตติจารุตุล (ม.ป.ป.) ที่พบว่าทัศนคติของแต่ละบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารจัดการความเสี่ยงในระดับสูง ส่วนปัจจัยเกี่ยวข้องอื่น ๆ มีระดับความสัมพันธ์ที่แตกต่างเล็กน้อย เช่น ปัจจัยความแตกต่างทางเพศ เพศชายจะรับความเสี่ยงมากกว่าเพศหญิงแต่ในด้านการรับรู้ความสูญเสียจากความเสี่ยงเพศหญิงจะรับรู้ได้มากกว่า ปัจจัยด้านระยะเวลาในการทำงานที่ต่างกันส่งผลต่อทัศนคติและความตระหนักในการบริหารจัดการต่างกัน

ศิริมา ตัณชลีลา และ ทิพทินนา สมุทธานนท์ (2017) ได้กล่าวถึงปัจจัยด้านบุคลิกภาพที่มีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้ความเสี่ยง โดยทำการศึกษาในกรณีพฤติกรรมการขับขี่ของพนักงานขับรถโดยสาร และใช้แนวความคิดเรื่องบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ มาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยใช้การคิดคำนวณทางสถิติเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่าพนักงานขับรถส่วนมากอยู่ในกลุ่มบุคลิกภาพแบบแสดงตัว แบบเปิดรับประสบการณ์ แบบอ่อนน้อม และแบบมีจิตสำนึก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานเป็นบุคคลที่มีอารมณ์บวก มีจิตใจเบิกบานมองไม่ใช้กำลัง โลกในแง่ดี เปิดรับการเรียนรู้ใหม่ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการขับขี่ปลอดภัย

Rui Mata, Renato Frey, David Richter, Jürgen Schupp, and Ralph Hertwig ได้กล่าวในการศึกษาถึงมุมมองต่อความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง ผ่านการตัวชี้วัดด้านพฤติกรรม โดยศึกษาผ่าน Self-Report ซึ่งปัจจัยหลายด้านที่หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้น ส่งผลให้พฤติกรรมที่แต่ละบุคคลแสดงออกมามีความหลากหลาย และนำไปสู่สถานการณ์เสี่ยง อาทิ ความเสี่ยงด้านการเงิน ด้านสุขภาพ รวมไปถึงการตัดสินใจที่ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ยังได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของระดับการยอมรับความเสี่ยงในแต่ละช่วงอายุ เมื่ออายุมากขึ้นระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงจะลดลง ด้วยเหตุผลด้านประสบการณ์ โดยในงานชิ้นนี้ได้แบ่งบุคลิกออกเป็น 5 ประเภท เช่นเดียวกับงานของ ศิริมา ตัณชลีลา และ ทิพทินนา สมุทธานนท์ (2017)

โดยแนวคิดบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบเป็นทฤษฎีที่อยู่ในกลุ่มแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะนิสัยเฉพาะด้าน ซึ่งสามารถนำเอามาอธิบายได้ว่าบุคคลที่มีบุคลิกเช่นนี้เป็นคนที่มีลักษณะนิสัยประเภทใด ซึ่งแต่ละองค์ประกอบ ประกอบด้วย

1) ด้านหวั่นไหว (Neuroticism) หมายถึง เป็นผู้ที่มีความวิตกกังวล เป็นคนโกรธง่าย ความท้อแท้ การคำนึงถึงแต่ตนเอง การมีความกระตือรือร้นแรง และมีอารมณ์เปราะบาง (Costa and McCrea, 1992) นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึง การวิตกกังวลกับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ การเป็นคนซีหุดหงิด โดยจะแสดงอารมณ์โกรธออกมาทันที หากเกิดความโกรธ นอกจากนี้จะไม่อารมณ์เสียกับเรื่องเพียง เล็กน้อยหรือรู้สึกว่าคุณเองมีอารมณ์แปรปรวนง่าย

โดยลักษณะสุดขั้วของผู้ที่ได้คะแนนต่ำ เรียกว่า Resilient คือ ผู้ที่มีความยืดหยุ่น เป็นผู้ซึ่งมีแนวโน้มที่ใช้เหตุผลในชีวิตมากกว่าคนส่วนใหญ่ และเป็นผู้ที่ไม่ถูกรบกวนกระทบกระเทือน จากสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวมากนักสิ่งเร้าที่จะมีผลกระทบจะต้องมีปริมาณมากเพียงพอจึงจะทำให้เกิดความรู้สึกกังวลใจ

ลักษณะสุดขั้วของผู้ที่ได้คะแนนสูง เรียกว่า Reactive คือ ผู้ที่มีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งเร้าทันที เป็นผู้ที่ประสพกับอารมณ์ทางลบมากกว่าคนส่วนใหญ่ และพบว่าเป็นผู้ที่มีความพึงพอใจต่อชีวิตน้อยกว่าคนส่วนใหญ่ ส่วนผู้ที่ได้คะแนนอยู่ตรงกลางซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ เรียกว่า Responsive เป็นผู้ที่สามารถปรับพฤติกรรมได้เหมาะสมตามสถานการณ์ แต่ผู้ที่ได้คะแนนอยู่ตรงกลางจะสามารถ รักษาอารมณ์สงบสุขได้น้อยกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำ แต่ก็ไม่ได้มีความตื่นเต็นง่ายเท่าผู้ที่ได้คะแนนสูง เช่น นักลงทุนอาจมีอารมณ์หวั่นไหวสูงหรือต่ำตามช่วงเวลาในแต่ละสถานการณ์ที่ประสพ สรุประดับคะแนนของกลุ่มผู้มีบุคลิกภาพด้านหวั่นไหว แสดงในตารางที่ 1 (ทิพย์วิมล จรลี, 2558)

ลักษณะย่อยของบุคลิกภาพแบบหวั่นไหว	ลักษณะของผู้ที่ได้คะแนนต่ำ	ลักษณะของผู้ที่ได้คะแนนสูง
ความวิตกกังวล(Worry)	ผ่อนคลาย สงบ	วิตกกังวลง่าย กระสับกระส่าย
ความโกรธ(Angry)	สุขุม โกรธช้า	โกรธง่าย
ความท้อแท้(Discouragement)	ท้อแท้ยาก	ท้อแท้ง่าย
การคำนึงถึงแต่ตนเอง (Self-Consciousness)	อึดอัดยาก	อึดอัดง่าย
การมีความกระตือรือร้นแรง (Impulsiveness)	ทนต่อสิ่งมากระตุ้น	ถูกกระตุ้นได้ง่าย
อารมณ์เปราะบาง(Vulnerability)	รับมือกับความเครียดได้ดี	รับมือกับความเครียดได้ยาก

ตารางที่ 1 ระดับคะแนนของกลุ่มผู้มีบุคลิกภาพแบบหวั่นไหว

ที่มา: Costa and McCrae, 1992; quoted in Howard,2000

2) ด้านการแสดงตัว (Extraversion) หมายถึง การเป็นผู้มีความอบอุ่น ชอบอยู่ร่วมกับผู้อื่น แสดงออกตรงไปตรงมา ชอบมีกิจกรรม และมีอารมณ์ด้านบวก (Costa and McCrea, 1992) นอกจากนี้ยังหมายรวมถึง ความชอบในการพบปะพูดคุยกับคนอื่นและความชอบในการเข้าร่วมงาน เลี้ยงสังสรรค์ มีความเป็นมิตรกับทุกคนไม่ว่าเขาจะยากดีมีจน และเป็นคนกระฉับกระเฉง

ลักษณะสุดขั้วของผู้ที่ได้คะแนนต่ำ เรียกว่า Introvert จะมีบุคลิกภาพ แบบเก็บตัว เป็นผู้ที่ชอบความอิสระ สงบเสงี่ยม มั่นคง และรู้สึกสบายใจเมื่อได้อยู่ตามลำพังมากกว่า

ลักษณะสุดขั้วของผู้ที่ได้คะแนนสูง เรียกว่า Extravert จะมีบุคลิกภาพ แบบแสดงตัว มีแนวโน้มที่จะมีความเป็นผู้นำ มีความกระฉับกระเฉง พุดจาฉะฉาน มีความเป็นมิตร และชอบออกสังคมมากกว่าคนทั่วไป

ส่วนผู้ที่ได้คะแนนอยู่ตรงกลางระหว่างลักษณะสุดขั้วสูงและต่ำ เรียกว่า Ambivert คือ ผู้ที่สามารถปรับตัวจากการเข้าสังคมไปสู่การแยกตัวออกจากสังคมเพื่อทำงานตามลำพังได้อย่างสบาย สรุประดับคะแนนของกลุ่มผู้มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว แสดงในตารางที่ 2 (ทิพย์วิมล จรลี, 2558)

ลักษณะย่อยของบุคลิกภาพแบบแสดงตัว	ลักษณะของผู้ที่ได้คะแนนต่ำ	ลักษณะของผู้ที่ได้คะแนนสูง
ความอบอุ่น(Warmth)	สงบเสงี่ยม เป็นพิธีการ	ความอ่อนโยน ความเป็นมิตร ความสนิทสนม
ความชอบอยู่ร่วมกับผู้อื่น(Gregariousness)	ไม่ชอบเข้าสังคม	ชอบเข้าสังคม
การแสดงออกแบบตรงไปตรงมา (Assertiveness)	ชอบอยู่เบื้องหลัง	เป็นผู้นำ ช่างพูด มั่นใจ
การชอบมีกิจกรรม(Activity)	ไม่รีบร้อน สบายๆ	มีชีวิตชีวา กระฉับกระเฉง
การแสวงหาความตื่นเต้น(Excitement-Seeking)	ต้องการความตื่นเต้นต่ำ	กระหายความตื่นเต้น
การมีอารมณ์ทางบวก(Positive Emotions)	ไม่ค่อยร่าเริง	ร่าเริง มองโลกในแง่ดี

ตารางที่ 2 ระดับคะแนนของกลุ่มผู้มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว
ที่มา: Costa and McCrae, 1992; quoted in Howard,2000

3) ด้านการเปิดรับประสบการณ์ (Openness) หมายถึง เป็นคนช่างฝัน มีความสุนทรีย์เป็นคนเปิดเผยความรู้สึก และยอมรับค่านิยม (Costa and McCrea, 1992) นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึง การค้นพบวิธีการที่ถูกต้องในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ และมักจะใช้วิธีนั้นอยู่เป็นประจำ มีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งแปลกใหม่ เปิดกว้างให้ตนเองได้คิดเรื่องใหม่ๆ ด้วยเหตุและผล โดยสิ่งแปลกใหม่จะทำให้รู้สึกว่าคุณชีวิตนั้นมีสีสัน

ลักษณะสุดขั้วของผู้ที่ได้คะแนนต่ำ เรียกว่า Preserver หรือนักอนุรักษ์นิยม มีความสนใจในสิ่งต่าง ๆ น้อย มีพิธีรีตอง และรู้สึกสบายใจกับบุคคลที่คุ้นเคย ผู้ที่มีบุคลิกภาพ แบบเปิดรับประสบการณ์ต่ำ คือผู้ที่ถูกมองว่าหัวโบราณแต่อาจไม่จำเป็นต้องเป็นพวกเผด็จการ

ลักษณะสุดขั้วของผู้ที่ได้คะแนนสูง เรียกว่า Explorer หรือนักสำรวจ จะมีความสนใจกว้าง หลากหลาย ชื่นชอบความแปลกใหม่ และนวัตกรรม เป็นผู้มีอิสระ ชอบบททวน ความรู้สึก และสะท้อนตัวตนของตนเอง ผู้ที่มีคะแนนสูง คือ ผู้ที่ไม่เคร่งครัดกฎเกณฑ์ แต่มีแนวโน้มที่จะเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ ผู้ที่ได้คะแนนอยู่ตรงกลาง เรียกว่า Moderate เป็นผู้ที่สามารถให้ความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ได้เมื่อเกิดความจำเป็น แต่หากต้องให้ความสนใจในสิ่งนั้นมากเกินไปก็อาจเกิด ความเบื่อหน่ายได้ในทางตรงกันข้ามผู้ที่ เป็น Moderate สามารถยืดเวลาในการให้ความสนใจในสิ่งที่ คุ้นเคยให้นานขึ้นได้ แต่สุดท้ายแล้วพวกเขาก็ยังคงต้องการความแปลกใหม่อยู่ดี สรุประดับคะแนนของกลุ่มผู้ มีบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ แสดงในตารางที่ 3 (ทิพย์วิมล จรลี, 2558)

ลักษณะย่อยของบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์	ลักษณะของผู้ที่ได้คะแนนต่ำ	ลักษณะของผู้ที่ได้คะแนนสูง
เป็นคนช่างฝัน (Fantasy)	ให้ความสำคัญกับปัจจุบัน	ชอบจินตนาการ ฝันกลางวัน
การซาบซึ้งในความงดงาม(Aesthetics)	ไม่สนใจศิลปะ	ชื่นชมศิลปะและความงาม
การเปิดเผยความรู้สึก(Feelings)	เพิกเฉยและระงับความรู้สึก	ให้คุณค่ากับอารมณ์ด้านต่างๆ
การปฏิบัติ(Actions)	ทำในสิ่งที่คุ้นเคย	ทดลองสิ่งแปลกใหม่ หลากหลาย
การใช้ความคิด(Ideas)	เข้าใจเหตุผลในมุมมองแคบ	ใช้เหตุผลในมุมมองกว้าง
การรับค่านิยม(Values)	ยึดติดในกฎเกณฑ์ความคิดตน	พร้อมจะพิจารณาค่านิยมใหม่ๆ

ตารางที่ 3 ระดับคะแนนของกลุ่มผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ที่มา: Costa and McCrae, 1992; quoted in Howard,2000

4) ด้านการประนีประนอม (Agreeableness) หมายถึง การเป็นผู้ไว้วางใจผู้อื่น รู้สึกเอื้อเฟื้อยอมตามผู้อื่น มีความถ่อมตน และมีจิตใจอ่อนโยน (Costa and McCrea, 1992) นอกจากนี้ยังหมายถึง รวมถึง การยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่น แม้ว่าจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างมีความไว้วางใจในการทำงานของผู้อื่นใส่ใจในความรู้สึกของผู้อื่น และยอมรับในพฤติกรรมส่วนบุคคลของเพื่อนร่วมงาน ได้

ลักษณะสุดขั้วของผู้ที่ได้คะแนนต่ำ เรียกว่า Challenger หรือ นักท้าทาย คือ ผู้ที่มุ่งเน้นเฉพาะบรรทัดฐานและความต้องการของตนเองมากกว่าตามกลุ่ม นักท้าทายจะสนใจในเรื่องการได้มาและการใช้อำนาจมากกว่า พวกเขาจะกระทำตามบรรทัดฐานของตัวเอง มากกว่ากระทำตามกลุ่ม

ลักษณะสุดขั้วของผู้ที่ได้คะแนนสูง เรียกว่า Adapter หรือ นักปรับตัว คือ ผู้มีแนวโน้มกระทำตามความต้องการของกลุ่มยอมรับบรรทัดฐานของกลุ่มมากกว่ายืนหยัดตามบรรทัดฐานของตนเอง ความสมดุลเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับนักปรับตัว

ผู้ที่ได้คะแนนอยู่ตรงกลาง เรียกว่า Negotiator หรือ นักต่อรอง เป็นผู้ซึ่งสามารถปรับตัวจากการเป็นผู้นำมาเป็นผู้ตามได้ตามแต่สถานการณ์ คาเรน ฮอร์นีย์ (Karen Horney, quoted in Howard and Howard 2000, p. 7) ได้อธิบายคุณลักษณะสุดขั้วของบุคลิกภาพแบบประนีประนอมว่าเป็นการ “เข้าหาผู้คน” (นักปรับตัว) และ “ต่อต้านผู้คน” (นักท้าทาย) เราพบว่านักปรับตัวเป็นผู้มีจิตใจอ่อนโยน มีบุคลิกแบบชอบฟังฟังผู้อื่นโดยไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ส่วนนักท้าทายเป็นพวกหัวแข็งในทางสุดโต่งพวกเขาอาจเป็นคนหลงตัวเอง ต่อต้านสังคม เผด็จการ หรือมีบุคลิกภาพแบบหวาดระแวง ในอีกแง่ สรุประดับคะแนนของกลุ่มผู้มีบุคลิกภาพแบบประนีประนอมแสดงในตารางที่ 4 (ทิพย์วิมล จรลี, 2558)

ลักษณะย่อยของบุคลิกภาพแบบประนีประนอม	ลักษณะของผู้ที่ได้คะแนนต่ำ	ลักษณะของผู้ที่ได้คะแนนสูง
การไว้วางใจผู้อื่น (Trust)	ชอบเยาะเย้ยถากถาง ข่างระแวง	ตรงไปตรงมาเปิดเผย
ความตรงไปตรงมา (Straightforwardness)	ระวังรอบคอบ พุดเกินจริง	ตรงไปตรงมาเปิดเผย
ความรู้สึกเอื้อเฟื้อ (Altruism)	ลังเลที่จะเข้าไปช่วยเหลือ	มีความตั้งใจที่จะช่วยผู้อื่น
การยอมตามผู้อื่น (Compliance)	ก้าวร้าวชอบการแข่งขัน	ประนีประนอม คล้อยตาม
การอ่อนน้อมถ่อมตน (Modesty)	รู้สึกว่าคุณเหนือผู้อื่น	ถ่อมตัว สงบเสงี่ยม
ความมีจิตใจอ่อนโยน (Tender-Mindedness)	หัวแข็งยึดติดกับเหตุผล	จิตใจอ่อนโยน เปลี่ยนแปลงง่าย

ตารางที่ 4 ระดับคะแนนของกลุ่มผู้มีบุคลิกภาพแบบประนีประนอม

ที่มา: Costa and McCrae, 1992; quoted in

5) ด้านการมีจิตสำนึก (Conscientiousness) หมายถึง การมีความสามารถ มีระเบียบ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีวินัยต่อตนเอง และมีความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Costa and McCrea, 1992) นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงความสามารถในการบังคับตัวเองให้ทำสิ่งต่างๆ ให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนดได้เสมอ มีสมาธิในการทำงานเพื่อให้ผลงานออกมาดีที่สุด หากได้รับมอบหมายให้ทำงานใด จะทำอย่างรอบคอบ เพื่อป้องกันงานผิดพลาด และไม่ว่างานจะยากเพียงใดก็จะทำให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ลักษณะสุดขั้วของผู้ที่ได้คะแนนต่ำเรียกว่า Flexible person หรือ ผู้ยืดหยุ่น วอกแวกและไขว้ไขว้ง่าย ไม่ค่อยมุ่งมั่นเป้าหมาย ชอบแสวงหาความสุขให้ตนเอง และค่อนข้างละเอียดเป้าหมาย ผู้มีความยืดหยุ่นมีแนวโน้มที่จะปล่อยให้ความคิดกิจกรรมและผู้อื่นมาชักจูงให้ละจากงานที่กำลังทำอยู่ได้ง่าย

ลักษณะสุดขั้วของผู้ที่ได้คะแนนสูง เรียกว่า Focused person หรือ ผู้มุ่งมั่น เป้าหมาย จะแสดงถึงความสามารถในการควบคุมตัวเองในระดับสูงซึ่งทำให้สามารถสนใจในเป้าหมาย ส่วนตัวและอาชีพได้อย่างคงเส้นคงวา โดยปกติบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกสูงจะเห็นได้จากการประสบความสำเร็จทางการศึกษาและหน้าที่การงาน แต่หากสุดโต่งเกินไปก็จะทำให้เกิดอาการบ้ำคั้งการทำงานอย่างหนัก บุคคลที่มุ่งเป้าหมายจะวอกแวกจากเป้าหมายได้ยาก

ผู้ที่ได้คะแนนอยู่ตรงกลาง เรียกว่า Balanced หรือ ผู้มีความสมดุล เป็นผู้ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนจากการมุ่งมั่นเป้าหมายสู่การผ่อนคลายเป้าหมายได้อย่างง่ายดาย บุคลิกแบบผู้มีความสมดุลมีลักษณะเป็นผู้จัดการในอุดมคติสำหรับกลุ่มผู้ยืดหยุ่นหรือกลุ่มผู้มุ่งมั่นเป้าหมายก็ได้ เพราะเขาจะช่วยกระตุ้นผู้ยืดหยุ่นให้รักษาจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ให้ประสบความสำเร็จโดยไม่ทำให้เกิด ความบาดหมางกัน และยังช่วยให้ผู้มุ่งมั่นเป้าหมายเกิดความผ่อนคลายในการทำงานอีกด้วย สรุประดับคะแนนของกลุ่มผู้มีบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก แสดงในตารางที่ 5 (ทิพย์วิมล จรลี, 2558)

ลักษณะย่อยของบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก	ลักษณะของผู้ที่ได้คะแนนต่ำ	ลักษณะของผู้ที่ได้คะแนนสูง
การมีความสามารถ(Competence)	รู้สึกว่าจะไม่ได้เตรียมตัว	รู้สึกมีความสามารถและมีประสิทธิภาพ
ความมีระเบียบ(Order)	ไม่มีระเบียบ และ ไม่มีขั้นตอน	มีการจัดการที่ดี มีระเบียบเรียบร้อย
ความรับผิดชอบต่อหน้าที่(Dutifulness)	ไม่เอาใจใส่ต่อหน้าที่	มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่
ความต้องการใฝ่สัมฤทธิ์(Achievement Striving)	ความต้องการใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ	มุ่งมั่นเพื่อให้สำเร็จ
ความมีวินัยในตนเอง(Self-Discipline)	ผัดวันประกันพรุ่ง	มุ่งปฏิบัติการกิจให้สำเร็จ
ความสุขุมรอบคอบ(Deliberations)	ปฏิบัติงานโดยปราศจากความไตร่ตรอง	คิดอย่างรอบคอบก่อนปฏิบัติงาน

ตารางที่ 5 ระดับคะแนนของกลุ่มผู้มีบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก

ที่มา: Costa and McCrae, 1992; quoted in Howard,2000

โดยสามารถสรุประดับความเข้มข้นของแต่ละบุคลิกลักษณะทั้ง 5 องค์ประกอบได้ดังนี้

องค์ประกอบ	คะแนนต่ำ	คะแนนปานกลาง	คะแนนสูง
Neuroticism บุคลิกภาพแบบหวั่นไหว	Resilient : หนักแน่น ผ่อนคลาย ท่ามกลางสถานการณ์ตึงเครียด	Responsive : สงบ รับมือกับ ความเครียด อาจมีความรู้สึกผิด โกรธหรือเสียใจ	Reactive : อ่อนไหว มีแนวโน้มที่ จะผิดหวังเสียใจ
Extraversion บุคลิกภาพแบบแสดงตัว	Introvert : เก็บตัว เคร่งเครียด ต้องการอยู่กับบุคคลที่คุ้นเคย	Ambivert : กระตือรือร้นปาน กลาง ชอบอยู่กับคนหมู่มากแต่ก็ ยังต้องการความเป็นส่วนตัว	Extrovert : ชอบสังคม ชอบ สังสรรค์ เปิดเผย กระตือรือร้นที่ จะพบปะผู้คนตลอดเวลา
Openness to experience บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์	Preserver : เน้นการปฏิบัติที่ทำ ได้จริง มีแนวทางเป็นของตัวเอง	Moderate : เน้นการปฏิบัติ พิจารณาความคิดใหม่ๆ ในการ ทำงาน แสวงหาความสมดุล	Explorer : เปิดกว้างต่อ ประสบการณ์ มีความสนใจ หลากหลาย มีจินตนาการกว้างไกล
Agreeableness บุคลิกภาพแบบประนีประนอม	Challenger : หัวแข็ง ข้างสงสัย ชอบแข่งขัน อาจแสดงความโกรธ ออกมาตรงๆ	Negotiator : ไว้ใจผู้อื่น เป็นมิตร กับคนอื่น บางครั้งอาจต้อร้อน	Adaptor : จิตใจดีหลีกเลี่ยงข้อ ขัดแย้ง
Conscientiousness บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก	Flexible : ไม่ค่อยมีการวางแผน ไม่เรียบร้อย ชอบทำอะไรง่ายๆ	Balanced : เชื่อถือได้ พึ่งพาได้ มี เป้าหมายชัดเจน จัดการสิ่งต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอนได้ปานกลาง	Focused : มีจิตสำนึกจัดการสิ่ง ต่างๆได้ดี มาตรฐานสูง มุ่งมั่น ไปสู่เป้าหมาย

ตารางที่ 6 สรุประดับคะแนนของบุคลิกลักษณะ 5 องค์ประกอบ

ที่มา: Costa and McCrae, 1992; quoted in Howard,2000

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถแบ่งปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกร ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ประสพการณ์ความไม่แน่นอนทางด้านราคา ประสพการณ์ความไม่แน่นอนด้านสภาพภูมิอากาศ สถานะความมั่นคงทางการเงินของเกษตรกร และลักษณะบุคลิกภาพส่วนบุคคล ซึ่งพบว่าปัจจัยทั้ง 3 ด้านมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างกัน เป็นที่มาของความไม่แน่นอนด้านรายได้ของเกษตรกรไทย ดังนั้นในงานชิ้นนี้จะทำการศึกษารอบคลุมถึงปัจจัยทั้ง 3 ด้าน เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงที่แตกต่างกันของเกษตรกร โดยนำเอาแนวทางการศึกษาเชิงพฤติกรรม และวิธีการศึกษาทางสังคมศาสตร์มาประกอบใช้ในการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้และมีประสิทธิภาพต่อการศึกษา

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์การเมือง และเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังนั้นจึงแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economic)

เศรษฐศาสตร์การเมืองมีแนวทางในการศึกษาที่สำคัญด้วยกัน 4 ประการ ได้แก่ 1) การศึกษาที่เน้นการวิพากษ์ (Critical) เป็นการปฏิเสธหรือไม่ยอมรับต่อการอธิบายปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่ในสังคมผ่านการตั้งคำถามต่อข้อสรุปต่างๆ เพื่อแยกปรากฏการณ์ออกจากเนื้อแท้อันเป็นความจริงที่ซ่อนเร้นอยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ที่ศึกษา 2) การศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์แบบเป็นองค์รวม (Holistic or Totality) เพื่อเห็นถึงภาพรวมของความสัมพันธ์หรือความเชื่อมโยงระหว่างส่วนประกอบทางสังคมที่ซ้อนทับกันอยู่ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม รวมถึงศาสนาและอุดมการณ์ ซึ่งล้วนมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ดังนั้นจึงต้องมีวิธีการวิเคราะห์ที่เน้นการมองรอบด้าน มองภาพรวมทั้งหมด 3) การศึกษาที่เน้นวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ (History Analysis) ที่จะทำให้เห็นพลวัต (Dynamic) หรือการเปลี่ยนแปลงของสังคม และ 4) การศึกษาที่เน้นความขัดแย้งและการขัดกัน (Conflict and Contradiction) ซึ่งเป็นเงื่อนไขให้เกิดพัฒนาการของสังคม จะทำให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนการวิเคราะห์ได้ถึงความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นใด (ปริชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และ กนกศักดิ์แก้วเทพ, 2004)

ในการศึกษาชิ้นนี้เป็นการศึกษาถึงรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมกับเกษตรกร ซึ่งส่งผลต่อระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง โดยศึกษาผ่านประสพการณ์ความไม่แน่นอนที่เคยเผชิญมา ดังนั้นจึงนำเอาวิธีการศึกษาในแบบเศรษฐศาสตร์การเมืองมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการวิเคราะห์ เพื่อให้การศึกษามีความครอบคลุมเนื่องจากการวิเคราะห์ที่ให้ความสำคัญกับทุกมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม หรือแม้แต่ภูมิหลังของเกษตรกร

2.2.2 ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics)

เศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics) ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ยุคปี ค.ศ. 1950 ซึ่งเป็นช่วงที่นักวิชาการตั้งข้อสงสัยกันมากกว่าทฤษฎีเศรษฐศาสตร์คลาสสิก สามารถใช้อธิบายการตัดสินใจของมนุษย์ได้จริงหรือไม่ สาเหตุหลักของความไม่สมบูรณ์ของผลลัพธ์ทางเศรษฐศาสตร์คลาสสิกเป็นผลเนื่องมาจากข้อสมมติฐานที่สำคัญ 2 ประการ

1) มนุษย์เป็นผู้ตัดสินใจอย่างมีเหตุมีผล (Rationality) แต่ในความเป็นจริงการตัดสินใจของมนุษย์มีอารมณ์ (Emotion) ความรู้สึก (Feeling) และประสบการณ์ (Experience) เป็นส่วนประกอบของการตัดสินใจ จึงมีความแตกต่างจากข้อสมมติพื้นฐานที่เศรษฐศาสตร์คลาสสิกได้กล่าวไว้ (Bias in Decision Making) ซึ่งนับเป็นแกนหลักของ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics)

2) มนุษย์เป็นผู้ตัดสินใจบนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งปัจเจก (Individual Decision Making) แต่ในความเป็นจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้นเสมอไป หลายครั้งที่มนุษย์ตัดสินใจบนพื้นฐานของความร่วมมือ (Collectivism) กับคนอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งพัฒนามาเป็นแกนหลักของเศรษฐศาสตร์เชิงสถาบัน (Institutional Economics) (ธานี ชัยวัฒน์, ขนิษฐา แต่มบุญเลิศชัย, นพพล วิทยวรพงศ์, เนื้อแพร เล็กเฟื่องฟู, ธนะพงษ์ โพธิปิติ, พัชรสุทธิสุจริตตานนท์, ..., สมประวิณ มั่นประเสริฐ, 2016)

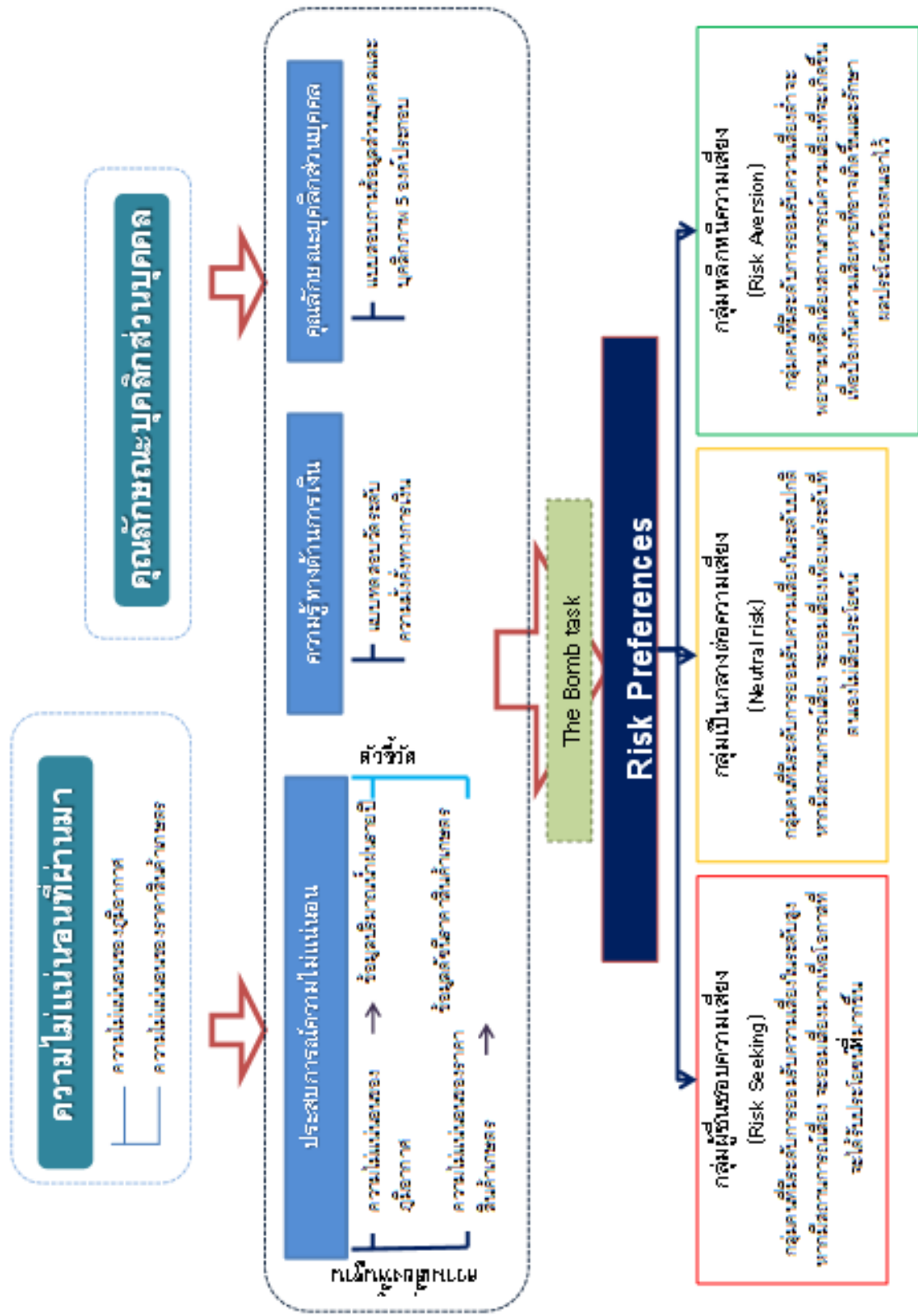
โดยเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมมีแนวทางการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ผ่านแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ ประกอบกับแนวคิดทางจิตวิทยา ส่วนมากในการทำการศึกษากฎการตัดสินใจมนุษย์จะนิยมทำผ่านการทดลองซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในห้องทดลองจริง (Laboratory Experiment) หรือนอกห้องทดลอง (Field Experiment) เนื่องจากการสอบถามหรือพูดคุยไม่สามารถระบุเหตุผล หรือที่มาของการตัดสินใจหรือการกระทำของตัวเองได้อย่างแท้จริง (ยิ่งยศ เจียรวิฑู, 2560)

เศรษฐศาสตร์การทดลอง (Experimental Economics) เริ่มต้นมาจาก Vernon Smith ได้นำวิธีการทดลองแบบวิทยาศาสตร์เข้ามาตอบคำถามทางสังคม โดยทำการศึกษากฎการตัดสินใจมนุษย์ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ถูกกำหนดขึ้น อีกทั้งสามารถปรับเปลี่ยนตัวแปรในการทดลองเพื่อศึกษาผลกระทบของต่อตัวแปรที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน (ชนลักษณ์ ชัยศรีลักษณ์, 2558) และจะช่วยทำให้สามารถวัดค่าของตัวแปรต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรมออกมาเป็นตัวเลขได้ นอกจากนี้เศรษฐศาสตร์การทดลองยังมีบทบาทสำคัญต่อการทดสอบทฤษฎี ให้ได้ผลลัพธ์ที่ชัดเจนภายในเงื่อนไขและสถานการณ์ที่ได้รับการควบคุม ค้นหาข้อเท็จจริงจากการทดลองซึ่งจะนำไปสู่การสร้างทฤษฎีใหม่ และเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงนโยบายในด้านต่าง ๆ (ธานี ชัยวัฒน์และคณะ, 2559)

ในการศึกษาชิ้นนี้ศึกษาถึงระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกรไทย ซึ่งเป็นตัวแปรที่เป็นนามธรรม อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆอีกหลากหลายมิติ และมีความซับซ้อนในการวัดค่า จึงนำเอาแนวทางการศึกษาแบบเศรษฐศาสตร์เชิงพฤติกรรม และเศรษฐศาสตร์การทดลอง มาเป็นกรอบแนวทางในการศึกษา การศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน สามารถระบุถึงลักษณะการตัดสินใจของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดทางการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังในภาพที่ 2 ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการทำการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้ โดยจะทำการศึกษาตัวแปรอิสระ 2 ด้าน ได้แก่ ประสิทธิภาพความไม่แน่นอนที่ผ่านมาของเกษตรกร ประกอบด้วยความไม่แน่นอนด้านภูมิอากาศ และความไม่แน่นอนในด้านราคาสินค้าเกษตร ตัวชีวิต คือปริมาณน้ำฝนรายปี และราคาสินค้าเกษตร (ราคา ณ ไร้ณา) ในด้านที่สอง คือบุคลิกลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วยสถานะความมั่นคงทางการเงิน และบุคลิกภาพส่วนบุคคล ส่วนนี้จะทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผ่านแบบสอบถามวัดความมั่นคงทางการเงิน และแบบสอบถามบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ ตัวแปรตามของการศึกษานี้ คือความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกร ซึ่งจะจำแนกกลุ่มตามผลการทดลอง The bomb task โดยจะแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มผู้หลีกเลี่ยงความเสี่ยง กลุ่มเป็นกลางต่อความเสี่ยง และกลุ่มผู้ที่ชื่นชอบความเสี่ยง

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของประสบการณ์ความเสี่ยงในอดีตกับระดับความสามารถการยอมรับความเสี่ยงในปัจจุบันของเกษตรกรไทย ซึ่งทำการศึกษาผ่านการเก็บข้อมูลด้วยการทำการทดลอง โดยสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อวัดระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง และนำข้อมูลจากการทดลองมาวิเคราะห์ผลประกอบกับข้อมูลประสบการณ์ความเสี่ยงในอดีต ประกอบด้วย ราคาสินค้าเกษตร (ราคาขาย ณ ไร่นา) ปริมาณน้ำฝนรายปี สถานะความมั่นคงทางการเงิน และบุคลิกลักษณะส่วนบุคคล ด้วยการประเมินค่าหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผ่านการใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติด้วยสมการถดถอยพหุ (Multiple Regression) โดยมีแนวทางในการศึกษาดังนี้

3.1 การออกแบบการเก็บข้อมูล

ในงานชิ้นนี้จะทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรจำนวน 112 คน โดยคิดคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากงบประมาณที่กำหนดไว้ในการศึกษา และใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ Snow ball เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ และข้อจำกัดในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างแรกจะคัดเลือกจากคนที่มีความรู้จักใกล้ชิดเพื่อให้คนกลุ่มนี้แนะนำกลุ่มตัวอย่างคนต่อไป โดยจะทำการเก็บข้อมูลผ่านการทำแบบสอบถาม และการทดลอง ประกอบด้วย

- 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ที่ครอบคลุมถึงข้อมูล อาทิ เพศ อายุ การศึกษา ปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร รายได้ต่อปี พืชเกษตรที่ทำการเพาะปลูก เป็นต้น
- 2) แบบสอบถามด้านสถานะความมั่นคงทางการเงิน
- 3) แบบสอบถามด้านบุคลิกลักษณะส่วนบุคคล
- 4) การทดลอง The Bomb Task

ในการศึกษานี้เลือกพื้นที่จังหวัดเลยในการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากในพื้นที่จังหวัดเลยมีพื้นที่เพาะปลูกขนาดใหญ่เป็นลำดับที่ 3 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 36.6 ของพื้นที่ทั้งหมด และมีสำหรับผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเลยคิดเป็นร้อยละ 35 ของจำนวนประชากร และ คิดเป็นร้อยละ 64.72 ของผู้มีงานทำทั้งหมดในจังหวัด (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย)

โดยจังหวัดเลยสามารถเพาะปลูกพืชได้หลากหลายชนิด ซึ่งสินค้าเกษตรทั้ง 3 ชนิดที่ทำการศึกษาในงานชิ้นนี้ อันได้แก่ ข้าว ข้าวโพด และมันสำปะหลัง มีการเพาะปลูกในพื้นที่จังหวัดเลย ทั้งยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด ซึ่งเมื่อจำแนกพื้นที่เป็นประเภทสินค้าเกษตรที่เพาะปลูก พบว่าพื้นที่

เพาะปลูกข้าว ข้าวโพด และมันสำปะหลัง มีพื้นที่รวมกันถึงร้อยละ 50 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดในจังหวัดเลย และสร้างมูลค่าเฉลี่ยสูงถึง 9,935 ล้านบาทต่อปี (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย)

ดังข้อมูลในตารางที่ 7

ชนิดพืช	จำนวนพื้นที่เพาะปลูกรายปี (ไร่)						พื้นที่เฉลี่ย
	2554	2555	2556	2557	2558	2559	
ข้าวนาปี	478,324	466,446	460,764	405,009	337,234	365,345	418,854
มันสำปะหลัง	357,199	381,735	367,238	331,477	335,437	353,734	354,470
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	815,876	729,874	721,169	671,444	627,446	543,934	684,957
พื้นที่รวม	1,653,953	1,580,610	1,551,727	1,410,487	1,302,675	1,265,572	1,460,837

ตารางที่ 7 จำนวนพื้นที่เพาะปลูกรายปี (ไร่) ของสินค้าเกษตร 3 ชนิด (ข้าวนาปี มันสำปะหลัง และ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)
ที่มา: แผนพัฒนาจังหวัด (พ.ศ.2561 – 2564) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย

โดยในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในการศึกษา ได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่บ้านสมศักดิ์พัฒนา บ้านโนนยาง บ้านผาขาว บ้านห้วยลาดใต้ บ้านห้วยลาดเหนือ บ้านดงน้อย ตำบลผาขาว อำเภอผาขาว จังหวัดเลย ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาด้วยการจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนสินค้าเกษตรที่ทำการเพาะปลูก โดยแบ่งได้ 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) เกษตรกรผู้เพาะปลูกสินค้าเกษตรเพียงชนิดเดียว 2) เกษตรกรผู้เพาะปลูกสินค้าเกษตรสองชนิด และ 3) เกษตรกรผู้เพาะปลูกสินค้าเกษตรสามชนิด

3.2 การออกแบบการทดลอง

งานวิจัยชิ้นนี้นำเอาแนวทางการศึกษาเชิงเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม และเศรษฐศาสตร์การทดลองมาใช้ในการศึกษา ด้วยการใช้การทดลอง The Bomb Task ซึ่งเป็นการจำลองสถานการณ์ความเสี่ยงเพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการตัดสินใจ และวัดระดับความสามารถการยอมรับความเสี่ยงของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 112 คน ในการทดลองกลุ่มตัวอย่างจะได้รับค่าตอบแทนเป็นเงิน (บาท) จากการเข้าร่วมการทดลอง เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วม และทำให้ผลการทดลองที่มีประสิทธิภาพภายใต้สถานการณ์ที่กำหนด

โดยในการทดลอง The Bomb task จะแบ่งเป็น 2 สถานการณ์ คือสถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ และในสถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ โดยในสถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจเป็นการจำลองสถานการณ์เสี่ยงเพื่อศึกษาถึงการตัดสินใจของเกษตรกร ในกรณี

ที่สถานการณ์เสี่ยงไม่ได้กระทบต่อผลประโยชน์เดิมของเกษตรกร และในสถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ เป็นการศึกษาดังพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของเกษตรกร ในกรณีที่สถานการณ์เสี่ยงนั้นอาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ และสถานะเดิมของเกษตรกร

กลุ่มตัวอย่างจะเริ่มเล่นจากสถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ และตามด้วยสถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ ระยะเวลาของการทดลองประมาณ 5- 10 นาที ซึ่งจะทำให้การทดลองเป็นรายบุคคล โดยจะเริ่มจากผู้ดำเนินการทดลองอธิบายถึงกติกาการทดลองให้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเข้าใจอย่างชัดเจนเพื่อป้องกันความผิดพลาดของข้อมูล ดังนี้

คำชี้แจงของการเล่นครั้งแรก: สถานการณ์ที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ

1. เกษตรกรเลือกตัวเลข 1-10 โดยตัวเลขแต่ละตัวจะมีค่าเท่ากับ 10 บาท
เกษตรกรสามารถเลือกได้ไม่จำกัดจำนวน
2. หลังจากที่เกษตรกรเลือกเสร็จ จะจับสลาก 1 ใบ เพียงแค่ 1 ครั้ง
 - 2.1 หากสลากออกหมายเลขตรงกับตัวเลขที่เลือกไว้ เกษตรกรจะไม่ได้รับเงินเลย
 - 2.2 หากสลากออกหมายเลขไม่ตรงกับที่เลือกไว้เกษตรกรจะได้รับเงินตามจำนวนตัวเลขที่เลือก x10บาท

คำชี้แจงของการเล่นครั้งที่สอง: สถานการณ์ที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ

1. เกษตรกรมีเงินตั้งต้นในการลงทุน 100 บาท
2. เกษตรกรเลือกตัวเลข 1-10 โดยจะมีต้นทุนในการเลือกเลขละ 10 บาท เกษตรกรสามารถเลือกได้ไม่จำกัดจำนวน
3. หลังจากที่เกษตรกรเลือกเสร็จ จะจับสลาก 1 ใบ เพียงแค่ 1 ครั้ง
 - 3.1 หากสลากออกหมายเลขตรงกับตัวเลขที่เลือกไว้ เกษตรกรจะไม่ได้รับเงินเลย
 - 3.2 หากสลากออกหมายเลขไม่ตรงกับที่เลือกไว้เกษตรกรจะได้รับเงินตามจำนวนตัวเลขที่เลือก x10บาท

จากการทดลองทั้งสองสถานการณ์จะสะท้อนให้เห็นถึงระดับการยอมรับความเสี่ยงของกลุ่มตัวอย่างผ่านจำนวนตัวเลขที่เลือก กล่าวคือการทดลองจะเปรียบเทียบจำนวนตัวเลขที่เลือกเป็นความเสี่ยงที่เกษตรกรพบเจอ ยิ่งเลือกจำนวนตัวเลขมากขึ้น โอกาสที่สลากจะออกตรงกับเลขที่เลือกก็เพิ่มขึ้นด้วย แต่ในขณะเดียวกันเมื่อจับสลากแล้วไม่ออกเลขที่เกษตรกรเลือก โอกาสจะได้รับค่าตอบแทนเพิ่มขึ้นตามจำนวนตัวเลขที่เลือกด้วยเช่นกัน

ผลของการทำการทดลองนี้จะสามารถจัดจำแนกกลุ่มผู้เล่นออกเป็น 3 กลุ่ม ตามจำนวนตัวเลขที่เลือก โดยเมื่อเก็บข้อมูลเสร็จสิ้นจะนำมาคำนวณเพื่อให้ จำนวนหมายเลขที่เลือกมีค่าระหว่าง 0 -1 ตามแนวคิด Expected Return Model ดังนี้

1. ผู้เล่นที่เลือกจำนวนหมายเลขน้อยกว่า 5 หมายเลข หรือ มีค่าความน่าจะเป็นอยู่ที่ 0-0.4 จะจัดอยู่ในกลุ่มหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Averse)
2. ผู้เล่นที่เลือกจำนวนหมายเลข 5 หมายเลข หรือ มีค่าความน่าจะเป็นอยู่ที่ 0.5 จะจัดอยู่ในกลุ่มเป็นกลางต่อความเสี่ยง (Risk Neutral)
3. ผู้เล่นที่เลือกจำนวนหมายเลขมากกว่า 5 หมายเลข หรือ มีค่าความน่าจะเป็นอยู่ที่ 0.6-1 จะจัดอยู่ในกลุ่มชื่นชอบความเสี่ยง (Risk Loving)

3.3 ออกแบบแบบสอบถาม

ชุดแบบสอบถามทั้ง 3 ชุด จะถูกนำมาใช้เพื่อประกอบผลการศึกษา ในด้านข้อมูลส่วนบุคคล ด้านสถานะความมั่นคงทางการเงิน และบุคลิกลักษณะนิสัย ที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจ รวมถึงระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกร โดยในแบบสอบถามนี้จะเป็นการตั้งคำถามอย่างตรงไปตรงมาไม่ซับซ้อน และใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างไม่เกิดความเข้าใจผิด เพื่อผลลัพธ์ที่ถูกต้องครบถ้วน และตรงตามความต้องการศึกษา ในชุดแบบสอบถามจะประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

- 3.2.1 แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเบื้องต้น ในส่วนนี้จะถามถึงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ทั้งจากภาคการเกษตร และนอกภาคการเกษตร สถานะครอบครัว พืชเกษตรที่ทำการเพาะปลูก และการมีส่วนร่วมกับนโยบายช่วยเหลือจากภาครัฐ
- 3.2.2 แบบสอบถามด้านความรู้ทางการเงิน ในงานชิ้นนี้อ้างอิงรูปแบบคำถาม และการคิดคำนวณผลคำตอบจากแบบสอบถามเพื่อวัดระดับความมั่งคั่งทางการเงิน โดยในงานชิ้นนี้ได้นำมาปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับการศึกษา โดยคำถามจะครอบคลุมถึงเรื่องรายรับ-รายจ่าย ภาวะหนี้สิน การบริหารจัดการด้านการเงินสำหรับเหตุการณ์ฉุกเฉิน อีกทั้งการวางแผนทางการเงินในอนาคต และวัดผลโดยมีระดับคะแนนความมั่นคงทางการเงิน 1-9 โดยลำดับจากสถานะความมั่นคงทางการเงินน้อยที่สุดไปสถานะความมั่นคงทางการเงินที่มากที่สุด โดยมีการให้คะแนนจากคำตอบที่กลุ่มตัวอย่างเลือก ประเมินจากคำตอบ หากเป็นคำตอบที่ส่งผลให้เกิดความมั่นคงทางการเงินมากจะมีคะแนนมาก รายละเอียดดังนี้

คำถามข้อที่ 1. ในช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา รายรับและรายจ่าย(ในภาคการเกษตร) เป็นอย่างไร?

รายจ่ายน้อยกว่ารายรับ (3 คะแนน)	รายจ่ายเท่ากับรายได้ (1 คะแนน)	รายจ่ายมากกว่ารายรับ (0 คะแนน)
------------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------

คำถามข้อที่ 2. ท่านมีหนี้สินหรือไม่ หากมีกรุณาเลือกว่าวัตถุประสงค์ของการก่อหนี้ที่ผ่านมา
เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ (ไม่หากมีหนี้ให้ข้ามไปข้อถัดไป) หากตอบข้อนี้ (0 คะแนน)

- กู้ยืมเพื่อการศึกษา สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย
- การผ่อนชำระสินค้า หนี้สินจากคำรักษาพยาบาล
- หนี้สินภาคเกษตร อื่นๆ โปรดระบุ _____

คำถามข้อที่ 3. ในช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา การชำระหนี้สิน (ทั้งหนี้สินส่วนตัวและครัวเรือน) เป็น
อย่างไร?

ไม่มีหนี้สิน (2 คะแนน)	สามารถชำระหนี้ทั้งหมด ได้เต็มจำนวนและตรง เวลา (2 คะแนน)	สามารถชำระหนี้บางส่วน ได้เต็มจำนวนและตรง เวลา (1 คะแนน)	การชำระหนี้สินเต็ม จำนวนและตรงตามเวลา เป็นไปอย่างยากลำบาก (0 คะแนน)
------------------------	---	---	--

คำถามข้อที่ 4. หากท่านมีค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน ที่มาของเงินฉุกเฉินจะมาจากที่ใด? เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ

เงินออม (2 คะแนน)	ขายทรัพย์สิน (1 คะแนน)	กู้ยืมจากสถาบัน ทางการเงิน (0 คะแนน)	ครอบครัว (0 คะแนน)	ยืมเพื่อนๆ (0 คะแนน)	อื่นๆ โปรดระบุ*
----------------------	---------------------------	--	-----------------------	-------------------------	-----------------

*อื่นๆ หากจะพิจารณาว่าใกล้เคียงกับตัวเลือกใด และจะให้คะแนนเช่นเดียวกัน

คำถามข้อที่ 5. ถ้าหยุดทำงาน(ทุกอย่าง) จะสามารถใช้ชีวิตจากเงินออมได้เป็นระยะเวลาเท่าไร?

น้อยกว่า 1 เดือน (0 คะแนน)	1 - 3 เดือน (1 คะแนน)	4 - 6 เดือน (1 คะแนน)	มากกว่า 6 เดือน (2 คะแนน)	มากกว่า 1 ปี (2 คะแนน)
-------------------------------	--------------------------	--------------------------	------------------------------	---------------------------

คำถามข้อที่ 6. ได้มีการวางแผนในการใช้จ่าย-เก็บออม ไว้หรือไม่ และ เป็นวางแผนสำหรับระยะเวลา
เท่าไร?

ไม่ได้วางแผน (0 คะแนน)	น้อยกว่า 6 เดือน (1 คะแนน)	ระหว่าง 6 เดือน - 1 ปี (1 คะแนน)	มากกว่า 1 ปี (2 คะแนน)	มีการวางแผนเกษียณ (3 คะแนน)
---------------------------	-------------------------------	--	---------------------------	--------------------------------

โดยจะนำคะแนนที่ได้มาจัดแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม 1-3 คะแนน จัดอยู่ในกลุ่มผู้มีสถานะความมั่นคงทางการเงินน้อย กลุ่ม 4-6 คะแนน จัดอยู่ในกลุ่มผู้มีสถานะความมั่นคงทางการเงินปานกลาง และ กลุ่ม 7-9 คะแนน จัดอยู่ในกลุ่มผู้มีสถานะความมั่นคงทางการเงินมาก

3.3.3 แบบสอบถามบุคลิกลักษณะส่วนบุคคล อ้างอิงมาจากคำถามในแนวคิดบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ โดยดึงเอาจุดเด่นของแต่ละลักษณะมาเป็นตัวเลือกในแบบสอบถาม และให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตามความเห็นที่ตรงกับบุคลิกลักษณะนิสัยของตนเองมาน้อยเพียงใด แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และ เห็นด้วยน้อยที่สุด เพื่อใช้จำแนกบุคลิกลักษณะของเกษตรกร โดยมีวิธีคำนวณ ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนมีมาตรฐานแบบ Likert Scale จากคะแนน 1-5 (ช่วงห่างระดับละ 1) แต่โดยแต่ละระดับคะแนนมีความหมายดังนี้ 5 หมายถึง “เห็นด้วยมากที่สุด” 4 หมายถึง “เห็นด้วยมาก” 3 หมายถึง “เห็นด้วยปานกลาง” 2 หมายถึง “เห็นด้วยน้อย” และ 1 หมายถึง “เห็นด้วยน้อยที่สุด”

โดยจะนำคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นที่เกษตรกรได้ตอบแบบสอบถาม และเพื่อวิเคราะห์ถึงลักษณะบุคลิกภาพของเกษตรกร ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายจากการคำนวณอันตรภาคชั้นเพื่อหาช่วงคะแนนเฉลี่ยสำหรับการแปลความหมาย โดยใช้สูตรการคำนวณดังนี้ (วิชิต อุอิน, 2550) เมื่อแทนค่าตามสูตรการคำนวณอันตรภาคชั้นจะได้ค่าดังนี้

$$= 5 - 1 / 5$$

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

$$= 0.80$$

เกณฑ์การแปลความหมายจะแปลผลจากค่าเฉลี่ยของแต่ละปัจจัย ได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 แปลความว่า “มีความคิดเห็นน้อยที่สุด” ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 แปลความว่า “มีความคิดเห็นน้อย” ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 แปลความว่า “มีความคิดเห็นปานกลาง” ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 แปลความว่า “มีความคิดเห็นมาก” และค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 แปลความว่า “มีความคิดเห็นมากที่สุด” ซึ่งจะนำเอาค่าเฉลี่ยที่ได้แต่ละด้านมาเปรียบเทียบเพื่อระบุบุคลิกลักษณะเด่นของเกษตรกรผู้ทำแบบสอบถาม และจำแนกกลุ่มบุคลิกลักษณะเด่นของเกษตรกรโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย

เนื่องด้วยเกษตรกร 1 คนอาจมีได้หลายบุคลิกตั้งแต่บุคลิกภาพแบบเดียวไปจนถึงบุคลิกภาพทั้ง 5 แบบ จึงนำเอาวิธีการจัดแบ่งกลุ่มแบบคลัสเตอร์มาใช้ในการศึกษา โดยอ้างอิงจากค่าเฉลี่ยของคำตอบของบุคลิกภาพทั้ง 5 แบบ

3.4 ข้อมูลประสบการณ์การเผชิญความไม่แน่นอนที่ส่งผลต่อระดับการยอมรับความเสี่ยง

ข้อมูลด้านประสบการณ์การเผชิญความไม่แน่นอนในอดีต ประกอบด้วยข้อมูลทฤษฎี 2 ส่วน ที่แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่นอนที่เกษตรกรต้องพบเจอในการประกอบอาชีพ ได้แก่ ข้อมูลราคาสินค้าเกษตร (ราคาขาย ณ ไร่นา) และข้อมูลปริมาณน้ำฝนรายปี

ในส่วนของข้อมูลราคาสินค้าเกษตร (ราคาขาย ณ ไร่นา) และข้อมูลปริมาณน้ำฝนรายปี จะทำการรวบรวมข้อมูลทฤษฎีจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง คือสำนักเศรษฐกิจการเกษตรที่ 3 และกรมอุตุนิยมวิทยา โดยมีขอบเขตระยะเวลาการศึกษาข้อมูล 21 ปีย้อนหลังนับจากปีปัจจุบัน (พ.ศ.2564)

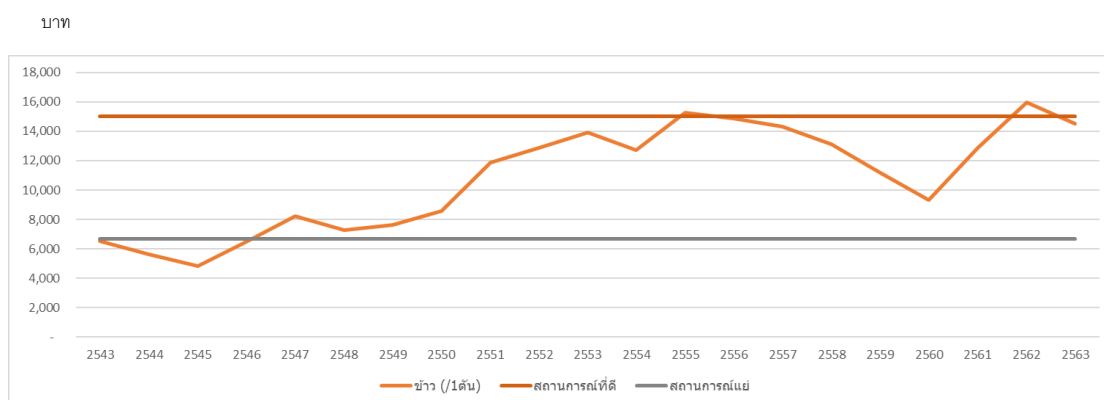
3.4.1 ข้อมูลราคาสินค้าเกษตร (ราคาขาย ณ ไร่นา)

ข้อมูลราคาสินค้าเกษตร (ราคาขาย ณ ไร่นา) เป็นราคา que แสดงให้เห็นถึงรายได้ของเกษตรกร ซึ่งในงานชิ้นนี้จะใช้ข้อมูลด้านราคาของสินค้าเกษตร 3 ชนิด ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด และ มันสำปะหลัง เพื่อพิจารณาถึงประสบการณ์ความไม่แน่นอนที่ผ่านมา โดยจะใช้ข้อมูลราคาสินค้าเกษตร (ราคาขาย ณ ไร่นา) ในพื้นที่จังหวัดเลย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2563

โดยในภาพที่ 3 4 และ 5 แสดงให้เห็นถึงราคาสินค้า และช่วงระดับความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร (ราคาขาย ณ ไร่นา) ตลอดช่วงระยะเวลาของข้อมูล หรือ 21 ปีย้อนหลัง คำนวณจากค่าเฉลี่ยไป 1 SD โดยเส้นตรงระหว่างกลาง คือราคาสินค้าเกษตร (ราคา ณ ไร่นา) ในแต่ละช่วงปี เส้นด้านบนและด้านล่างแสดงถึงช่วงความผันผวนของราคา เส้นด้านบน แสดงให้เห็นถึงความผันผวนด้านราคาที่สูงที่สุดที่จะเกิดขึ้นได้ หรือกล่าวได้ว่าเป็นสถานการณ์ความไม่แน่นอนที่ส่งผลดีต่อเกษตรกรเพราะราคาสินค้าเกษตรพุ่งสูงขึ้น ส่วนเส้นด้านล่าง แสดงให้เห็นถึงความผันผวนด้านราคาที่ต่ำที่สุดที่จะเกิดขึ้นได้ หรือกล่าวได้ว่าเป็นสถานการณ์ความไม่แน่นอนที่ส่งผลเสียต่อเกษตรกรเพราะราคาสินค้าเกษตรพุ่งลดต่ำลง แบ่งตามประเภทสินค้าเกษตรได้ดังนี้

สินค้าเกษตรประเภทข้าว โดยรวมราคาข้าวย้อนหลัง 21 ปี อยู่ในระหว่างเส้นความผันผวนด้านราคาที่สูงที่สุด และต่ำที่สุดที่จะเกิดขึ้นได้ โดยมีช่วงที่ต่ำกว่าเส้นความผันผวนด้านราคาที่ต่ำที่สุดอยู่ 4 ปี ในช่วง พ.ศ.2543-2546 และช่วงที่สูงกว่าเส้นผันผวนที่มากที่สุดมีอยู่ 3 ปี คือ พ.ศ.2555-2556 พ.ศ.2562 และพ.ศ. 2557-2561

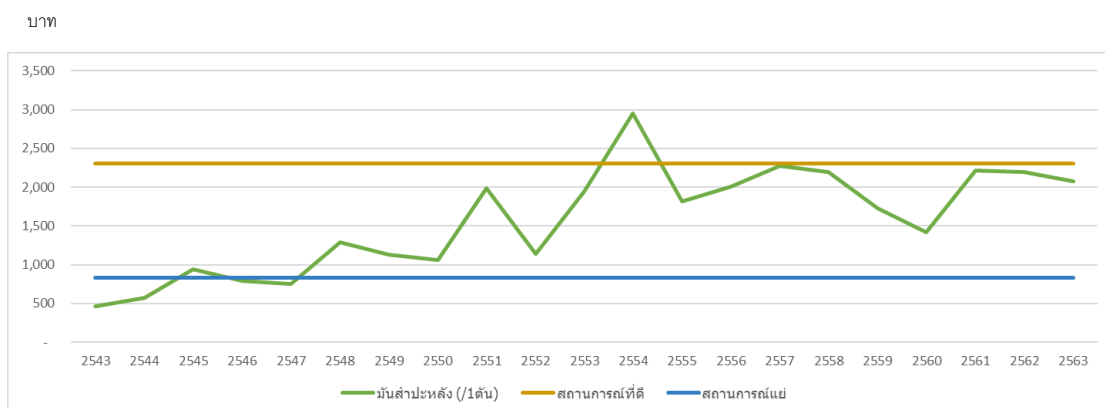
ถึงแม้ว่าราคาสินค้าประเภทข้าวจะอยู่ในช่วงระหว่างความผันผวนของราคาที่สูงที่สุด และต่ำที่สุด แต่เห็นได้ว่าบางช่วงปีราคามีความผันผวนมาก กล่าวคือเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรระหว่าง 18 -20 ปีจะมีประสบการณ์ในการเจอความเสี่ยงด้านราคาในเชิงลบที่มากกว่า ในกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรระหว่าง 2-3 ปี จะมีประสบการณ์ในเชิงบวกมากกว่า ในกลุ่มที่มีประสบการณ์ 3-7 ปี เป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ต่อความไม่แน่นอนด้านราคาสูงเนื่องด้วยอยู่ในช่วงราคาที่สูงมากที่สุด และลดต่ำลงอย่างรวดเร็ว

ภาพที่ 3 กราฟเปรียบเทียบราคาขาย ณ ไรนา และช่วงระดับความผันผวนของสินค้าเกษตรประเภทข้าวในพื้นที่จังหวัดเลย

สินค้าเกษตรประเภทมันสำปะหลัง โดยรวมราคามันสำปะหลังย้อนหลัง 21 ปี อยู่ระหว่างเส้นความผันผวนราคา โดยในปี พ.ศ.2543-2547 ราคามันสำปะหลังอยู่ต่ำกว่าเส้นความผันผวนราคาที่ต่ำที่สุดเล็กน้อย และในปีพ.ศ.2553-2554 มีราคามันสำปะหลังอยู่สูงกว่าเส้นความผันผวนที่มากที่สุด อย่างไรก็ตามจากกราฟจะเห็นได้ว่าราคามันสำปะหลังมีความไม่แน่นอนในแต่ละปีอยู่มาก และมีทิศทางแนวโน้มของราคาที่ดีคาดเดาได้ยาก

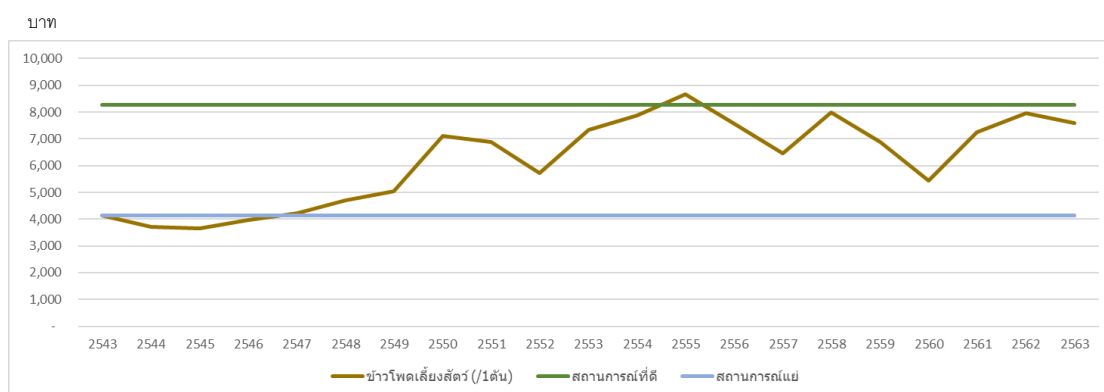
ดังนั้นในกลุ่มเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรระหว่าง 17 -20 ปี จะมีประสบการณ์ในการเจอความเสี่ยงด้านราคาในเชิงลบมากกว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรระหว่าง 9-10 ปีจะมีประสบการณ์ในการเจอความเสี่ยงด้านราคาในเชิงบวกมากกว่า แต่โดยรวมกล่าวได้ว่ากลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกมันสำปะหลังมีประสบการณ์การเผชิญความแน่นอนด้านราคามากกว่าสินค้าอื่น

ภาพที่ 4 กราฟเปรียบเทียบราคาขาย ณ ไร่นา และช่วงระดับความความผันผวนของสินค้าเกษตรประเภทมันสำปะหลังในพื้นที่จังหวัดเลย

สินค้าเกษตรประเภทข้าวโพด โดยรวมราคาข้าวโพดย้อนหลัง 21 ปี อยู่ระหว่างเส้นความผันผวนราคา มีเพียงปี พ.ศ.2543-2546 และในปี พ.ศ.2555 ที่ราคาข้าวโพดอยู่ต่ำกว่าเส้นความผันผวนราคาที่ต่ำที่สุด และสูงกว่าเส้นความผันผวนราคาที่สูงตามลำดับ เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ถึงแม้ว่าสถานการณ์ด้านราคาข้าวโพดตลอด 21 ปี จะอยู่ในช่วงความผันผวนของราคา แต่มีบางปีที่พบการขึ้นลงของราคาอย่างรวดเร็ว ได้แก่ พ.ศ.2551-2553 และในพ.ศ.2556-2561 กล่าวได้ว่าเป็นการเผชิญกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนของราคาค่อนข้างมาก ดังนั้นในกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรระหว่าง 19-21 ปี จะมีประสบการณ์ในการเจอความเสี่ยงด้านราคาในเชิงลบมากกว่า ในกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 9 ปี จะมีประสบการณ์ในการเจอความเสี่ยงด้านราคาในเชิงบวกมากกว่า และกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรระหว่าง 11-13 ปี และ 3-8 ปี จะมีประสบการณ์การเผชิญกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนของราคามากกว่าเกษตรกรคนอื่น

ภาพที่ 5 กราฟเปรียบเทียบราคาขาย ณ ไร่รายปี และช่วงระดับความความผันผวนของสินค้าเกษตร ประเภทข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่จังหวัดเลย

กล่าวโดยสรุปเกษตรกรผู้เพาะปลูกสินค้าเกษตรทั้ง 3 ชนิด ได้แก่ ข้าว มัน สำปะหลัง และข้าวโพด ต่างมีประสบการณ์ต่อความไม่แน่นอนในด้านราคา โดยอยู่ในระดับ และรูปแบบของสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ตามประสบการณ์ในการทำการเกษตร ซึ่งพบว่าสินค้าเกษตรที่มีความไม่แน่นอนของราคามากที่สุด คือ มันสำปะหลัง ข้าวโพด และข้าว ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า นโยบายความช่วยเหลือทางการเกษตรจากภาครัฐนั้นเป็นผลต่อความไม่แน่นอนของราคาสินค้าเกษตรด้วยเช่นกัน จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ปีพ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นปีที่รัฐบาลเริ่มประกาศใช้นโยบายให้ความช่วยเหลือทางการเกษตร ส่งผลให้ราคามีความไม่แน่นอนมากขึ้นในสินค้าเกษตรทั้ง 3 ชนิด โดยปัจจัยด้านนโยบายจะเห็นได้ชัดในสินค้าประเภทข้าว จากกรณีปัญหาเรื่องการจำหน่ายข้าวในปี พ.ศ.2560 ทำให้ราคาข้าวในปีนั้นลดลงอย่างมาก

โดยในการศึกษานี้จะนำเอาข้อมูลราคาสินค้าเกษตร (ราคาขาย ณ ไร่) ย้อนหลัง 21 ปี ของสินค้าเกษตร 3 ชนิด ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด และ มันสำปะหลัง มาหาค่าเฉลี่ย และความแปรปรวน ตามประเภทสินค้าเกษตรที่เพาะปลูก ประกอบกับปีประสบการณ์ในการทำการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง เป็นรายบุคคล ซึ่งในกรณีที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีการเพาะปลูกสินค้าเกษตรมากกว่า 1 ชนิด จะใช้วิธีนำเอาข้อมูลราคาสินค้าที่เพาะปลูกมาหาค่าเฉลี่ยตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตรโดยวิธีการหาค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก และในด้านการหาค่าความแปรปรวนจะใช้วิธีหาค่าความแปรปรวนของสินค้ารายชนิดตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร และนำมาหารด้วยจำนวนสินค้าที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทำการเพาะปลูก

จากการนำข้อมูลมาประมวลผลจะได้ตัวแปรเพื่อนำไปหาความสัมพันธ์ทั้งสิ้น 2 ตัวแปร ได้แก่ ราคาสินค้าเฉลี่ยตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร และความแปรปรวนของราคาสินค้าตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร

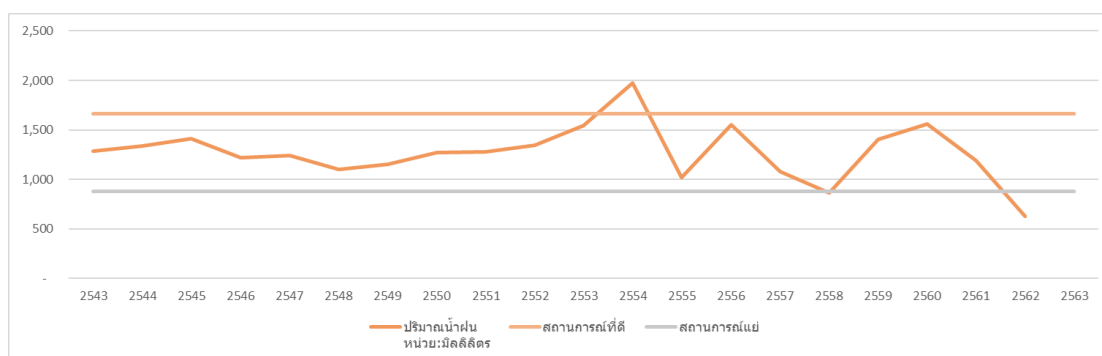
3.4.2 ข้อมูลปริมาณน้ำฝน

สภาพภูมิอากาศเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตทางการเกษตร รวมถึงรายได้ของเกษตรกร โดยในงานชิ้นนี้จะศึกษาถึงความไม่แน่นอนของสภาพอากาศจากปริมาณน้ำฝนรายปี โดยจะใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝนรายปี ในพื้นที่จังหวัดเลย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2563

ในภาพที่ 6 แสดงให้เห็นถึงปริมาณน้ำฝนรายปี และช่วงระดับความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนตลอดช่วงระยะเวลาของข้อมูล หรือ 21 ปีย้อนหลังตลอดช่วงระยะเวลาของข้อมูล ซึ่งคำนวณจากค่าเฉลี่ยไป 1SD โดยเส้นตรงระหว่างกลาง คือ ปริมาณน้ำฝนรายปี เส้นด้านบนและด้านล่างแสดงถึงช่วงความผันผวนของปริมาณน้ำฝน เส้นด้านบน แสดงให้เห็นถึงความผันผวนของปริมาณน้ำฝนที่มากที่สุดที่จะเกิดขึ้นได้ ส่วนเส้นด้านล่าง แสดงให้เห็นถึงความผันผวนของปริมาณน้ำฝนที่ต่ำที่สุดที่จะเกิดขึ้นได้

โดยรวมปริมาณน้ำฝนย้อนหลัง 21 ปี อยู่ระหว่างเส้นความผันผวน โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง คือ ปี พ.ศ.2543-2553 ปริมาณน้ำฝนมีลักษณะคงที่มีปริมาณใกล้เคียงกันความไม่แน่นอนต่ำ แต่หลังจากปี พ.ศ.2553-ปัจจุบัน ถึงแม้จะอยู่ระหว่างเส้นความผันผวน แต่ปริมาณน้ำฝนมีปริมาณที่มาก และน้อยสลับไปมาอย่างรวดเร็ว เห็นได้ว่าในปีพ.ศ. 2554 เป็นปีเดียวที่มีปริมาณน้ำฝนเกินกว่าเส้นความผันผวนที่มากที่สุด แต่ในปีถัดมาปริมาณน้ำฝนกลับลดลงอย่างมากใกล้เส้นความผันผวนที่น้อยที่สุดในเส้นด้านล่าง

กล่าวได้ว่าดังนั้นกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรระหว่าง 1-10 ปี เป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ความเสี่ยงด้านภูมิอากาศมาก แต่ในกลุ่ม 11-21 ปี จะมีประสบการณ์ความเสี่ยงด้านความไม่แน่นอนของสภาพภูมิอากาศน้อยกว่า

ภาพที่ 6 กราฟเปรียบเทียบปริมาณน้ำฝนรายปีและช่วงระดับความผันผวนในพื้นที่จังหวัดเลย

กล่าวโดยสรุปการศึกษาข้อมูลราคาสินค้าเกษตรย้อนหลัง 21 ปี ทั้ง 3 ชนิด มีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางเดียวกันในแต่ละปี ทั้งยังมีความสัมพันธ์กับปริมาณน้ำฝนรายปี ดังจะเห็นได้ว่าปริมาณน้ำฝนรายปีในช่วงแรกที่มีความผันผวนน้อย มีปริมาณค่อนข้างคงที่ใกล้เคียงกันในแต่ละปี ส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตรทั้งข้าว ข้าวโพด และมันสำปะหลัง มีความคงที่ราคาในแต่ละปีไม่ผันผวนมากนัก และเมื่อปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปีเพิ่มสูงขึ้นราคาของสินค้าเกษตรก็เพิ่มสูงขึ้นซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปีพ.ศ.2555 ปริมาณน้ำฝนลดลงอย่างรวดเร็ว และหลังจากนั้นมีความผันผวนไม่คงที่มากขึ้นส่งกระทบต่อราคาสินค้าเกษตรที่ไม่แน่นอนและทิศทางราคาที่ต่ำลงด้วย

โดยในการศึกษานี้จะนำเอาข้อมูลปริมาณน้ำฝนในพื้นที่จังหวัดเลยย้อนหลัง 21 ปี มาคำนวณหา ค่าเฉลี่ย และส่วนความแปรปรวนตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตรของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล ทำให้ได้ตัวแปรเพื่อนำไปหาความสัมพันธ์ทั้งสิ้น 2 ตัวแปร ได้แก่ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร และความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลทั้งหมดที่เก็บรวบรวมมา ทั้งราคาสินค้าเกษตร ปริมาณน้ำฝนรายปี ข้อมูลจากแบบสอบถามความมั่นคงทางการเงิน และแบบสอบถามด้านบุคลิกภาพ เมื่อนำมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวทางที่ได้กล่าวไปด้านบนจะทำให้ได้ตัวแปรอิสระออกมาทั้งหมด 7 ตัวแปร ได้แก่ กลุ่มบุคลิกภาพส่วนบุคคล ระดับสถานะความมั่นคงทางการเงิน ราคาสินค้าเฉลี่ยตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร ความแปรปรวนของราคาสินค้าตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร ความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร และ จำนวนสินค้าเกษตรที่เพาะปลูก

ในงานวิจัยชิ้นนี้จะทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผ่านการใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติด้วยสมการถดถอยพหุ (Multiple Regression) ด้วยเพราะสามารถแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาได้ชัดเจนที่สุด ซึ่งจะแบ่งการศึกษาความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงออกเป็น 2 สถานการณ์ตามการทดลอง The Bomb Task ได้แก่ สถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ และสถานการณ์ที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ ซึ่งการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 7 ตัวแปรจะศึกษาในกรณีมีค่าคงที่ เนื่องจากปัจจัยที่ทำการศึกษาทั้ง 7 ตัวแปร ล้วนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นนอกเหนือจากปัจจัยที่ทำการศึกษา โดยค่าคงที่ หมายถึงรวมถึงการศึกษารวมถึงปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากตัวแปรที่งานวิจัยชิ้นนี้ทำการศึกษา และมีเกี่ยวข้องกับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง โดยสามารถแจกแจงออกเป็นสมการได้ดังนี้

$$Y_a = \text{Personality} + \text{Fins} + \text{AVGP} + \text{VARP} + \text{AGVRain} + \text{VARRain} + \text{Product} + \text{Con} \dots (1)$$

$$Y_b = \text{Personality} + \text{Fins} + \text{AVGP} + \text{VARP} + \text{AGVRain} + \text{VARRain} + \text{Product} + \text{Con} \dots (2)$$

โดยที่ Y_a คือ ระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงในสถานการณ์ที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ

Y_b คือ ระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงในสถานการณ์ที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ

Personality คือ กลุ่มลักษณะบุคลิกภาพ

แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ คลัสเตอร์ที่ 1, 2 และ 3

Fins คือ สถานะความมั่นคงทางการเงิน

โดยใช้คะแนนจากแบบสอบถามความมั่นคงทางการเงินที่มีระดับ 1-9

AVGP คือ ราคาสินค้าเฉลี่ยตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร

VARP คือ ความแปรปรวนของราคาสินค้าตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร

AGVRain คือ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร

VARRain คือ ความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร

Product คือ จำนวนสินค้าเกษตรที่เพาะปลูก

ได้แก่ กลุ่มที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 1 ชนิด, 2 ชนิด และ 3 ชนิด

Con = ค่าคงที่

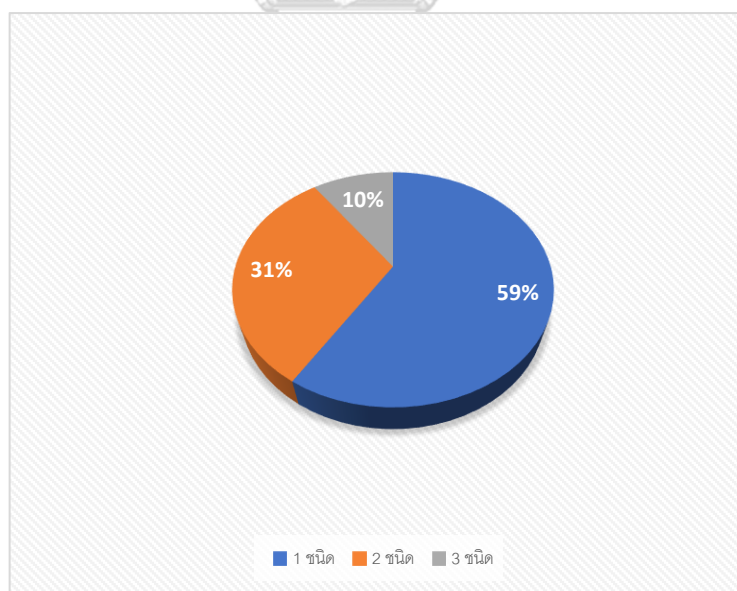
บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในส่วนนี้จะนำเสนอของผลการศึกษาที่ได้เก็บข้อมูลจากการทำแบบสอบถาม และการทดลอง เริ่มจากข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการทดลอง เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจะเป็นผลคำตอบจากแบบสอบถามทั้งด้านสถานะความมั่นคงทางการเงิน และแบบสอบถามด้านบุคลิกภาพ รวมถึงผลจากการจำลองสถานการณ์เสี่ยงผ่านการทดลอง The Bomb Task ที่แสดงให้เห็นถึงระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกร

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

จากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรทั้งสิ้น 112 คน ในพื้นที่จังหวัดเลย และเป็นเกษตรกรที่มีการเพาะปลูกสินค้าเกษตร 3 ชนิด ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด และมันสำปะหลัง โดยแบ่งเป็นเพศหญิง 68 คน และเพศชาย 44 คน โดยมีอายุระหว่าง 26-76 ปี อายุเฉลี่ย 50 ปี และมีประสบการณ์ในการทำเกษตรตั้งแต่ 1-59 ปี ประสบการณ์เฉลี่ย 26 ปี ทั้งนี้สามารถจำแนกตามประเภทสินค้าเกษตรที่ทำการเพาะปลูกได้ว่าเกษตรกรร้อยละ 59 เป็นเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตรเพียงชนิดเดียว ร้อยละ 31 เป็นเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตรสองชนิด และร้อยละ 10 เป็นเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 3 ชนิด ดังในภาพที่ 7

ภาพที่ 7 แสดงให้เห็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามจำนวนสินค้าเกษตรที่เพาะปลูก

ด้านครอบครัวพบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทำอาชีพเกษตรกรมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ โดยคิดเป็นร้อยละ 96 ของกลุ่มตัวอย่าง อีกทั้งสมาชิกครอบครัวยังประกอบอาชีพเกษตรกรด้วยเช่นกัน ส่วนมากมีสถานะสมรส มีบุตรที่อยู่ในการดูแล รวมถึงมีการดูแลบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 1-2 คน ในด้านรายได้ต่อปี พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 50 มีรายได้จากการทำการเกษตรต่อปีไม่เกิน 250,000 บาท และมีกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 47 ที่มีรายได้จากการทำการเกษตรต่อปีน้อยกว่า 100,000 บาท โดยพบว่าเกษตรกรที่มีการเพาะปลูกพืชหลายชนิดจะมีรายได้เฉลี่ยต่อปีที่สูงกว่าเกษตรกรที่มีการเพาะปลูกพืชเพียงชนิดเดียว ทั้งนี้ยังมีเกษตรกรถึงร้อยละ 46 ของกลุ่มตัวอย่างมีอาชีพอื่นๆ ที่ทำควบคู่ไปกับอาชีพเกษตรกร ซึ่งคิดเป็นรายได้ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี มักจะเป็นอาชีพขายอาหารภายในชุมชน และรับจ้างทั่วไป

โดยด้านระดับการเข้าถึงการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ โดยส่วนมากระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 55 และร้อยละ 38 ตามลำดับ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเกือบทุกคนเคยได้รับความช่วยเหลือทางการเกษตรจากภาครัฐ รวมถึงมีมุมมองด้านความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของตนเองอยู่ในระดับกลางถึงมาก

กล่าวโดยสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้หลักจากการทำการเกษตรเชิงเดี่ยว และมีลักษณะเป็นครอบครัวเกษตรกร คือเป็นอาชีพที่ดำเนินต่อจากรุ่นพ่อแม่ ทั้งยังมีสมาชิกส่วนมากในครอบครัวเป็นเกษตรกร จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมด้านพื้นที่พบว่าประชากรส่วนมากจะประกอบอาชีพเกษตรกร หรืออาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับการเกษตร อาทิ รับจ้างเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร หรือรับจ้างเตรียมพื้นที่สำหรับการเพาะปลูก ทั้งยังพบว่าภายในชุมชนเดียวกันจะมีการเพาะปลูกพืชชนิดเดียวกัน และมีรูปแบบการทำการเกษตรที่คล้ายคลึงกัน

จากข้อสรุปข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างพบว่ามีความแตกต่างจากแนวคิดของ Riggs ที่กล่าวว่าสังคมการเกษตรจะค่อยเลือนหายไป และถูกแทนที่ด้วยสังคมที่มีอาชีพหลากหลายเพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงเพียงพอต่อการดำรงชีวิต ซึ่งอาชีพที่หลากหลายเกิดจากการเข้าถึงโอกาสในการศึกษาของกลุ่มชนชั้นกลาง ประกอบกับการขยายตัวของสังคมเมืองทำให้มีช่องทางในการประกอบอาชีพอื่นนอกเหนือจากภาคเกษตรมากขึ้น แต่เนื่องด้วยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้มีรายได้เฉลี่ยต่อปีน้อย และมีสถานะทางการเงินที่ไม่มั่นคง ส่งผลกระทบต่อโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในระดับสูง มีเพียงความรู้ทางการเกษตรที่ส่งต่อภายในครอบครัว จึงส่งผลต่อโอกาสในการเลือกอาชีพ หรือการเปลี่ยนแปลงไปทำอาชีพอื่นนอกภาคการเกษตรด้วย ทำให้รูปแบบสังคมเกษตรกรยังคงอยู่ และยังไม่เกิดเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางอาชีพตามแนวคิดของ Riggs

ตารางสรุปข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจากการทำแบบสอบถาม

ข้อมูลเบื้องต้น	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ข้อมูลเบื้องต้น	Mean	Min	Max
เพศ			อายุ	49.38	26	76
หญิง	68	60.71	ประสบการณ์ในการทำการเกษตร	25.375	1	59
ชาย	44	39.29	จำนวนบุตร	1.94	0	4
ระดับการศึกษา			จำนวนบุคคลที่อยู่ภายใต้การดูแล นอกจากลูก	0.95	0	6
ต่ำกว่าประถมศึกษา	3	2.68	สมาชิกในครอบครัวที่เป็นเกษตรกร	2.69	0	7
ประถมศึกษา	62	55.36				
มัธยมศึกษา	43	38.39				
อนุปริญญา	4	3.57				
สถานะครอบครัว						
โสด	11	9.82				
สมรส	89	79.46				
หย่าร้าง	6	5.36				
หม้าย	4	3.57				
แยกกันอยู่	2	1.79				
มีพ่อหรือแม่ประกอบอาชีพเกษตรกรหรือไม่						
พ่อหรือแม่ประกอบอาชีพเกษตรกร	108	96.43				
พ่อหรือแม่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกร	4	3.57				

ตารางที่ 8 ตารางแสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง
จากการทำแบบสอบถาม

ข้อมูลด้านรายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ข้อมูลด้านอื่นๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้จากการทำการเกษตร			เคยได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐหรือไม่		
น้อยกว่า 100,000 บาท	53	47.32	เคยได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ	13	11.61
100,001 – 250,000 บาท	57	50.89	ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ	99	88.39
250,001 – 350,000 บาท	2	1.79	คิดว่าตนเองยอมรับความเสี่ยงได้ในระดับไหน		
ทำอาชีพอื่น ๆ นอกจากเกษตรกรหรือไม่			น้อย	14	12.5
มีอาชีพเสริมนอกจากทำการเกษตร	52	46.43	กลาง	83	74.11
ไม่มีอาชีพเสริมนอกจากทำการเกษตร	60	53.57	มาก	15	13.39
รายได้อื่นๆ นอกเหนือจากการทำการเกษตร					
1-น้อยกว่า 100,000 บาท	48	80			
2-100,001 – 250,000 บาท	12	20			

ตารางที่ 9 ตารางแสดงข้อมูลด้านรายได้ และข้อมูลด้านอื่นๆ
ของกลุ่มตัวอย่างจากการทำแบบสอบถาม

4.2 ผลจากการทำแบบสอบถาม

4.2.1 แบบสอบถามทางการเงิน

จากการเก็บข้อมูลด้านการเงินกับกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง 112 คน โดยแบบสอบถามทางการเงินครอบคลุมถึงเรื่องรายรับ-รายจ่าย ภาวะหนี้สิน และการบริหารจัดการด้านการเงินสำหรับเหตุการณ์ฉุกเฉิน อีกทั้งการวางแผนทางการเงินในอนาคต

ในด้านรายรับ-รายจ่าย พบว่ามีเกษตรกรที่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายมากถึงร้อยละ 72 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งคนกลุ่มนี้จัดว่าเป็นกลุ่มที่ไม่มีความมั่นคงทางรายได้ ในด้านภาวะหนี้สิน พบว่าเกือบร้อยละ 89 ของกลุ่มตัวอย่าง มีภาวะหนี้สิน โดยวัตถุประสงค์ของการก่อหนี้หลักมาจาก การกู้ยืมเพื่อการเกษตร และการกู้ยืมเพื่อการศึกษา ทั้งนี้กลุ่มเกษตรกรที่มีภาวะหนี้ถึงร้อยละ 73 สามารถชำระหนี้สินได้เพียงบางส่วนตามกำหนดเวลา และมีถึงร้อยละ 7 ที่ไม่สามารถชำระหนี้สินตรงตามกำหนดเวลาได้ ในด้านการออม และการวางแผนทางการเงินในอนาคต พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 34 ที่มีเงินออมสำรองฉุกเฉินไม่เกิน 1 เดือน ทั้งนี้ยังพบว่าเกษตรกรส่วนมากไม่มีการวางแผนการเงิน โดยกลุ่มที่มีการวางแผนการเงินมากกว่า 1 ปี และมีการวางแผนหลังเกษียณ มีเพียงร้อยละ 3 และ 1 ตามลำดับเท่านั้น

กล่าวโดยสรุปสถานการณ์ทางการเงินของเกษตรกรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ มีความมั่นคงทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ เนื่องด้วยส่วนใหญ่มีรายได้หลักมาจากการทำการเกษตร ซึ่งมีความไม่แน่นอนสูงในหลายด้านทั้งสภาพภูมิอากาศ ปริมาณการผลิต รวมถึงราคา อีกทั้งยังมีภาระดูแลครอบครัวเฉลี่ยคนละ 2-3 คน ส่งผลให้เกิดปัญหารายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย ก่อให้เกิดการกู้ยืมเนื่องด้วยความจำเป็นในการลงทุน และดำรงชีพ ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงความสามารถในการจ่ายคืน ส่งผลให้เกิดดอกเบี้ยจากการกู้ยืม นำมาสู่วัฏจักรของหนี้สินที่ไม่สิ้นสุด และยังนำไปสู่ปัญหาความยากจนของครัวเรือนเกษตรกร อีกทั้งกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในระยะยาว โดยจากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างพบว่าเกษตรกรส่วนมากขาดความรู้ ความสามารถในการวางแผนจัดการทางการเงิน สืบเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านรายรับรายจ่ายของเกษตรกร และโอกาสในการเข้าถึงความรู้ รวมถึงโอกาสด้านการศึกษา ทำให้เกิดเป็นข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ และแสวงหารายได้ที่มั่นคงเพียงพอต่อการดำรงเลี้ยงชีพ นำมาสู่กับดักวงจรของความยากจนที่เกษตรกรไม่อาจหลุดพ้นจากวงจรนี้ได้โดยง่าย

รายรับรายจ่าย	จำนวน (คน)	ร้อยละ	เงินออม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายจ่ายมากกว่ารายรับ	81	72.32	มีเงินออมสำรองน้อยกว่า 1 เดือน	39	34.82
รายจ่ายเท่ากับรายรับ	16	14.29	มีเงินออมเพียงพอสำหรับ 6 เดือน	62	55.36
รายจ่ายน้อยกว่ารายรับ	15	13.39	มีเงินออมเพียงพอสำหรับ 7 เดือน - 1ปีขึ้นไป	11	9.82
ภาระหนี้สิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ	การวางแผนการเงินในอนาคต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีภาระหนี้สิน	100	89.29	ไม่ได้วางแผน	56	50.00
ไม่มีภาระหนี้สิน	12	10.71	วางแผนสำหรับ 6 เดือน - 1 ปี	50	44.64
ความสามารถในการชำระหนี้สิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ	วางแผนสำหรับ 1 ปีขึ้นไป	4	3.57
การชำระหนี้สินเต็มตรงตามเวลาเป็นไปอย่างยากลำบาก	8	7.14	วางแผนสำหรับการเกษียณ	2	1.79
สามารถชำระหนี้บางส่วนได้ตรงเวลา	82	73.21	ความมั่นคงทางการเงิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีหนี้สิน หรือสามารถชำระหนี้ทั้งหมดได้ตรงเวลา	22	19.64	ระดับความมั่นคงทางการเงินน้อย	63	56.25
			ระดับความมั่นคงทางการเงินกลาง	40	35.71
			ระดับความมั่นคงทางการเงินมาก	9	8.04

ตารางที่ 10 ตารางแสดงข้อมูลจากการทำแบบสอบถามทางการเงิน และระดับความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.2 บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ

จากการเก็บข้อมูลด้านบุคลิกภาพส่วนบุคคล โดยใช้แนวคิดบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วยบุคลิกภาพ (1) ด้านวินัย (2) ด้านการเปิดเผย (3) ด้านการเปิดรับประสบการณ์ (4) ด้านบุคลิกภาพแบบประณีประนอม และ (5) ด้านจิตสำนึก (ทิพย์วิมล จรลี, 2558) เมื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครบทั้ง 112 คน จะนำมาจัดกลุ่มโดยใช้การคำนวณหาค่าเฉลี่ย เพื่อจำแนกกลุ่มบุคลิกของเกษตรกรด้วยการแบ่งกลุ่มแบบคลัสเตอร์ โดยใช้ค่าเฉลี่ยของคำตอบของบุคลิกภาพทั้ง 5 แบบ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มลักษณะ หรือ 3 คลัสเตอร์ เนื่องจากสามารถอธิบายถึงจุดเด่นของแต่ละบุคลิกได้ชัดเจน ดังในตารางที่ 11 และนิยามของคลัสเตอร์บุคลิกภาพแต่ละกลุ่ม ดังในตารางที่ 12 โดยในกลุ่มคลัสเตอร์แรกจะมีลักษณะยอมรับความเสี่ยงได้ในระดับน้อย กลุ่มคลัสเตอร์ที่สองจะมีลักษณะยอมรับความเสี่ยงได้ในระดับปานกลาง และคลัสเตอร์ที่สามมีลักษณะยอมรับความเสี่ยงได้มาก

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยมากถึง ร้อยละ 39 และ 40 อยู่ในกลุ่มคลัสเตอร์ที่ 1 และ 3 ตามลำดับ กล่าวได้ว่าเกษตรกรมีความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ รวมถึงอดทนต่อสถานการณ์ตึงเครียดได้ และมีการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เป็นเหตุเป็นผล

Cluster	บุคลิกแบบที่ 1	บุคลิกแบบที่ 2	บุคลิกแบบที่ 3	บุคลิกแบบที่ 4	บุคลิกแบบที่ 5
1	3.183	3.448	3.326	3.469	3.744
2	3.854	4.666	4.02	4.604	4.541
3	1.76	4.666	4.062	4.02	4.52
Total	2.752	4.173	3.756	3.913	4.21

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ยของบุคลิกภาพของเกษตรกรแต่ละกลุ่ม

Cluster	คำอธิบายค่า	คำอธิบายบุคลิก	
Cluster 1	กลุ่มที่มี mean ใกล้เคียงกัน มีบุคลิกทั้ง 5 แบบ	ด้านหน้าไหว ด้านการเปิดเผย ด้านการเปิดรับประสบการณ์	สามารถปรับตัวกับสถานการณ์ต่างๆได้ปานกลาง
Cluster 2	กลุ่มที่มี mean อยู่ในกลุ่มบุคลิกที่ 2 4 5	ด้านบุคลิกภาพแบบประนีประนอม และ ด้านจิตสำนึก	มีมุมมองความคิดผสมผสานระหว่างด้านเหตุผลและอารมณ์
Cluster 3	กลุ่มที่มี mean อยู่ในกลุ่มบุคลิกที่ 2 5 และมีลักษณะในบุคลิกที่ 1 น้อยมาก	ด้านการเปิดเผย ด้านจิตสำนึก แต่มีด้านหน้าไหวน้อยมาก	สามารถคิดวิเคราะห์เป็นผลในมุมมองกว้างๆ ชอบลองทำในสิ่งใหม่ๆปรับตัวและรับมือกับสถานการณ์เครียดได้ดี
			สามารถคิดการวิเคราะห์ตัดสินใจได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล มีความมุ่งมั่นตั้งใจสูง และ อดทนต่อสถานการณ์ความเครียดได้ดี

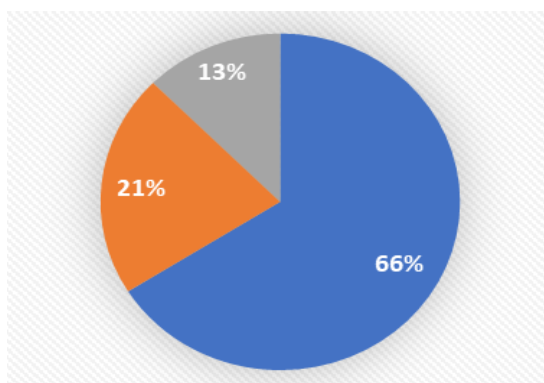
ตารางที่ 12 คำอธิบายของบุคลิกภาพของเกษตรกรแต่ละคลัสเตอร์

4.3 ผลการทดลอง The Bomb task

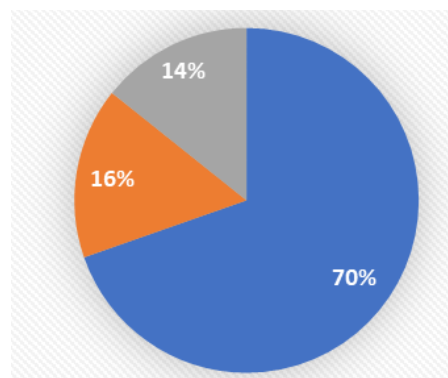
จากการทำการทดลอง The bomb task กับเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 121 คน ผ่านการจำลองสถานการณ์ใน 2 รูปแบบ คือรูปแบบสถานการณ์ความเสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ และรูปแบบสถานการณ์ความเสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ เพื่อเป็นการศึกษาการตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่างจากสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

การทดลองในสถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ กลุ่มตัวอย่างจะได้รับเงินเพื่อใช้เป็นต้นทุนในการเลือกจำนวนตัวเลขในการทดลอง เพื่อจำลองสถานการณ์ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เพราะกลุ่มตัวอย่างต้องจ่ายเงินที่ได้รับเพื่อเลือกจำนวนตัวเลข แต่ในขณะอีกสถานการณ์หนึ่งกลุ่มตัวอย่างจะไม่ได้รับเงินต้นทุนในการเลือกจำนวนตัวเลขซึ่งจะไม่เกิดมุมมองด้านผลกระทบต่อสถานะเดิมของตนเอง

จากการทดลองพบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 66 เลือกจำนวนตัวเลขน้อยกว่า 5 จำนวน ในสถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ และกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 70 ในสถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ กล่าวได้ว่าเกษตรกรส่วนมากเป็นกลุ่มผู้หลีกเลี่ยงความเสี่ยง โดยจะเห็นได้ว่ารูปแบบของสถานการณ์ไม่ได้ส่งผลต่อระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกรมากนัก พบว่าในสถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจมีแนวโน้มการเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นผู้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงมากขึ้นอยู่ที่ ร้อยละ 4 ดังในภาพที่ 8

สถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ

สถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ

ภาพที่ 8 แสดงให้เห็นถึงสัดส่วนกลุ่มความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง
ในรูปแบบสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

โดยจากการทดลองพบว่ามียุทธศาสตร์ตัวอย่างเพียงร้อยละ 13 และร้อยละ 14 ในสถานการณ์เสี่ยง สถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ และสถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจตามลำดับ ที่จัดอยู่ในกลุ่มผู้ชื่นชอบความเสี่ยง ซึ่งจากการสังเกต และสอบถามด้วยการสัมภาษณ์ผู้เล่นที่เลือก ตัวเลขมากกว่า 5 จำนวนหรือเล่นที่อยู่ในกลุ่มชื่นชอบความเสี่ยงหลังจบการทดลอง พบว่ากลุ่มนี้มี ลักษณะในการตัดสินใจในลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ถ้าได้กำไรเสีย ถ้าเสี่ยงเพื่อได้รับผลตอบแทนมากขึ้นเพราะตนเองไม่ต้องเสียประโยชน์ใดๆ หากเลือกจำนวนมากจะได้ผลตอบแทนกลับคืนมามาก ในขณะที่จับสลากเจอตัวเลขที่เลือกแค่เพียงไม่ได้เงินเท่านั้น

ทั้งนี้ด้วยลำดับสถานการณ์การเล่นที่ต่อเนื่องกันจึงทำให้ลักษณะการตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่างมี ผลซึ่งกันและกัน โดยเมื่อกลุ่มตัวอย่างได้ทำการทดลองในสถานการณ์แรกส่งผลให้มุมมอง รวมถึงการ ตัดสินใจในสถานการณ์ต่อมา อาทิ ในสถานการณ์แรกไม่รับค่าตอบแทนจากการทดลอง ส่งผลให้ใน สถานการณ์ต่อมาเลือกจำนวนตัวเลขลดลงเพื่อจะได้รับค่าตอบแทนจากสถานการณ์นี้

4.4 ข้อมูลประสบการณ์การเผชิญความไม่แน่นอนที่ส่งผลต่อระดับการยอมรับความเสี่ยง

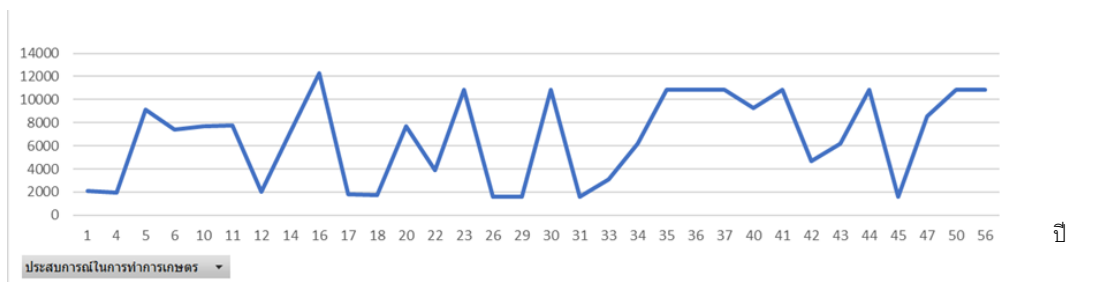
ข้อมูลด้านประสบการณ์การเผชิญความไม่แน่นอนในอดีต ประกอบด้วยข้อมูลทุติยภูมิ 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลราคาสินค้าเกษตร (ราคาขาย ณ ไร่นา) และข้อมูลปริมาณน้ำฝนรายปี โดยมีขอบเขตระยะเวลาการศึกษาข้อมูล 21 ปีย้อนหลังนับจากปีปัจจุบัน (พ.ศ.2564)

หากพิจารณาจากราคาเฉลี่ยของสินค้าเกษตรทั้ง 3 ชนิด ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด และมันสำปะหลัง และ ปริมาณน้ำฝนรายปีเฉลี่ย เปรียบเทียบกับค่าความผันผวนที่มากที่สุด และน้อยที่สุดที่อาจเกิดขึ้น ได้อ้างอิงข้อมูลย้อนหลัง 21 ปี พบว่าราคาสินค้าเฉลี่ยอยู่ในขอบเขตค่าความผันผวน แต่อย่างไรก็ตาม ราคาในแต่ละปีมีความผันผวนขึ้นลงอยู่มาก โดยพบว่าความผันผวนของราคา และปริมาณน้ำฝนรายปี มีความสัมพันธ์กันโดยจะเห็นความสัมพันธ์ได้ชัดเจนขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 เป็นต้นมา เมื่อปริมาณน้ำฝนรายปีมีความผันผวนมากขึ้นส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตรมีความผันผวนมากขึ้นด้วยเช่นกัน ยังพบว่าปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร คือแนวทางนโยบายความช่วยเหลือทางการเกษตรจากภาครัฐ ตั้งแต่เริ่มมีการใช้นโยบายช่วยเหลือทางการเกษตร หรือ พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา จะเห็นได้ว่าราคาสินค้าเกษตรมีความไม่แน่นอนอย่างมากในสินค้าเกษตรทั้ง 3 ชนิด โดยเฉพาะสินค้าประเภทข้าวในปี พ.ศ.2560 จากกรณีปัญหาเรื่องการจำนำข้าวทำให้ราคาข้าวตกลงอย่างเห็นได้ชัด

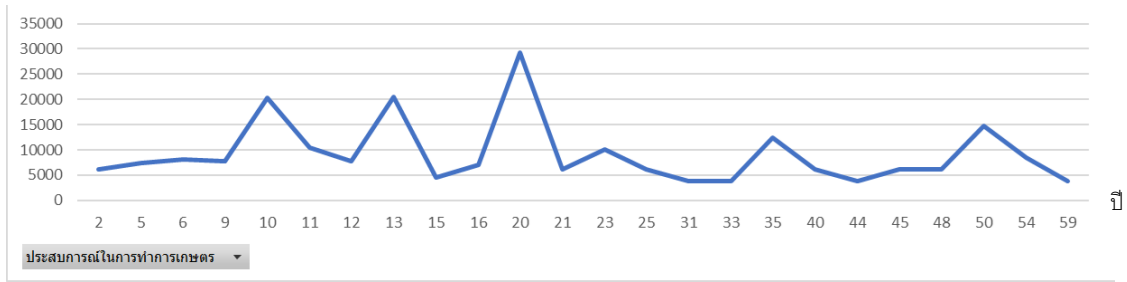
เมื่อนำเอาข้อมูลราคาสินค้าเกษตร (ราคาขาย ณ ไร่นา) ในพื้นที่จังหวัดเลย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2563 มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน ตามประเภทสินค้าที่ทำการเพาะปลูก และตามปี ประสบการณ์ในการทำการเกษตรของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล จะสามารถสรุปถึงราคาเฉลี่ย และความแปรปรวนของราคาในแต่ละช่วงปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร และจำนวนสินค้าเกษตรที่ทำการเพาะปลูก ได้ดังนี้

ในภาพที่ 9 10 11 แสดงให้เห็นถึงราคาเฉลี่ยตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 1 ชนิด 2 ชนิด และ 3 ชนิด ตามลำดับ

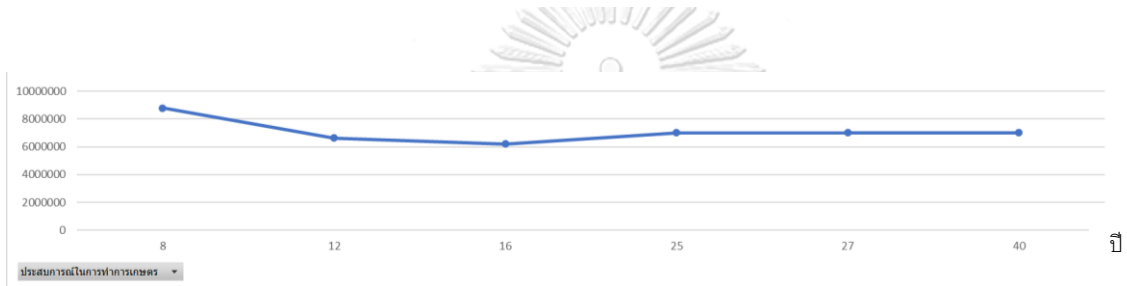
ในภาพที่ 12 13 14 แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนราคาสินค้าเกษตรตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 1 ชนิด 2 ชนิด และ 3 ชนิด ตามลำดับ

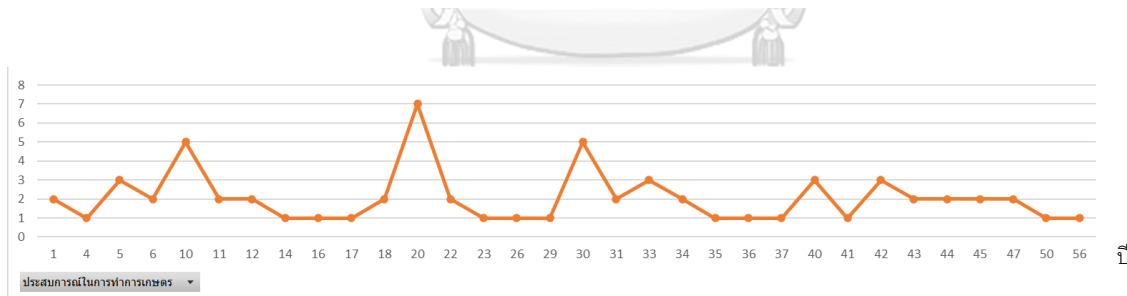
ภาพที่ 9 แสดงให้เห็นถึงราคาเฉลี่ยตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร
ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 1 ชนิด

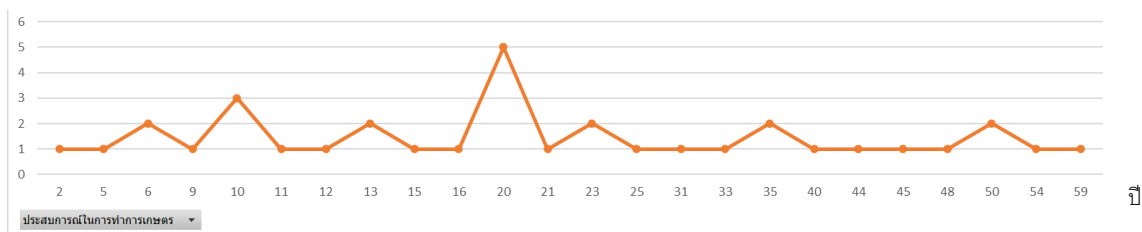
ภาพที่ 12 แสดงให้เห็นถึงราคาเฉลี่ยตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร
ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 2 ชนิด

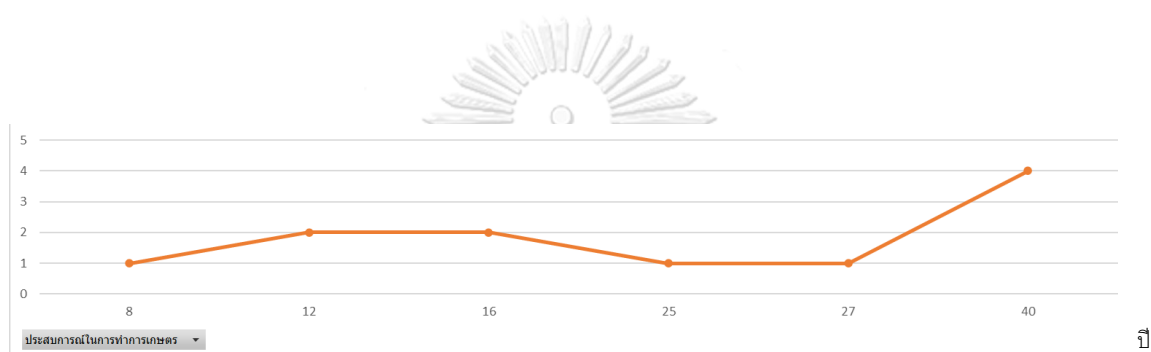
ภาพที่ 11 แสดงให้เห็นถึงราคาเฉลี่ยตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร
ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 3 ชนิด

ภาพที่ 10 แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนราคาสินค้าเกษตรตามปีประสพการณ์ในการทำการเกษตร
ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 1 ชนิด

ภาพที่ 13 แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนราคาสินค้าเกษตรตามปีประสพการณ์ในการทำกรเกษตร
ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 2 ชนิด

ภาพที่ 14 แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนราคาสินค้าเกษตรตามปีประสพการณ์ในการทำกรเกษตร
ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 3 ชนิด

เมื่อนำเอาข้อมูลความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนรายปี ในพื้นที่จังหวัดเลย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2563 มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน ตามปีประสพการณ์ในการทำกรเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง เป็นรายบุคคล สามารถสรุปถึงราคาเฉลี่ย ความแปรปรวนของราคาในแต่ละช่วงปีประสพการณ์ในการทำกรเกษตร และจำนวนสินค้าเกษตรที่ทำการเพาะปลูก ได้ดังนี้

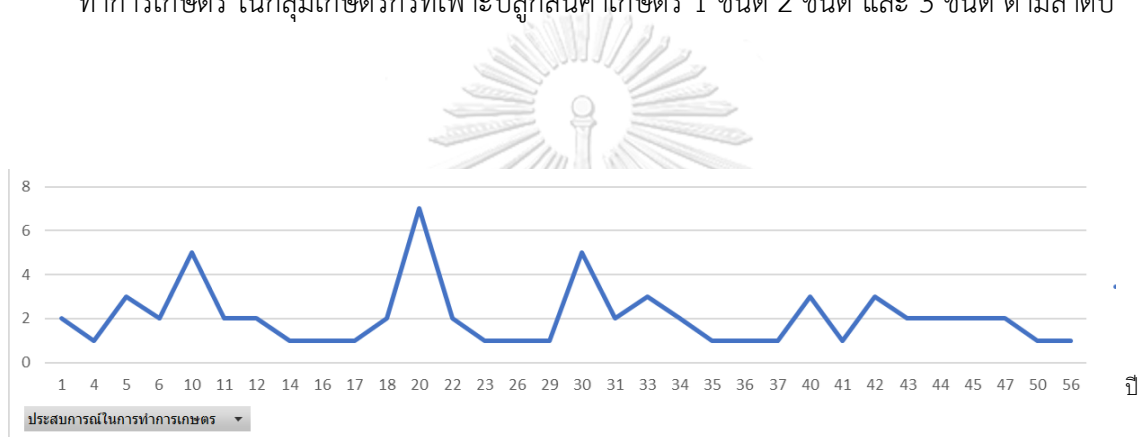
ในภาพที่ 15 16 17 แสดงให้เห็นถึงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตามปีประสพการณ์ในการทำกรเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 1 ชนิด 2 ชนิด และ 3 ชนิด ตามลำดับ

ในภาพที่ 18 19 20 แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนตามปีประสพการณ์ในการทำกรเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 1 ชนิด 2 ชนิด และ 3 ชนิด ตามลำดับ

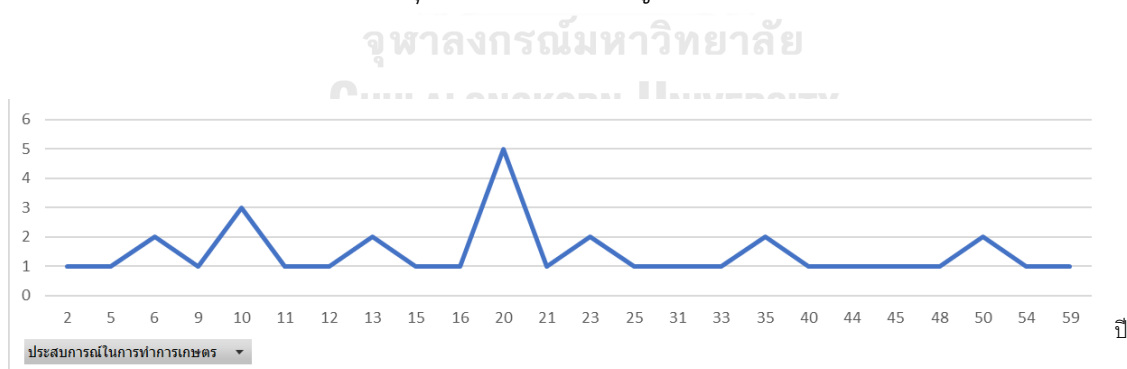
เมื่อนำเอาข้อมูลความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนรายปี ในพื้นที่จังหวัดเลย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2563 มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน ตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง เป็นรายบุคคล สามารถสรุปถึงราคาเฉลี่ย ความแปรปรวนของราคาในแต่ละช่วงปี ประสบการณ์ในการทำการเกษตร และจำนวนสินค้าเกษตรที่ทำการเพาะปลูก ได้ดังนี้

ในภาพที่ 15 16 17 แสดงให้เห็นถึงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 1 ชนิด 2 ชนิด และ 3 ชนิด ตามลำดับ

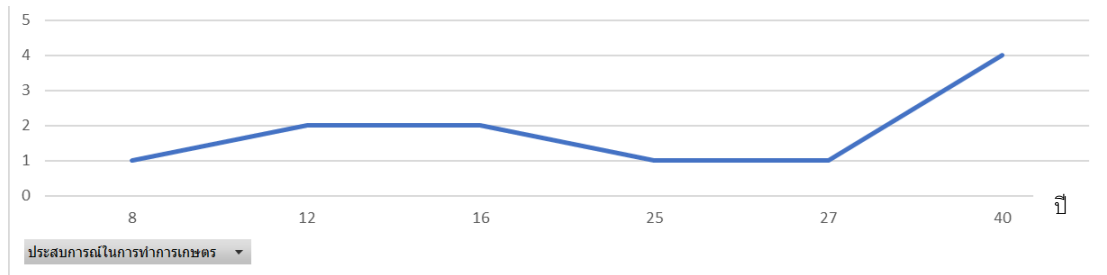
ในภาพที่ 18 19 20 แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 1 ชนิด 2 ชนิด และ 3 ชนิด ตามลำดับ

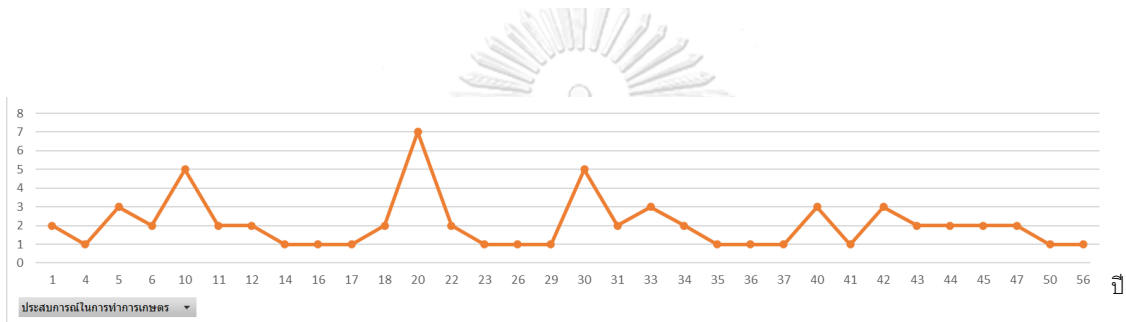
ภาพที่ 15 แสดงให้เห็นถึงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 1 ชนิด

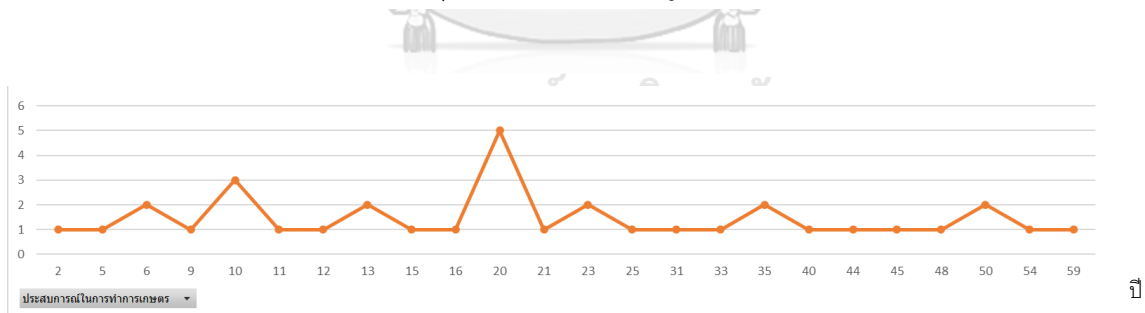
ภาพที่ 16 แสดงให้เห็นถึงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 2 ชนิด

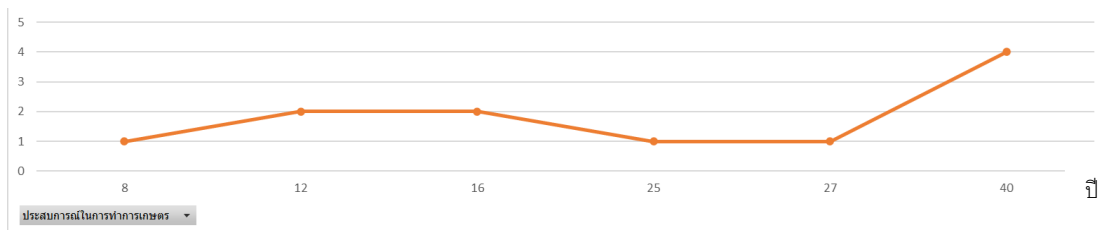
ภาพที่ 17 แสดงให้เห็นถึงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตามปีประสบการณ์ในการทำเกษตร
ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 3 ชนิด

ภาพที่ 18 แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนตามปีประสบการณ์ในการทำเกษตร
ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 1 ชนิด

ภาพที่ 19 แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนตามปีประสบการณ์ในการทำเกษตร
ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 2 ชนิด

ภาพที่ 20 แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนตามปีประสบการณ์ในการทำเกษตร
ในกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสินค้าเกษตร 3 ชนิด

โดยเมื่อนำเอาข้อมูลมาประกอบกับข้อมูลที่เก็บจากแบบสอบถาม พบว่าเกษตรกรแต่ละบุคคลมีประสบการณ์การเผชิญความไม่แน่นอนในระดับที่แตกต่างกันไปตามปีประสบการณ์ในการทำเกษตร ทั้งราคาสินค้าเฉลี่ย และความแปรปรวนของราคาสินค้าเกษตร รวมถึงปริมาณน้ำฝนรายปีเฉลี่ย ความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝน โดยมีความเกี่ยวข้องกับจำนวนสินค้าเกษตรที่ทำการเพาะปลูกยังมีจำนวนมากยังมีราคาเฉลี่ยของสินค้าเกษตรมาก หรือกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีปีประสบการณ์เท่าหรือใกล้เคียงกันแต่ในขณะเดียวกันยังมีจำนวนสินค้าเกษตรที่เพาะปลูกมากความแปรปรวนที่เกษตรกรต้องพบเจอจะมีมากขึ้นด้วย กล่าวได้ว่ามีโอกาสในการเผชิญกับความไม่แน่นอนทางด้านราคาสินค้า และปริมาณน้ำฝนที่มากกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีปีประสบการณ์เท่าหรือใกล้เคียงกัน

4.5 ผลการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผ่านการใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติด้วยสมการถดถอยพหุ (Multiple Regression)

หลังจากที่นำเอาข้อมูลทั้งจากข้อมูลทุติยภูมิ แบบสอบถาม และการทดลอง มาสร้างตัวแปร และนำมาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผ่านการใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติด้วยสมการถดถอยพหุ สามารถอภิปรายถึงผลการศึกษาดังนี้

ในตารางที่ 15 แสดงให้เห็นถึงผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ทำการศึกษาในกรณีมีค่าคงที่ โดยสมการสามารถประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม อยู่ที่ร้อยละ 15 และ 10 ตามลำดับตารางแสดงผลในคอลัมน์ 1 จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ความเสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจกับกับตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้อง และตารางแสดงผลในคอลัมน์ 9 จะเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ความเสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจกับตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ในตารางแสดงผลคอลัมน์ 2-8 แสดงให้เห็นถึงผลการทดสอบค่าความทนทานระหว่างตัวแปรอิสระ

4.5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ (Ya)

ในสถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ (Ya) ตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญ คือปัจจัยด้านบุคลิกภาพ (Personality) ปัจจัยด้านราคาสินค้าเฉลี่ยตามปีประสบการณ์ในการทำเกษตร (AVGP)

	สถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ							
	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5	Model 6	Model 7	Model 8
cons	0.3*** (0.07)	0.378*** (0.066)	0.295*** (0.068)	0.349*** (0.067)	0.316*** (0.066)	0.326*** (0.067)	0.257*** (0.063)	0.372*** (0.055)
Personality								
Cluster 2	0.08** (0.039)		0.081** (0.039)	0.088** (0.039)	0.074* (0.038)	0.083** (0.039)	0.077* (0.039)	0.084** (0.039)
Cluster 3	0.081** (0.031)		0.082*** (0.031)	0.082** (0.032)	0.079** (0.031)	0.08** (0.031)	0.083** (0.031)	0.075** (0.031)
Fins	-0.004 (0.006)	-0.005 (0.007)		-0.006 (0.006)	-0.003 (0.006)	-0.003 (0.006)	-0.006 (0.006)	-0.004 (0.006)
AVGP	-2.03 ** (1.01)	-2.18** (1.03)	-2.12** (0.99)		-2.16** (0.92)	-2.1** (1.01)	-1.99** (1.02)	-9.34 (7.29)
VARP	1.15 (2.12)	3.08 (2.10)	9.4 (2.08)	2.14 (2.09)		9.22 (2.11)	1.06 (2.13)	1.01 (2.13)
AVGrain	0.00002 (0.0000175)	0.0000206 (0.0000179)	0.0000198 (0.0000174)	0.0000222 (0.0000177)	0.0000191 (0.0000173)		0.0000163 (0.0000174)	0.0000205 (0.0000176)
VARrain	-3.51 (2.24)	-3.59 (2.29)	-3.78* (2.19)	-3.41 (2.27)	-3.47 (2.23)	-3.16 (2.22)		-3.41 (2.25)
Product	0.04 (0.031)	0.041 (0.031)	0.0489 (0.03)	0.004 (0.022)	0.047 (0.03)	0.485 (0.031)	0.046 (0.031)	
observations	112	112	112	112	112	112	112	112

*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.1

ตารางที่ 13 ผลการประมาณค่าระหว่างตัวแปรในสถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ (Ya)
ด้วยแบบจำลองสมการถดถอยพหุ (Multiple Regression)

โดยปัจจัยด้านบุคลิกภาพ (Personality) มีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.080 และ 0.081 ในกลุ่มบุคลิกภาพคลัสเตอร์ที่ 2 และ 3 ตามลำดับ หมายความว่าหากกลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงกลุ่มของลักษณะบุคลิกภาพ จากกลุ่มบุคลิกภาพแบบคลัสเตอร์ที่ 1 ไปเป็นบุคลิกภาพแบบคลัสเตอร์ที่ 2 และจากบุคลิกภาพแบบคลัสเตอร์ที่ 1 ไปเป็นบุคลิกภาพแบบคลัสเตอร์ที่ 3 จะทำให้ระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงเปลี่ยนแปลงไปที่ 0.080 และ 0.081 ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ J. Richard Eiser (2001) หรือกล่าวได้ว่าการรับรู้ความเสี่ยงมีอิทธิพลมาจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งจะนำไปสู่บุคลิกลักษณะ และพฤติกรรมที่มีต่อสถานการณ์เสี่ยงแตกต่างกัน โดยบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรมีผลต่อระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง โดยเฉพาะในกลุ่มคลัสเตอร์ที่ 3 ที่มีบุคลิกลักษณะโดดเด่นในด้านความอดทนต่อสถานการณ์เครียดได้ดีมาก ทำให้เมื่อเปลี่ยนมาอยู่ในบุคลิกภาพกลุ่มนี้จะทำให้มีระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงเพิ่มขึ้นสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ

ปัจจัยด้านราคาสินค้าเฉลี่ยตามปีประสบการณ์ในการทำการเกษตร (AVGP) มีนัยสำคัญทางสถิติในกรณีมีค่าคงที่ มีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ -2.03 กล่าวได้ว่าหากกลุ่มตัวอย่างมีราคาเฉลี่ยเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะทำให้ระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงเปลี่ยนแปลงไปด้วยที่ 2.03 ในทิศทางตรงกันข้าม โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ 1.01 เป็นไปตามแนวคิดของ Shigeoka Hitoshi (2019) กล่าวคือยิ่งราคาสินค้าเกษตรเฉลี่ยมากขึ้นยิ่งส่งผลให้ระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของกลุ่มตัวอย่างลดลง เนื่องด้วยราคามีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับรายได้ของเกษตรกร ยิ่งราคาเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นรายได้ของเกษตรกรก็จะมากขึ้นตามด้วย ดังนั้นเมื่อผลประโยชน์ที่ได้รับมากขึ้นในขณะที่ผลผลิตเท่าเดิมทำให้เกษตรกรเลือกที่จะไม่ยอมรับความเสี่ยงเพิ่มขึ้น ประกอบกับเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรรายย่อยที่มีสถานะความมั่นคงทางการเงินน้อย เกษตรกรจะเลือกรายได้ที่มั่นคงแน่นอนมากกว่ารายได้ที่มากขึ้น ซึ่งเป็นตามแนวคิดของ Achille Barnabé Assouto, Denis Acclassato Houensou, Gervasio Semedoc (2020)

4.5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ (Yb)

สำหรับในสถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ (Yb) ตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญ คือ ปัจจัยด้านสถานะทางการเงิน (Fins)

	สถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ							
	Model 9	Model 10	Model 11	Model 12	Model 13	Model 14	Model 15	Model 16
cons	0.409*** (0.08)	0.443*** (0.073)	0.37*** (0.079)	0.445*** (0.076)	0.415*** (0.076)	0.392*** (0.077)	0.394*** (0.072)	0.441*** (0.062)
Personality								
Cluster 2	0.041 -0.041		0.473 (0.047)	0.048 (0.045)	0.035 (0.043)	0.039 (0.045)	0.04 (0.045)	0.043 (0.045)
Cluster 3	0.037 (0.036)		0.04 (0.037)	0.038 (0.036)	0.036 (0.036)	0.038 (0.036)	0.038 (0.036)	0.034 (0.036)
Fins	-0.016** (0.007)	-0.017** (0.007)	-0.018** (0.007)	-0.016** (0.007)	-0.016** (0.007)	-0.016** (0.007)	-0.017** (0.007)	-0.017** (0.007)
AVGP	-1.64 (1.17)	-1.73 (1.16)	-2* (1.17)		-1.71 (1.13)	-1.59 (1.16)	-1.63 (1.16)	-1.13 (8.31)
VARP	5.98 (2.43)	1.83 (2.34)	-2.6 (2.44)	1.39 (2.38)		7.85 (2.42)	5.7 (2.42)	5.3 (2.43)
AVGrain	-0.0000162 (0.0000201)	-0.0000158 (0.00002)	-0.0000172 (0.0000204)	-0.0000144 (0.0000202)	-0.0000167 (0.0000199)		-0.0000173 (0.0000199)	-0.000016 (0.0000201)
VARrain	-1.05 (2.57)	-1.07 (2.56)	-2.13 (2.57)	-9.77 (2.59)	-1.04 (2.56)	-1.33 (2.55)		-1.01 (2.57)
Product	0.022 (0.035)	0.02 (0.035)	0.026 (0.036)	-0.012 (0.025)	0.022 (0.035)	0.022 (0.035)	0.022 (0.035)	
observations	112	112	112	112	112	112	112	112

*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 14 ผลการประมาณค่าระหว่างตัวแปรในสถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ (Yb)
ด้วยแบบจำลองสมการถดถอยพหุ (Multiple Regression)

ปัจจัยด้านสถานะทางการเงิน (Fins) มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ -1.016 หมายความว่าหากกลุ่มตัวอย่างมีสถานะความมั่นคงทางการเงินเปลี่ยนไป 1 คะแนนจะทำให้ความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงเปลี่ยนแปลงไป 1.016 ในทิศทางตรงกันข้าม โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ 0.007 ในการศึกษาพบว่ายิ่งเกษตรกรมีระดับความมั่นคงเพิ่มมากขึ้นทำให้ระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงน้อยลง ด้วยสถานะความมั่นคงทางการเงินของเกษตรกรอยู่ในระดับต่ำ มีลักษณะมีรายจ่ายมากกว่ารายรับ ขาดความรับผิดชอบด้านการเงิน ไม่มีเงินออม และมีหนี้สิน ส่งผลให้เมื่อเกษตรกรมีสถานะความมั่นคงที่ดีขึ้นจึงเลือกที่จะเผชิญกับความเสี่ยงน้อยลงเพื่อรักษาสถานะความมั่นคงทางการเงินไว้ เป็นไปตามแนวคิดของ วิกิรานต์ เผือกมงคล (2560)

4.5.3 ตรวจสอบค่าความทนทาน (Robustness check)

เมื่อตรวจสอบค่าความทนทาน (Robustness check) ของการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างประสพการณ์ความไม่แน่นอนในอดีตและความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงในปัจจุบันของเกษตรกรไทย ดังในตารางที่ 15 ในคอลัมน์ที่ 2-8 พบว่าแต่ละตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีความทนทานอยู่ถึงแม้จะมีการนำเอาตัวแปรอิสระอื่นๆออกจากแบบจำลอง และไม่พบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity)

กล่าวโดยสรุปได้ว่ารูปแบบของสถานการณ์ความเสี่ยงที่แตกต่างกันมีผลต่อความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงในทิศทางเดียวกัน โดยทั้งประสพการณ์ความไม่แน่นอนที่เกษตรกรได้พบเจอมาในด้านราคาสินค้าเกษตร สถานะความมั่นคงทางการเงิน รวมไปถึงบุคลิกลักษณะส่วนบุคคล ล้วนมีผลต่อความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกร โดยในสถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง คือสถานะความมั่นคงทางการเงิน กล่าวคือยิ่งมีสถานะความมั่นคงทางการเงินที่ดีขึ้นจะทำให้ความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงลดลง ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ ที่พบว่านอกจากปัจจัยด้านบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลจะมีความเกี่ยวข้อง ยังมีปัจจัยด้านราคาเฉลี่ยของสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้องด้วย โดยมีทิศทางตรงกันข้ามกัน กล่าวคือยิ่งระดับราคาเฉลี่ยของสินค้าเกษตรเพิ่มมากขึ้นทำกลับให้ระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกรลดลง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ J. Richard Eiser (2001), วรวิทย์ แสงอาวุธ, นรชิต จิรสิทธิ์ธรรม, ศิรประภา บำรุงกิจ และ พรชัชพร เครือแวงมล (2562) และ Achille Barnabé Assouto, Denis Acclassato Houensou, Gervasio Semedoc (2020)

	สถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ								สถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ							
	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5	Model 6	Model 7	Model 8	Model 9	Model 10	Model 11	Model 12	Model 13	Model 14	Model 15	Model 16
cons	0.3*** (0.07)	0.378*** (0.066)	0.295*** (0.068)	0.349*** (0.067)	0.316*** (0.066)	0.326*** (0.067)	0.257*** (0.063)	0.372*** (0.055)	0.409*** (0.08)	0.443*** (0.073)	0.37*** (0.079)	0.445*** (0.076)	0.415*** (0.076)	0.392*** (0.077)	0.394*** (0.072)	0.441*** (0.062)
Personality																
Cluster 2	0.08** (0.039)	0.081** (0.039)	0.081** (0.039)	0.088** (0.039)	0.074* (0.038)	0.083** (0.039)	0.077* (0.039)	0.084** (0.039)	-0.041 (0.041)	0.041 (0.041)	0.473 (0.047)	0.048 (0.045)	0.035 (0.043)	0.039 (0.045)	0.04 (0.045)	0.043 (0.045)
Cluster 3	0.081** (0.031)	0.082*** (0.031)	0.082*** (0.031)	0.082** (0.032)	0.079** (0.031)	0.08** (0.031)	0.083** (0.031)	0.075** (0.031)	0.037 (0.036)	0.037 (0.036)	0.04 (0.037)	0.038 (0.036)	0.036 (0.036)	0.038 (0.036)	0.038 (0.036)	0.034 (0.036)
Fins	-0.004 (0.006)	-0.005 (0.007)	-0.004 (0.006)	-0.006 (0.006)	-0.003 (0.006)	-0.003 (0.006)	-0.006 (0.006)	-0.004 (0.006)	-0.016** (0.007)	-0.017** (0.007)	-0.018** (0.007)	-0.018** (0.007)	-0.016** (0.007)	-0.016** (0.007)	-0.017** (0.007)	-0.017** (0.007)
AVGP	-2.03** (1.01)	-2.18** (1.03)	-2.12** (0.99)	-2.1** (1.01)	-2.16** (0.82)	-2.1** (1.01)	-1.99** (1.02)	-9.34 (7.29)	-1.64 (1.17)	-1.73 (1.16)	-2* (1.17)	-1.71 (1.13)	-1.71 (1.13)	-1.59 (1.16)	-1.63 (1.16)	-1.13 (0.831)
VARP	1.15 (2.12)	3.08 (2.10)	9.4 (2.08)	2.14 (2.09)	2.14 (2.09)	9.22 (2.11)	1.06 (2.13)	1.01 (2.13)	5.98 (2.43)	1.83 (2.34)	-2.6 (2.44)	1.39 (2.38)	7.85 (2.42)	5.7 (2.42)	5.3 (2.43)	5.3 (2.43)
AVGrain	0.00002 (0.0000175)	0.0000206 (0.0000179)	0.0000198 (0.0000174)	0.0000222 (0.0000177)	0.0000191 (0.0000173)	0.0000222 (0.0000177)	0.0000163 (0.0000174)	0.0000205 (0.0000176)	-0.0000162 (0.0000201)	-0.0000158 (0.00002)	-0.0000172 (0.0000204)	-0.0000144 (0.0000202)	-0.0000167 (0.0000199)	-0.0000173 (0.0000199)	-0.0000173 (0.0000199)	-0.0000016 (0.0000201)
VARrain	-3.51 (2.24)	-3.59 (2.29)	-3.78* (2.19)	-3.41 (2.27)	-3.47 (2.23)	-3.16 (2.22)	-3.41 (2.25)	-3.41 (2.25)	-1.05 (2.57)	-1.07 (2.56)	-2.13 (2.57)	-9.77 (2.59)	-1.04 (2.56)	-1.33 (2.55)	-1.01 (2.57)	-1.01 (2.57)
Product	0.04 (0.031)	0.041 (0.031)	0.0489 (0.03)	0.04 (0.022)	0.047 (0.03)	0.485 (0.031)	0.046 (0.031)	0.046 (0.031)	0.022 (0.035)	0.02 (0.035)	0.026 (0.036)	-0.012 (0.025)	0.022 (0.035)	0.022 (0.035)	0.022 (0.035)	0.022 (0.035)
observations	112	112	112	112	112	112	112	112	112	112	112	112	112	112	112	112

*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.1

ตารางที่ 15 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างการทดลอง The Bomb Task และปัจจัยด้วยแบบจำลองสมการถดถอยพหุ (Multiple Regression)

และ ผลการตรวจสอบค่าความทนทาน (Robustness check)

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา

เนื้อหาของบทนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ สรุปผลการศึกษา ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อจำกัดของการศึกษา

5.1 สรุปผลการศึกษา

งานชิ้นนี้ต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ความไม่แน่นอนในอดีต และความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกรไทย โดยศึกษาผ่านประสบการณ์ความไม่แน่นอนด้านราคา และความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงด้านรายได้ ในการศึกษาใช้ข้อมูลหลายด้านประกอบกัน ทั้งข้อมูลitudinal อันได้แก่ ข้อมูลราคาสินค้าเกษตร (ราคา ณ ไร่ณา) และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปี 21 ปีย้อนหลัง อีกทั้งข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง

โดยในงานชิ้นนี้ทำการศึกษาผ่านกรอบเศรษฐศาสตร์การเมือง เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ที่หลากหลายมิติ พบว่าความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกรนั้นมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่หลากหลายมิติทั้งรูปธรรม และนามธรรม อาทิ ราคาสินค้าเกษตร สภาพภูมิอากาศ สถานะความมั่นคงทางการเงิน รวมไปถึงบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร อันหล่อหลอมมาจากภูมิหลังประกอบกับประสบการณ์ต่างๆที่เคยได้เผชิญมา โดยจะเห็นได้ถึงความสัมพันธ์ที่ทับซ้อน เป็นเหตุเป็นผลระหว่างกัน ทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงภูมิหลังเศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ยังศึกษาประกอบกับการใช้กรอบทางเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมเพื่อการศึกษาถึงพฤติกรรมการตัดสินใจในสถานการณ์เสี่ยง และประเมินความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของกลุ่มตัวอย่างผ่านการจำลองสถานการณ์ในการทดลอง The Bomb Task

จากผลการศึกษาด้วยการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม ข้อมูลราคาสินค้าเกษตร และปริมาณน้ำฝน 21 ปีย้อนหลัง พบว่าเกษตรกรมีปัจจัยส่วนบุคคลคล้ายคลึงกัน ทั้งด้านระดับการศึกษา รายได้ สถานะครอบครัว รูปแบบการเพาะปลูกสินค้าเกษตร รวมถึงประสบการณ์การเผชิญกับความไม่แน่นอนที่คล้ายคลึงกัน โดยประสบการณ์ความไม่แน่นอนที่เกษตรกรพบเจอจะเป็นประสบการณ์ความไม่แน่นอนในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก อาทิ ปริมาณน้ำฝนและราคาสินค้าที่ผันผวนมากในแต่ละปี รวมถึงสถานการณ์ราคาสินค้าตกต่ำ เป็นต้น ในด้านสถานะความมั่นคงทางการเงินกลุ่มเกษตรกรจัดอยู่ในกลุ่มที่มีความมั่นคงทางการเงินต่ำ ในด้านบุคลิกภาพส่วนบุคคลเกษตรกรส่วนมากมีบุคลิกที่สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ หรือบริบทแวดล้อมใหม่ๆได้ง่าย อีกทั้งสามารถคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล และจะเห็นได้ว่าจากความไม่แน่นอนด้านรายได้ของเกษตรกรนั้นยังส่งผลกระทบต่อปัญหา

หนี้สิน อีกทั้งยังเกิดเป็นวงจรความยากจนในกลุ่มอาชีพเกษตรกร อันกระทบต่อการเข้าถึงโอกาสในสังคม โอกาสในการแข่งขัน รวมถึงคุณภาพชีวิตที่ดีในระยะยาวของเกษตรกรอีกด้วย

จากการทำการทดลอง The Bomb Task เพื่อการศึกษาถึงพฤติกรรมการตัดสินใจในสถานการณ์เสี่ยง และความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง พบว่ากลุ่มเกษตรกรส่วนมากจัดอยู่ในกลุ่มผู้หลีกเลี่ยงความเสี่ยง และรูปแบบของการเผชิญสถานการณ์เสี่ยงไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของเกษตรกรมากนัก มีเพียงร้อยละ 4 ของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้นที่มีพฤติกรรมการตัดสินใจที่เปลี่ยนแปลงตามรูปแบบสถานการณ์ ซึ่งจะปรับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงลงเมื่ออยู่ในสถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ ซึ่งต่างจากทฤษฎีคาดหวัง (Prospect theory) ที่กล่าวว่า ในกรณีสถานการณ์ที่เสียประโยชน์การตัดสินใจที่จะเสี่ยงมีมากกว่า นั้นเป็นเพราะเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีมุมมองต่อการทดลองทั้ง 2 สถานการณ์ว่าเป็นสถานการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองทั้งสอง สถานการณ์จึงไม่ปฏิบัติตามทฤษฎี อีกทั้งในการทดลองยังพบว่าพฤติกรรมการตัดสินใจในสองสถานการณ์มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

ในการศึกษานี้ได้นำเอาแบบจำลองทางเศรษฐมิติ หรือสมการถดถอยแบบพหุ (Multiple Regression) มาใช้เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงที่แตกต่างกันของกลุ่มเกษตรกรตามกรอบแนวคิดในการทำวิจัย ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 กรณี ด้วยรูปแบบของสถานการณ์ความเสี่ยงในการทำการทดลอง The Bomb Task คือสถานการณ์ความเสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ และสถานการณ์ความเสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ โดยมีตัวแปรอิสระทั้งสิ้น 7 ตัวแปร ได้แก่ 1) กลุ่มลักษณะบุคลิกภาพ 2) สถานะความมั่นคงทางการเงิน 3) ราคาสินค้าเฉลี่ยตามปีประสบการณ์ในการทำเกษตร 4) ความแปรปรวนของราคาสินค้าตามปีประสบการณ์ในการทำเกษตร 5) ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตามปีประสบการณ์ในการทำเกษตร 6) ความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนตามปีประสบการณ์ในการทำเกษตร 7) จำนวนสินค้าเกษตรที่เพาะปลูก

ผลการศึกษาจากในกรณีที่ 1 สถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีต้นทุนในการตัดสินใจ และกรณีที่ 2 สถานการณ์เสี่ยงที่มีต้นทุนในการตัดสินใจ พบว่าปัจจัยที่ทำการศึกษาทั้งความไม่แน่นอนในอดีตที่ผ่านมา และบุคลิกลักษณะส่วนบุคคล ส่งผลต่อความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกรที่แตกต่างกัน โดยความไม่แน่นอนที่เกษตรกรได้พบเจอทั้งด้านราคาส่งผลโดยตรงต่อความไม่แน่นอนของรายได้ ทั้งยังก่อให้เกิดเป็นบุคลิกภาพส่วนบุคคล ทั้งนี้กลุ่มเกษตรกรที่ทำการศึกษาเป็นกลุ่มเกษตรกรรายย่อย ปัจจัยด้านความมั่นคงของรายได้จึงเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง ด้วยเกษตรกรส่วนมากมีรายได้เฉลี่ยต่อปี และสถานะความมั่นคงทางการเงินในระดับต่ำ จึงพยายามแสวงหารายได้ที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อรายจ่าย สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต ส่งผลให้เกษตรกรสามารถยอมรับความเสี่ยงได้มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเมื่อ

เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคง และมีสถานะความมั่นคงทางการเงินในระดับที่ดีขึ้น จะส่งผลให้ระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกรลดระดับลง เพื่อรักษาให้ความมั่นคงทางการเงินให้คงอยู่ในสถานะเดิม

กล่าวโดยสรุปได้ว่าประสบการณ์ความไม่แน่นอนด้านราคา และความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงด้านรายได้ของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน เกษตรกรไทยมีประสบการณ์การเผชิญความไม่แน่นอนอยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะความไม่แน่นอนด้านราคาสินค้าเกษตร ซึ่งความไม่แน่นอนเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร เห็นได้จากสถานะความมั่นคงทางการเงินที่อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งส่งผลต่อปัญหาหนี้สิน และความยากจนในครัวเรือนเกษตรกรตามมา ทำให้เกษตรกรไทยมีความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงน้อย หรือจัดอยู่ในกลุ่มหลีกเลี่ยงความเสี่ยง ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรไทยมีทัศนคติ อีกทั้งพฤติกรรมการปรับตัวต่อสถานการณ์ความไม่แน่นอนได้ดี ยังมีประสบการณ์ความไม่แน่นอนมากความสามารถในการปรับตัว และสามารถยอมรับความเสี่ยงได้จะยิ่งเพิ่มมากขึ้น เนื่องด้วยประสบการณ์ความไม่แน่นอนในอดีตที่ผ่านมาจะถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมการตัดสินใจ และนำมาใช้เป็นแนวทางในการคาดการณ์ รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) นอกเหนือจากนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการอุดหนุนด้านราคา และเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร รัฐบาลควรมีรูปแบบแนวทางในการรักษาเสถียรภาพทางการเงิน รวมถึงการให้ความรู้ทางด้านการวางแผนการเงินแก่กลุ่มเกษตรกรด้วย โดยเฉพาะในด้านการออม และการจัดการความเสี่ยง เพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนอกเหนือจากภาคการเกษตร ทั้งยังเป็นการช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลภาคการเกษตรของรัฐบาลในอนาคต

2) จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์การเผชิญความไม่แน่นอนทางด้านสภาพภูมิอากาศ ที่เกษตรกรมีความสัมพันธ์กับความไม่แน่นอนของราคาสินค้าเกษตร ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายประกันปริมาณน้ำฝน อาทิ สร้างแนวทางระบบชลประทานน้ำที่มีประสิทธิภาพ หรือการจ่ายค่าชดเชยตามปริมาณน้ำฝนหากปริมาณน้ำฝนต่ำหรือมากกว่าเกณฑ์ เพื่อเป็นการช่วยลดความเสี่ยงในการเผชิญความไม่แน่นอนด้านภูมิอากาศลงที่เกษตรกรต้องพบเจอ ซึ่งจะช่วยลดความผันผวนของปริมาณผลผลิตทางการเกษตรได้มากขึ้น

3) จากผลการศึกษาพบว่าประสบการณ์ความไม่แน่นอนที่ผ่านมา มีผลต่อระดับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของเกษตรกร โดยมีผลมาจากประสบการณ์ในการเผชิญกับความเสี่ยงที่แตกต่างกัน ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรคำนึงถึงความแตกต่างของเกษตรกร ทั้งด้านประสบการณ์

และพื้นที่เพาะปลูก และนำมาเป็นแนวทางให้การกำหนดนโยบายทางการเกษตรให้เหมาะสมกับ
เกษตรกรรายบุคคล หรือรายพื้นที่

5.3 ข้อจำกัดทางการศึกษา

1) ข้อจำกัดด้านการเข้าถึงข้อมูลราคาสินค้าเกษตร (ราคา ณ ไร่นา) และปริมาณน้ำฝนรายปี ที่
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการเก็บบันทึกไว้เพียง 21 ปีย้อนหลัง ส่งผลให้ในงานชิ้นนี้จึงทำการศึกษาถึง
ประสบการณ์ความไม่แน่นอนด้านราคาสินค้าเกษตร และประสบการณ์ความไม่แน่นอนของสภาพ
ภูมิอากาศได้เพียง 21 ปีย้อนหลัง หรือในปี พ.ศ.2543-2564 เท่านั้น ทำให้การวิเคราะห์ถึง
ประสบการณ์ความไม่แน่นอนในอดีตในการศึกษาครั้งนี้อาจไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

2) ข้อจำกัดด้านข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปลูกสินค้า
เกษตรหลายประเภท ทำให้เกิดข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลด้านประสบการณ์ในการทำการเกษตรราย
ประเภท ซึ่งอาจทำให้ส่งผลถึงผลการวิจัยที่คลาดเคลื่อนได้

ภาคผนวก ก : แบบสอบถาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหัวข้อประสบการณ์ความไม่แน่นอนในอดีต
และ ความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของกลุ่มเกษตรกรไทย วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยแบบสอบถามจะประกอบด้วยคำถาม 4 ส่วน ได้แก่

ข้อมูลส่วนบุคคล, แบบสอบถามด้านการเงิน,แบบสอบถามพฤติกรรมภาพ ๕ องค์ประกอบ และ แบบทดสอบ

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ปี
3. ระดับการศึกษาสูงสุด
 ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา(ปวช./ปวส.)
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี อื่นๆ โปรดระบุ
4. ประสบการณ์การทำงานเกษตร ปี
5. ท่านมีพ่อ หรือ แม่ ประกอบอาชีพเกษตรกรหรือไม่ ใช่ ไม่ใช่
6. ท่านมีครอบครัวทั้งหมดกี่คน คน เป็นเกษตรกรกี่คน คน
7. สถานะ โสด สมรส หย่าร้าง หม้าย แยกกันอยู่
8. จำนวนบุตร คน (ถ้ามี)
(สำหรับผู้ที่ตอบมีลูก) เป็นลูกกับครอบครัว(สามี/ภรรยา)ปัจจุบันหรือไม่ ใช่ ไม่ใช่
9. จำนวนบุคคลที่อยู่ภายใต้การดูแล นอกจากลูก..... คน (ถ้าไม่มีให้ข้ามไปตอบข้อ 10)
10. รายได้ที่เกิดจากการทำเกษตร ต่อปี
 ต่ำกว่า 100,000 บาท 100,001 – 250,000 บาท 250,001 – 350,000 บาท
 350,001 – 450,000 บาท 450,001 – 550,000 บาท มากกว่า 550,001 บาทขึ้นไป
11. มีรายได้อื่นนอกจากทำการเกษตรหรือไม่ และ เป็นรายได้จากงานใด
- (กรณีมีรายได้อื่นให้ตอบข้อถัดไป แต่ถ้าไม่มีรายได้อื่นให้ข้ามไปตอบข้อ 13)
12. รายได้อื่นนอกจากการทำเกษตร ต่อปี
 ต่ำกว่า 100,000 บาท 100,001 – 250,000 บาท 250,001 – 350,000 บาท
 350,001 – 450,000 บาท 450,001 – 550,000 บาท มากกว่า 550,001 บาทขึ้นไป

13. ประเภทสินค้าเกษตรที่เหมาะสมปลูก (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ข้าว(พ่านา) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง อื่นๆ โปรดระบุ
14. ปลูกพืชหมุนเวียนหรือไม่ ไม่ได้ปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกพืชหมุนเวียน โปรดระบุ
- (*พืชหมุนเวียน หมายถึง การวนปลูกพืชหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน)
15. เคยได้รับความช่วยเหลือด้านราคาสินค้าเกษตรจากรัฐหรือไม่ เคย ไม่เคย
16. คุณสามารถยอมรับความเสี่ยงได้ในระดับไหน มาก ปานกลาง น้อย

ส่วนที่ 2 : แบบสอบถามด้านการเงิน

1. ในช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา รายรับและรายจ่าย(ในภาคการเกษตร)ของทั้งครอบครัวเป็นอย่างไร?
- รายจ่ายน้อยกว่ารายรับ รายจ่ายเท่ากับรายได้ รายจ่ายมากกว่ารายรับ
2. ท่านมีหนี้สินหรือไม่ หากมีกรุณาเลือกวัตถุประสงค์ของการก่อหนี้ที่ผ่านมา เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ
 (ไม่หากมีหนี้ให้ข้ามไปข้อถัดไป)
- กู้ยืมเพื่อการศึกษา ดินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย
 การผ่อนชำระสินค้า หนี้สินจากคำรักษาพยาบาล
 หนี้สินภาคเกษตร อื่นๆ โปรดระบุ
3. ในช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา การชำระหนี้สิน (ทั้งหนี้สินส่วนตัวและครัวเรือน) เป็นอย่างไร?
- ไม่มีหนี้สิน
 สามารถชำระหนี้ทั้งหมดได้เต็มจำนวนและตรงเวลา
 สามารถชำระหนี้บางส่วนได้เต็มจำนวนและตรงเวลา
 การชำระหนี้สินเต็มจำนวนและตรงตามเวลาเป็นไปได้อย่างยากลำบาก

4. หากท่านมีค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน ที่มาของเงินฉุกเฉินจะมาจากที่ใด? เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ

- เงินออม ญาติจากสถาบันทางการเงิน
 ขายทรัพย์สิน ครอบครัว เพื่อน/ญาติที่น้อง
 ไม่ทราบ อื่นๆ โปรดระบุ

5. ถ้าหยุดทำงานทุกอย่าง จะสามารถใช้ชีวิตปกติจาก เงินออม(ส่วนตัว) ได้เป็นระยะเวลาเท่าไร?

- น้อยกว่า 1 เดือน 1 - 3 เดือน 4 - 6 เดือน มากกว่า 6 เดือน มากกว่า 1 ปี

6. ได้มีการวางแผนในการใช้จ่าย-เก็บออม ไว้หรือไม่ และ เป็นวางแผนสำหรับระยะเวลาเท่าไร ?

- ไม่ได้วางแผน น้อยกว่า 6 เดือน ระหว่าง 6 เดือน - 1 ปี
 มากกว่า 1 ปี มีการวางแผนเกษียณ

ส่วนที่ 3 : แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ถึงลักษณะบุคคลิกภาพส่วนบุคคลของเกษตรกรไทย

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย / เพื่อแสดงความคิดเห็นที่ท่านเห็นว่าตรงกับลักษณะบุคลิกภาพของท่านมากที่สุด

แบบสอบถามบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
1. อุดมการณ์ชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในวัย					
2. อุดมการณ์ชีวิตที่ถูกต้อง					
3. อุดมการณ์ที่ปลูกฝังอยู่ในวัยเด็ก					
4. อุดมการณ์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์					
5. อุดมการณ์ที่ปลูกฝังโดยครอบครัวในวัยเด็ก					
6. อุดมการณ์ที่ปลูกฝังโดยโรงเรียน					
7. อุดมการณ์ที่ปลูกฝังโดยสื่อมวลชน					
8. อุดมการณ์ที่ปลูกฝังโดยเพื่อนฝูง					
9. อุดมการณ์ที่ปลูกฝังโดยสังคม					
10. อุดมการณ์ที่ปลูกฝังโดยวัฒนธรรม					

ส่วนที่ 4 : แบบทดสอบ (ชุดที่ 1)

กรุณาพึงคำแนะนำและกติกาของแบบทดสอบจากผู้ดำเนินการ หากจบการทดสอบแล้วมีข้อสงสัย
สามารถติดต่อ นักส่งเสริมวิทยุคมนาคม โทรติดต่อ 085-3457482 (ผู้ดำเนินการวิจัย)

การทดสอบ ครั้งที่ 1

คำชี้แจง:

1. ผู้เล่นเลือกตัวเลข 1-10 ในรูปด้านข้าง โดยตัวเลขแต่ละตัวจะมีค่าเท่ากับ 10 บาท
ผู้เล่นสามารถเลือกได้ไม่จำกัดจำนวน
 2. หลังจากที่ผู้เล่นเลือกเสร็จ จะจับสลาก 1 ใบ เพียงแค่ 1 ครั้ง
 - 2.1 หากสลากออกหมายเลขตรงกับตัวเลขที่เลือกไว้ ผู้เล่นจะไม่ได้รับเงินเลย
 - 2.2 หากสลากออกหมายเลขไม่ตรงกับที่เลือกไว้ผู้เล่นจะได้รับเงินสามจำนวนตัวเลขที่เลือกx10บาท
- ตัวอย่าง เช่น **กรณี 1:** ผู้เล่นเลือกหมายเลข 1,5,6,8,10
จับสลากออกเป็นหมายเลข 5 ผู้เล่นจะไม่ได้รับเงินเลย
- กรณี 2 :** ผู้เล่นเลือกหมายเลข 1,5,6,8,10
จับสลากออกเป็นหมายเลข 2 ผู้เล่นจะได้รับเงินเท่ากับ 8 เลข x 10 บาท = 80 บาท

ใส่เครื่องหมาย X หน้าหมายเลขที่เลือก

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10		

หมายเลขสลากที่ออก _____

การทดสอบ ครั้งที่ 2

คำชี้แจง:

1. ผู้เล่นมีเงินตั้งต้นในการลงทุน 100 บาท
 2. ผู้เล่นเลือกตัวเลข 1-10 ในรูปด้านข้าง โดยจะมีต้นทุนในการเลือกเลขละ 10 บาท
ผู้เล่นสามารถเลือกได้ไม่จำกัดจำนวน
 3. หลังจาก que ผู้เล่นเลือกเสร็จ จะจับสลาก 1 ใบ เพียงแค่ 1 ครั้ง
 - 3.1 หากสลากออกหมายเลขตรงกับตัวเลขที่เลือกไว้ ผู้เล่นจะไม่ได้รับเงินเลย
 - 3.2 หากสลากออกหมายเลขไม่ตรงกับที่เลือกไว้ผู้เล่นจะได้รับเงินตามจำนวนตัวเลขที่เลือกx10บาท
- ตัวอย่าง เช่น กรณี 1: ผู้เล่นเลือกหมายเลข 1,5,8,10
จับสลากออกเป็นหมายเลข 8 ผู้เล่นจะไม่ได้รับเงินเลย
- กรณี 2 : ผู้เล่นเลือกหมายเลข 1,5,8,10
จับสลากออกเป็นหมายเลข 2 ผู้เล่นจะได้รับเงินเท่ากับ 8 เลข x 10 บาท = 80 บาท

ใส่เครื่องหมาย X หน้าหมายเลขที่เลือก

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10		

หมายเลขสลาก _____

ชื่อผู้เล่น _____

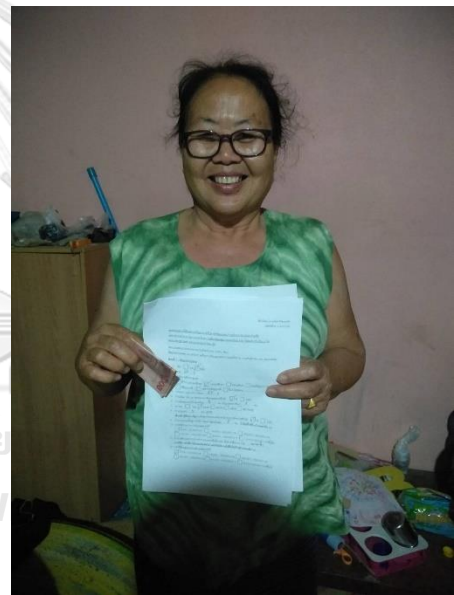
ภาคผนวก ข : การลงพื้นที่เก็บข้อมูล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รูปภาพการลงพื้นที่เก็บข้อมูล (จังหวัดเลย)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บรรณานุกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประกันรายได้ 5 ปีเศษรัฐกิจ : กระทรวงพาณิชย์ ทำได้ไว...ทำได้จริง. (2562). *มติชน*.

https://www.matichon.co.th/publicize/news_1847107

Achille BarnabéAssouto, D. A. H. a. G. S. (2020). Price risk and farmers' decisions: A case study from Benin. *sciencedirect*, 8.

Holt, C. A. (2019). Markets, Games, and Strategic Behavior: An Introduction to Experimental Economics (Second Edition). *Princeton University Press*.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.sciaf.2020.e00311>

Jin, J., Wang, W. & Wang, X. (2016). Farmers' Risk Preferences and Agricultural Weather Index Insurance Uptake in Rural China. *Int J Disaster Risk Sci*, 7.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1007/s13753-016-0108-3>

Joop Hartog , A. F.-i.-C. a. N. J. (2003). Linking Measured Risk Aversion to Individual Characteristics. *Kyklos*, 55. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/14676435.00175>

Poorvi Iyer, M. B., Stefan Hirsch, Manuela Meraner and Robert Finger. (2019). Measuring Farmer Risk Preferences in Europe: A Systematic Review. . *Journal of Agricultural Economics*.
<https://doi.org/https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1477-9552.12325>

Shigeoka, H. (2019). Long-Term Consequences of Growing Up in a Recession on Risk Preferences *NBER Working Paper No. w26352*.
<https://doi.org/https://ssrn.com/abstract=3465370>

กรมอุตุนิยมวิทยา. <http://climate.tmd.go.th/gge/>

กรมอุตุนิยมวิทยา. <http://climate.tmd.go.th/gge/>

กิตติจรรย์ดุลย์, ด. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและความตระหนักด้านการบริหารจัดการความเสี่ยงกรณีศึกษา:บริษัทนำเข้าส่งออกแห่งหนึ่ง มหาวิทยาลัยเนชั่น.].

แก้วพิรุฬห์, อ. (2018). การเปรียบเทียบโครงการประกันราคาและรับจำนำข้าวต่อมาตรฐานการครองชีพของเกษตรกร. *Community Development Research*, 11.

แก้วไฉน, ส. เ. แ. พ. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการเงินส่วนบุคคลของข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 32.

คณะ, ป. เ. แ. (2549). นโยบายและมาตรการของรัฐในการยกระดับราคาสินค้าเกษตร.

จรัส, ท. (2558). *บุคลิกภาพห้องค์ประกอบ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคและการ
รับรู้พฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ของพนักงานกลุ่มบริษัทผลิตไฟฟ้าขนาดเล็ก
แห่งหนึ่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*].

http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5206035247_4508_3130.pdf

ชัยวัฒน์และคณะ, ธ. (2559). *แนวทางการวัดบรรทัดฐานและความชอบทางสังคมด้วยการทดลองใน
ห้องทดลอง*. https://www.pier.or.th/wp-content/uploads/2016/12/aBRIDGEd_2016_026.pdf

ชัยศรีลักษณ์, ช. (2558). *เศรษฐศาสตร์การทดลองว่าด้วยประเภทของแรงจูงใจต่อการบริจาค*
<http://cuir.car.chula.ac.th/bitstream/123456789/50937/1/5685153329.pdf>

ธานี ชัยวัฒน์, ช. และ, นพพล วิทย์วรพงศ์, เนื้อแพรว เล็กเฟื่องฟู, ธนะพงษ์ โปธิปิติ, พัชรสุทธิ์สุจริตตานนท์, ..., สมประวิณ มั่นประเสริฐ (2016). *แนวทางการวัดบรรทัดฐาน และความชอบทางสังคมด้วยการทดลองในห้องทดลอง*.

https://www.pier.or.th/wpcontent/uploads/2016/12/aBRIDGEd_2016_026.pdf

แบบทดสอบเพื่อวัดระดับความมั่นคงทางการเงิน.

<https://www.set.or.th/project/caltools/www/html/financial-check.html>

แบบทดสอบเพื่อวัดระดับความมั่นคงทางการเงิน.

<https://www.set.or.th/project/caltools/www/html/financial-check.html>

แบบทดสอบเพื่อวัดระดับความมั่นคงทางการเงิน, &

<https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/256204FinWisdom.aspx>

ผิวดี, ว. (2555). *การศึกษาจัดการความเสี่ยงของธุรกิจและโรงแรมจังหวัดกระบี่ มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิต*].

เผือกมงคล, ว. (2560). *ความรู้ทางการเงินของประชาชนจังหวัดปทุมธานี. วารสารวิจัยและพัฒนา
ไผ่ยอดกรณ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 12.*

พงศ์ดี ชลธณสวัสดิ์, ร. ต., บพิตร ตั้งวงศ์กิจ และ สุณัฏฐา อัฐฐิติลปเวท. (2558). *อิทธิพลของ
ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปีต่อผลผลิตอ้อยโรงงานในพื้นที่ภาคกลางเขต 7.*

<http://www.tsae.asia/2015conf/proceeding/tswe05.pdf>

เพชรสว่าง, ว. ค. และ, ข. (ม.ป.ป.). *บทบาทของเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมต่อแบบจำลองทาง
เศรษฐศาสตร์มหภาค.*

http://www.ecojournal.ru.ac.th/journals/23_1516972384.pdf

- โพธิ์ใส, อ. (2552). โยบายการประกันราคา : ทางเลือกใหม่ของเกษตรกรไทย. *สารพันปัญหา*
กฎหมาย.
[https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub
 _Jun/11all/all16.pdf](https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/11all/all16.pdf)
- ไล่ประกอบทรัพย์, ธ. (2013). ระบบการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ กับนโยบายอุดหนุนสินค้าเกษตร
 ของไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2. <https://so03.tcithaijo.org/index.php/gshskku/article/view/62698/51578>
- ศิริกาญจนารักษ์, จ. ช. แ. (2015). บทเรียนนโยบายอุดหนุนภาคเกษตรจากต่างประเทศ. *FAQ(99)*.
[https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/ArticleAndResearch/FAQ/FAQ_99.p
 df](https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/ArticleAndResearch/FAQ/FAQ_99.pdf)
- สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, ค. (ม.ป.ป). [http://www.agriman.doae.go.th/59-
 001%20Web%20Agri%20Business%20Promotion%20Group/59011%20ABPG%2
 0knowledge%20market/010%20Risk%20in%20Farm%20Business.pdf](http://www.agriman.doae.go.th/59-001%20Web%20Agri%20Business%20Promotion%20Group/59011%20ABPG%20knowledge%20market/010%20Risk%20in%20Farm%20Business.pdf)
- โสมาตรศรี จันทร์รัตน์, บ. ๒. แ. ว. (2018). จุลทรรศน์ภาคเกษตรไทยผ่านข้อมูล ทะเบียนเกษตรกรและ
 สำมะโนเกษตร. <https://www.pier.or.th/?abridged=จุลทรรศน์ภาคเกษตรไทยผ่>
- อโนทัย พุทธารีย์, ป. ศ. แ. พ. ร. (2011). ดัชนีสินค้าเกษตร: การพัฒนาสู่ความร่วมมือ.
<https://www.ryt9.com/s/bot/1098931>
- อุดมชัยพัฒนากิจ, ม. (2558). *ทักษะชีวิต บุคลิกภาพห้องค์ประกอบ และบรรยากาศองค์กรส่งผลต่อ
 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพในการทำงานของพนักงานในบริษัทเอกชนในเขต
 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*. UNIVERSITY
<http://dspace.bu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/1318/1/mongkol.udomc.pdf>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	Napatsorn Wiwattanakullit
วัน เดือน ปี เกิด	23 May 1994
สถานที่เกิด	Bangkok
วุฒิการศึกษา	Bachelor of arts Kasetsart University
ที่อยู่ปัจจุบัน	21-23 Petchkasem Rd.,Bangwa,Phasicharoen.,Bangkok,10160
ผลงานตีพิมพ์	The Uncertainty Experience and Risk Preference of Thai Farmers, Proceeding of 18th National Graduate Conference.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY